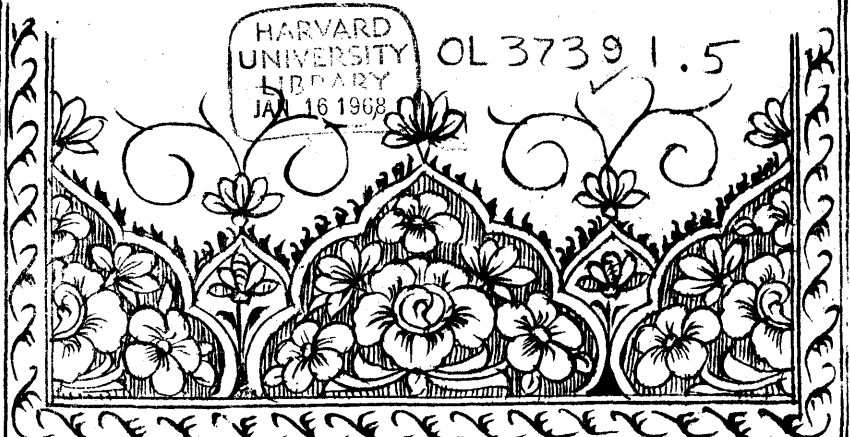

HARVARD UNIVERSITY LIBRARY
OL 37391.5
JAN 16 1968

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

خداوند از جام عشق کن مست بالب بر لبم نه جام آید می کز بوی او موسی شد ز هوش ازان من نشه در جام نگیرد نبوشم با ده گره بدم تو باشی ز دست دوست خواهم دوستگانی ندانم چون کشم ساغر من مست گل و غنم بخندان بے گل باغ کرامت کن دل پرورده درد جلگر کن چاک چاک از خجبر ناز بر تیغ عشق کن رنگین کفن را	که درستی فشانم بر جهان دست که باشد جرعه حسن طاس خورشید نه آن می کردل ساغر زند جوش که گردم هسچومی از شوق لب ریز چه بهتر ز آنکه ساقی همم تو باشی چه باشد خضر و آب زندگانی کز آب دست ساقی فرستم از دست نشان ز الماس شبنم بر گل داغ بخون دل نگارین چهره زرد نمک را مرهم ریش جگر ساز زیارت کن شهید ز خویشتن را
---	---

MASIH
RAMAYANA
MANSUR
MERS

شهبود تو نخواهد شمع از کس مرا هم شمع از نور تو باید انما الحق گفتنم بر توجیه بار است خلافت دادی آدم را بعالم پنجشابر دلم کز غنم خزین است گناه هم گر چه عین بے رضای است پنجشایشش مکن ممنون رحمت بجز لطف تو مور سے جم نگردد ضعیف خوانده و از غفلت شکایت چه لطفت نپسرد از د بکارم بنویسری چه رانے از در خویش انگروم باز محروم از در تو ز حق رحمت نرد از بند تقصیر عطایت از خطایم گشت مشهور امیدے بر تو آنکه بیم محشر بفسر ما تا چه سازد جان نجوی دله زین ناسپاسی سوخت جامم	تو شمع تربت من با دزان پس تجلی ختم بر موسے نشاید دو منصوریم گو یا قحط دار است بن ده حصه میسر است آدم خداوند احتراوند می همین است گذشت از وی چه نقصان خدای است ز دریا آب می بخشے چه منت خدا کے ہم بلطفے کم نگر دد که کج دارد وزیر است این حکایت تمی دستے ترا معذور دارم کرمی شرم دار از چشم درویش ز تو انعام خواهم در خور تو عیار بوی آن مشک آید این سیر چراغ از ظلمت شام است پر نور نیاز ارد پس گفتار مادر خداوند از زمین سخت آسان دور چه جاسے کس که بر خود هم گرانم
---	--

لفظ حق از انان
منیفا بیکر از شه
از انان ضعیف
معه ان انان
معدو احوال

که دانائے تو گیسر و گرنه بنخشته
 گناه من به تو رسیدن نیرزد
 گناه بند بخشیدن چه دشوار
 عتاب خود مکن ضائع به یکبار
 و لے بنده بیک حرفت خورند
 سیه نامه که بر عصیان گواه است
 بقول و نسل ما وقت مفر ماے
 مسلمان گر ترا جوید به طاعات
 ترا بر نیک و بد فرمان دانست
 بفر دوس از نزیبد این کهن چوب
 بان طاقت که گر آزرده باشم
 اگرندھے دل صبر از دما تم
 مسیح از نامی سدی چند نفوس

کریے گریه بنخشته ورنه بنخشته
 نمی گویم به بخشیدن نیرزد
 نخواهد بودن از عفو تو بسیار
 که مستی خاک را سازی گرفتار
 که نویسدی بود کفر از خداوند
 جمال عفو را حال سیاه است
 اگر کفر است در ایمان به بخشاے
 بکفر خود کند کافر مناجات
 هر آنچه آید ز تو نیکی بهانست
 کرم فرمای و زخ خانگی روب
 دم شکر عذابت کرده باشم
 ز شکر دوزخ تو چون برآیم
 خدا داری چه غم داری بزین کوس

فی مناجات

بهستی دیده چون مکشوده بودم
 نه از هس خوابه منت نه ز بستر
 نه در خواب پریشان مضطربے

خواب نیستی آسوده بودم
 نه از افسانه گونه از پالش پر
 نه و سوا سے بے تعبیر خوابے

ز دزد و پاسبان بے غم غنوده
 صدائی لطف تو سومی خودم خواند
 اگر اے خفته را بیدار کردن
 سلیمانے دامن کم ز بوم
 کرم خواھے درم ده بهر محتاج
 چون بے مایه را ده گنج و گوهر
 مرا جز یاد نقدے نیست بر دست
 سخی گنجے که در گنجینه دارد
 و لے دارم ترا همن صد قدم پیش
 خسه را و ارمانین و رطه غنم
 تمی کن دل عشق از جمله و سوا س
 ز طفلی بازی من عشقا ز نیست
 جوانی گشت صرف از باد و جاک
 به پیری خوش تدارم ناز مخاوق
 و لے این ذره مهرش ان نهادت
 بے همت از ان هر ذره نازد
 بلطف شه فزونے گرا د ب نیست

نه در بسته نه اسباب کشوده
 شکر خوابی عدم بر من بشوراند
 عطا یا و اوست آزار کردن
 برنج از چه که اے پر زرد و دم
 بمنعم گردھی نامش نه باج
 که حاجت نیست بخشیدن محشر
 و لے نازم که چون تو خازنه است
 گدا در کیسه خودے شمارد
 بقناطیس قدرت کش سوی خوش
 نه جذب عشق تست از کمر با کم
 که در سندان نگیر و جاجز الماس
 چنین عشق که بازی شد مجاز نیست
 شرم پامال ناز هر گل انام
 نخواهم عاشقی را جز تو معشوق
 که بر لطف و ببولش اعتماد است
 که باخورشید تابان عشق بازد
 بلطف چون توے نازم عجب نیست

بطاعت کر تو خواہم چنہ حاجت
 بطاعت رشوتے خواہی بکام
 زو ستم بزیا دیک جو بے کار
 اگر بندم کئے در بند بندم
 بدرگاہ تو باز آیم بزہنہار
 بہین روز سیاہم روئے زروم
 پشیمانے ندر و سود ہر چند
 نہ انم زشت و زیبائے کم پیش
 ازان پس حاجتے خواہم ز درگاہ
 گدائے را کرم فرماتامی
 بلفظ نخت معنی نوجوان ساز
 کن کن سیف نظامی کن چنان نو
 مگر حرفے تراود از زبانم
 ز خوش لفظی چو دای گنج بیا

ایضاً فی مناجات

بنام سائے دور پیایے
 حرف خلو ت ہر در و آشام

مرا انعام وہ بے مزد طاعت
 بکن گویا مکن رشوت ندارم
 بدی کردم بجان خویش بسیار
 گناہ خویش تن گو بر کہ ہندم
 شفیعم روئے زرد و اشک خونبا
 پشیمانم کنون از ہر چہ کردم
 تو آن کن انچہ شاید از حد داوند
 کرم کن انتخاب نعمت خویش
 کہ باید داد اور آخواہ ناخواہ
 بتاج خسروئے تخت نظامی
 بر قاسم سخن صاحب قران ساز
 کہ خود را بازنشنام از خسرو
 کہ ماند یاد کارے از زمانم
 موافق ساز کردم بگفتار

کہ ہم جام است وہمستی وہم سے
 سر انجام خار بے سر انجام

نہ از بدستی کس در شکایت
 چنین ساقی و ما مخمور تا چند
 اگر ہتھیار و رمخور بے ہمت
 سیخار و زبان زین نغمہ بر بند
 ز لطف شاہ نبو و اعتبارے
 خذر کن از زبان تیغ گوہر
 نمیکویم نہ بان زین نغمہ در کش
 وہان از چشمہ حیوان بشویم
 بجان کرد وہان خویش کردم
 حلاوت داد و در کش کام جان را
 بنام نکتہ گیر نکتہ دانان
 ز جبر قدرتش گردون جبابے
 چنان رحمت بلطف او گواہ است
 کہ طاعت شو و چون او پسندد
 بدست لطف او نازان گنہ گار

ز ہم تمہرا و سر گشتہ عالم
 کہ آدم را خلافت بخشہ انعام

نہ از کج نغمہ کے بوی کنایت
 ز نبرم شاہد خود دور تا چند
 مدار از دامن ساقی خود دست
 مشومغس روز الطاف خداوند
 بسان بندہ باید کرد کارے
 کہ از تیغ زبان تیغست بر سر
 ہمین پردہ باہنگ و در کش
 پس انگہ نام پاکش باز گویم
 کہ از یاد تو با من سینہ زدوم
 شکر رشوت دہم شیرین زبان را
 زبان دان زبان بے زبانان
 ز نیل حمش دریا سرا بے
 کہ طاعت نزد عفو او گناہ است
 ملک عاصے چو لطفش در بندد
 چون عاصے پنجشائش سر ادا
 چہ جبریل و چہ ابلیس چہ آدم
 کہ همچون مرغ سازد و انہ اش دام

کہ ہم چون مرغ سازد و انہ اش دام

عماد نوح را بے جرم چنان
 شکار در تنش دان کر بوائے
 رخ گل کر و بے گلگونہ گلگونگ
 کشیدہ سرمه چشم آهوان را
 جو در صورت مگر صفت بیروحت
 زبان را داد و ذوق جانفشانی
 بگوشش از سمع داد آن نوش نوبش
 بچشمش از نور بنیش بخش آن دست
 لبالب ساخت دل از گنج گوهر
 سپردہ پس کلیدی آن زبانرا
 نمک و ار حدیث خوش زبانان
 جدا با هر دلی ناز و نیازش
 ز ما دور و ز پدر صد چند و لسوز
 کریمه شیوہ خواہش گزیدہ
 بشاد و بے پراز و در بیگیا ہے
 کند عفو ش گنہ راعند و خواہی
 اگر نہ یافت از خور و روشنائی

کہ از چشمش کشاید موج طوفان
 بدام غنکبوت افتد ہمائے
 قبای لالہ پر خون ساز بے جنگ
 جب نہ میل را نہ سرمہ ان ا
 ز آب و خون چمن زار ارم ساخت
 کہ شد لب ریز آب زندگانے
 کہ چون فر باد گشت از ذوق بیوش
 کہ از گل چیدن نظارہ شدت
 ز خاموشی نہادہ قفل بر در
 کہ تا بخشد ز کاتہ بحر کا نرا
 شکر ریز لب شیرین دلمان
 کسے آگاہ نہ از کسہ راوش
 نوشتمہ دی برات رزق امر و
 کن بخشش رہ خواہش ندیدہ
 بازارے طفل زود در باد شاستہ
 گناہت نیست عیس از بیگیا ہی
 نہ خور از خود گرفتہ کہ خداے

ز ہر شش و ز ر و شن گرم بازار
 تو دادی صبح را این تازہ رونی
 نہ زلف شب شکستہ بر رخ روز
 نہ بندی کر تو زلف شب کہ بند
 بہت گل نئے گلہ ستہ داغ
 بخشم از چشمم گر کس را پرانی
 بتوحید تو خاکی را چہ یارے
 ترا نشناخت خیر از تو در کس
 چہ باشم من کہ عاجز شد پیمبر
 ز دست بستہ ہ کار حق نیاید
 و گر گویم ز بانم باد معذور
 ترا خاک مصطفی نہ بر سر م تاج
 نعت مصطفی نامیست نامم
 بگو کارے بعالم پیش کردی
 میان خلق تو غیرت نہ گنجد

انی نعت سرور کائنات صلی اللہ علیہ وسلم

شب از ستار می او پرودہ بر بار
 تو بخشی شام را آشفته موئی
 کہ گیرد آفتاب عالم فرود
 حسرت را تا نخذ انے نخند و
 وزان گلہ ستہ سوزی سینہ باغ
 برو ہم گوشت حشمت نہسانی
 ز بیکاری زخم خستہ بدریاسے
 دلی مخصوص خود دست بہر کس
 کہ گوید حمد تو غیر از تو دیگر
 بحق خویش خود گوہر چہ شایہ
 کہ مرد و دست انا الحق گوی منصوب
 کہ بوسد عرش خاک من بمغراج
 کزین معنی بہ نیروان ہم کلامم
 کہ رحمت را دیکل خویش کردی
 اگر گنجد جز این رحمت نہ گنجد

رقابت با خدا نے خویش دایم

دل از عشق محمد ریش دایم

حقیقت ناز و دار و بر مجازم
درین میدان نیامده چون مرد
رسول اند حقیقت جز خدا نیست
چو خورشید نخستین شد گل اندود
محمد نیست جز آئینه بیش
بدان جلوه بجان خاطر نهادی
نیاز خود کنی در بے نیازی
به بین آئینه و بر خویش می ناز
ز عشق خود شدی شرمند و خویش
و گرنه که پسند و عقل مخلوق
در خجاستم زمانی و توئی نیست
و در بند هر یکچه را چشم کم نور
ندار و کس مر تو بیش و پیش
ز جسد و کل سخن گفتن ندانم
ترا بشناسد آنکو حق شناس است
اگر کفر است حرفم گو مکن گوش
بنازم که کمال مهربانی

بمشتوق خدا بے عشق بازم
بعشقم عاشقیها میستوان کرد
بدین پیغام جبریل آشناست
محمد نام کردش نجات محمود
تو در وے مینمایی جلوه خویش
بداد حسن خود انصاف دادی
بخود نازی اگر بز خویش نازی
جهان قسربان ازین هم پیش می ناز
که خود را نام کردی بنده خویش
که خالق عاشق و مخلوق مشتوق
شمارم شد غلط ورنه دوئی نیست
تو خواهی احولم خوان خواهی هم کو
اگر عینی دگر عکس آن خوبیش
پیامت را فدا بے باد جانم
خدا یا این چه تغییر لباس است
ازین گفتن نخواهم ماند خاموش
پیام خویشتن خود میرسانے

بسا باشد که شاه هفت کشور
بشب گردد و نهان هر سو گداوار
در آندم هر که بشناسد که شاه است
چو خاموشی رضا بے شاه داند
کشایم چند راز دل چوستان

گدایان لباس نعمت در بر
در هر نیک و بد عالم خیر و دار
اگر گوید که تو شاهی گناه است
ز بجه مصلحت خاموش ماند
من و نعت تو چون ظاهر ستیان

ایضاً فی نعت

همین پیغمبر از نسل آدم
معاصی خورد نازان بنا مش
یتیمی ناز پروردگاری
سیر آراستے تخت لامکانی
رواج نقد توحید از عیاش
ازین در زیر کفشش عرش افلاک
زبان بھرستایش گشت موجود
ز عدلش دست چرخ از ظلم کوتاه
فلک چون نیل خاکش کرد بر سر
بجیب نه فغانه چاک ز انگشت
نشان پای او بردست موسی

جهان رحمت از یزدان مجسم
و در عالم جرعه از درد جامش
نقییرے پشت پارتاج شاه
کهر پیراے تاج کن فکافی
طفیلش کنج هستی بل نثارش
خدا طغرای عشقش خواند لولا
ز خیل آفرینش اوست مقصود
که انصاف کمان بستاند از ماد
مکاب جاروب رهش ساخت شہر
نشان نمر حق آورد بر پشت
نهاد از پیشدستی پای بالا

سلیمان را بطف ایش خوانی
خداوند جهان عشق تو بازو

برآرد پرچم مور از شادمانی
ز به نقشه که بر نقاشش نازد

حکایت بر سبیل تمثیل

بچشم خویش دیدم عاشق مست
سجان آن نقش سجان را خریدار
بران کاغذ نهاده دیده تر
شدم نزدیک آن از خویش آزد
بگفتم که این یادگار است
بگفتم باز گو از سبب تفصیل
بگفتا نقشند که بی نظیر
یکایک صورتی ز نسیان کشیدم
کنون در عشق آن جان میدرم جان
بنقشش آفرین را لب کشادم
بگفتم دل عشقش زان نهادی
مسح از خام طبعی لب نهستی

چو جان نقشه نهاده بر کف دست
وزان صورت بجزیرت نقش دیوار
بخواش چون گدا بر کاغذ زر
مرا همدرد خود داشته شد شاد
بگفتا نامه نه که این عین یار است
بگفتن شد زبان کیست تجرید
که مانی جان فشانند بر سریم
ز دست خویش دیدم آنچه دیدم
یکه خود کرده را خودیست درمان
بانصافش و وصدا نصاب دادم
که خود انصاف دست خویش دادی
ادب باید در خبا گر چه مستی

خدا نعت محمد و اندو بس
نیاید کار نیردان از دگر کس

در سب سب سرت

شبی سرمایه اقبال جاوید
نمفت گنج اسرار آن
سوادش صیقل نور تجلی
و غار از هوایش گرم بازا
بنور حق منور شمع مهتاب
در رحمت کشاده خازن خیب
بصلح آسوده با هم آتش و آب
قصا جام عنایت کرده در دست
چو شد آرایش خلوت کماهی
طلب فرمود آن سلطانین را
در آن شب آن هاس لامکان
بذکر حق دلش سیوح کرده
در و ن بیدار بیرون از شکر خواب
په تعبیر خویش نخت برخاست
همان دم جبرئیل از جان شناریز
بشوق مژده پیمان دلدار

ز نورش جرعه در جام خورشید
چو آب زندگانی در سیاهی
چو روز وصل سر تا پا تمنا
در و معشوق عاشق را خریدار
ز کوثر حنلدر رضوان ده آب
کرم خامه زده بر نامه عیب
قصب شسته ز خاطر بیم مهتاب
زمین و آسمان از بوسه اوست
در آمد نامه بر مرغ آبی
همان دانشنده علم یقین را
ز سایه داد تاج امهانی
زبان فرسوده لب مجروح کرده
نمودش دولت بیدار در خواب
بگفتا مژده اکنون کار شد راست
بگفت ای چشم نخت از خواب خبر
شد از بوی گل حلاص بیدار

بگفتش خبر بیکل اے خواجہ ثباب
پیش آورد پس ناموس اکبر
چو آئین و فادر پائے دارے
ز روح صرف جسمے آفریده
ز مرغ و هم اندیشه سبک سیر
چو ره هوا نظر و در خوش عنانی
که جولان نموده سبقت خویش
بدولت پانهاد اندر رکابش
ملائک در رکابش میل دریل
بطوف بیت اقصی شد ز خانه
پس انگه تنگ بر بسته میان را
چو سوے ملک بالا غرش افعاد
بدیوان دوم چون جلوه گر شد
سوم خلوت ندیش گشت ناهید
بقصد تخت چارم پاچو بر دست
پنجم شھر چون گرفت آرام
ششم منظر چو زو شد گرم باز

وصال دوست را در باب در باب
فلک پیمای براق روح پیکر
چو عشق نوسرا پایا بقرارے
چو روح از ذوق رفتن کس ندیده
چو پیش از مژده آید نامه خیر
بجان مشتاق رفتن چون جوانی
چو محبت صد قدم از خوشین پیش
سعادت جان فدا شد بر رکابش
گرفته قاشیه بر دوش حبلی
امام انبیا شد در دو گانه
شرف داده نخستین آسمان را
فلک در غلبندی نعت مدد داد
عطار در انفاق از دل بدر شد
سعادت یافت زو انعام جاوید
پے تعظیم او خور جاے بگذشت
بیتغ خویش قربان گشت بهرام
بجان شد مشتری او را خریدار

علم زد چون هفتسم ویرر هبسان
به ششم آسمان گشتند یکبار
نکر سی پس قدم بر عرش نهاد
ز سدره چون هوای لامکان بست
سرافیل آمد و شد همغناش
ز دل گرمی محرق تعالی
خودے را باز ماند از همغانے
مکانے برتر از گفتار و اوصاف
در و دریاے رحمت موج در موج
جماله دیدنوق از وسع دید آ
نه تنها سیمان شد بر سر خوان
بران باده که پیش آورد ساقی
چنان جذب محبت یحیی ساخت
حدوش را قدم طرح نو انگشت
بشاخ اصل نو پیوند شد گل
خیال نقش اسکان موج بشکست
مشوق شعله شمع شب فروز

ز حل پیرانه سر شد نو مسلمان
ثوابت بھر استقبال سیار
زاوج سدره هم بگذشت چون با
ز پریدن پر جبریل شد شست
مشرق گشت ز خوف پس برش
بخار آب حجت گشت بالا
برآمد بر سریر لامکانے
هوایش از خباشش هبت صاف
عنایت صف کشیده نوج در فوج
متاعے برتر از نعت خریدار
که صاحب سفره تنها کم خور و نان
بخورد از بهرامت ماند باقی
که خود را عاشق از معشوق نشناخت
بخورد همچون گلابے در آ
شده خربار و دیگر شامل کل
بدریای وجوب آن قطره پیوست
شود پروانه خود آتش دم سوز

میجاوم بخود زین رمز مستور
بروح پاک او هر سخطه صد با
در دو جا و دان زو پس بقرب

کے بینی چه پیش آمد بمصوور
تحتها ازین با خود گرفتار
بر اولاد و بر اصحابش تبریب

در بیان اوصاف پیر خود

سعادت نامه اختر بلند
نمودار پیر در دو عالم
ز نام او سرفرازی بقا را
مناجاتش به تیروان همگامی
شک فک فطاعت و ارشاد بخت
چو بر آئینه زانو نه سر
ز دل راز نهان چندان شنید است
نه زو بر کس بغیب از نفس آزاد
غذای نفس را بر فاقه داده
شده از کعبه در گردون سائیش
ز خلق خویش با رحمت برادر
فطاعت زاده راه عصمت او
دعایش را اجابت حلقه درویش

بند کز پیر یا بد ارجمند
محمد باقر آن روح مجسم
بندش ناز و دین مصطفی را
ز بانس نو بهار نیک نامی
کلاهش افسر و سجاده اش تخت
همان بیت کز آئینه سکن در
که در جام جهان بین جم ندید است
جها و اکبرش بانفس پیکار
غلط گفتم که نفس مرده زاده
که بیت ائمه بود قبله نائیش
پیشش مور و جسم با هم بر بر
توکل حسانه زاده هست او
نه بل عیب اجابت را خطا پوش

ز بانس در دعاے در و خوانی
ز رویش روز روشن ظلمت شب
بمقصد هر سنا نیز دانیان را
فرشته چون تو ان خواندن در او را
در و نش از در پرده غیب
بجان شغل دو گانه کرد پیش
بلقینش حیات دین نیردان
ز شادی وحی آمد هر زمانه
زوه دست صفاد و امن صدق
ز فتنه غیر حرف حق بگوشش
گمے چون ابر بر بادش مصلحا
کشده شیا جام شوق پیوست
ولایت بانوت ساخت ابن باز
ز خود دانم که او مے بخشد ایمان
میخ آزاد عالم بند رسته
الا اے خاصه نیز و تعالی
من و امان تو این نامرادی

کلید فتح باب آسانی
جهان جنبانند از جنبانند لب
امام حق صف روحانیان را
که جبریل از مریش یافت ارشاد
بر و نش چون در و نش پاک نبی عیب
یگانه باحت را بگانه از خویش
دهد ایمان چو صیغه مرده راجان
که وار و چون ز بانس تر جانے
صفا را جسم جان اندر تن صدق
از ان ناحق نکو نهست شمش
گمے چون با و بر دریا نهسد با
نه چون منصور کز بوسے شود دست
کرامت زو بر و سبقت بر عجا
که چون سن کافرے شد زو مسلمان
هم از بد بند گمے شرمند رسته
محمد نام اسم با سمل
مرا زین نامرادیهاست شادی

که در جان کندن حول قیامت
ندارم جز بنده محمد با کسے کار

که بر ناکر و ده کار آید ندامت
خدا ایم بس گواه صدق گفتار

وزیر نورالدین جهانگیر بادشاه

جهان نوزنده گشت از حق تدبیر
شده صاحب قران صاحب اقبال
نجدت بست پیش دست امید
بجای دولت جمشید بنجد
نه در عهدش کسے جز عشق نماز
بخلص کوه خواندن نیز ننگ است
سعادت هم کاب تخت شاه است
ز فضل حق نهاده تاج بر سر
زرایش پر تو کسے نور تجلی
و ماند لطف آن خورشید گوهر
ز دستش گر کسے روزی علامت
ز جود او چنان زرباد ننگ است
بهر خانه ز جود شاه بے مدح
ز دست او که در بخشش علم شد

بعد شاه نورالدین جهانگیر
جوان نجات و جوانمرد جوان سال
صد افسر بهمن و صد تخت جمشید
بدره منصب خورشید بنجد
بدورش کس نه زندان بجز راز
که دست آن ز حلقش زیر ننگ است
ظفر هم سایه ظل آه است
سپند دولتش هر هفت کشور
ز لطفش آرزو را صد تسلی
چو خط یار ز آتش سبزه تر
نیار و خواهش دل تا قیامت
که مار گنج را از گنج ننگ است
هزاران گنج بیش از ضعف شطرنج
درم خبر پشت ماهی جمع کم شد

گفتش نگذاشت تا او و ورم را
ول از دستش چو ملک از عدل آباد
بامرا و قضا و در کار مشغول
چنان آراست گیتے را با حسان
کنون عالم چنان خوش میکند بخت
شم حشش بچولان روز بهجا
بکا و کین ز عکس خنجر تیز
همای رایش هر هفت کشور
ز عدلش معتدل اصد و کسش
جهان از زلزله شد امن آگاه
مگویم برق در زرش حسام است
نخواب مرگ گر همش نماید
ز به اسکندری کش خضر دوران
مگویم ذات او پروردگار است
ترا همت ساعی حق بود یارا
حد او چون خود نیار و آفریدن
ز به دور شهنشاه همایون

کنون حسام درم بخشد گرم را
چو طفل از لعب طبعش از گرم شاد
بهنیش سخت بر بید او مغرول
که نمساید کسے و نخته جرکان
که کس جز طفل در زاد نده بگرسیت
بکار و بر زمین انا فتحنا
ز آب زندگانے آتش نگر
سعادت مایه داد از سانه پر
بمسایه و سندر آب و آتش
که در جان فتنه را جا میکند شاد
که تیغ برق تیغش را نیام است
از ان سوے عدم جانها برید
نشاند گرد راهش ز اب حیوان
خلاف او خلاف کردگار است
اگر مانند می بودی خدا را
تو مثل خود کنی درم کشیدن
که مداحانش مدوح اند اکنون

گل بدش نگیب از خرد رنگ
 شنش از فیض و حه تاثیر
 بران تیغی که گیب در ربع مسکون
 نه مدحی گفته ام صاحبقران را
 و نه که کو بخت آنم کز دوانی
 بهار الضرب طعم آنچه ماه
 سز در گمن ز صرافان هر اسم
 قفاے طالع را تیره اختر
 مرا اختر نه ثابت شد نه تیار
 بحبان یا بم امان گرا ز لب شاه
 ز بے عیبی ز مانم خویشتن را
 فلک صید من و من دل کبابم
 نجس از خود چوناز بے خریدار
 خسریدارے ندارم با که نامم
 بدانش نامم از طالع بجانم
 ز خود بهت شناسم هر زهرے را
 نیسا دیک جوے طالع بدستم

که دار و دست موسی از خاننگ
 ز بانم شد چو تیغ خور جهانگیر
 بدریاشسته باید از جگر خون
 بدریاشسته ام تیغ زبان را
 زرم یا بد عیسار باد شائے
 چونعت ز خورشود از سکه شاه
 که قلب بخت خود راے شناسم
 به پیشانی گره چون سکه زر
 چه بخت ست این نه در خواب بیدار
 ز حال خویش شه را سازم آگاه
 جز این عیبی ندانم خویشتن را
 بدریا گوهرے محتاج آهم
 گره در دل چون جوے ابروے یا
 وے بانا مرادی هم بازم
 بحبان از ان دلی قیمت گرانم
 سباد بخت بد نیک اخترے را
 ز بخت بد مسیحی خسر پرستم

ز جام یاس مستی همچو من کو
 بود تا آسمان بالا زمین زیر
 شه و شخراود کا جا دید قبال
 وزیران نکو خواهاش یکسر

سجی خسر پرستے همچو من کو
 هر اسد آهواز سدر نیچه شیر
 ولایت شاد باد از زرو مال
 بدولت غیرت خاقان قصیر

در صفت سخن

سخن معشوقه عاشق مزاج است
 خزانے نیست گلزار سخن را
 خدارا کن چشم خود ندید است
 سخن گر یک قدم مانده ز خود پس
 سخن گر نیست آب زندگانی
 سخن فرقت ز انسان تا بحیوان
 سخن خوش حله است از باغ رضوان
 سخن جاوید دار دور جهان نام
 محیط عقل را آب گهر است
 وهد او باغ دانش را گل تر
 سخن بود آنکه باموسے شب بود
 سخن را عاشق آمد هر که محنت و ق

سخن نادر دست انداز علاج است
 بهار جان پرستارین چمن را
 ز پیغمبر سخن هر کس شنید است
 خدا و مصطفی شناخته کس
 چه آنخشد حیات جاودانی
 که باشد بے زبان حیوان انسان
 که حور مدعاے دوست عربان
 سخن شد تو امان با وحی و الهام
 مزاج روح را طعم شکر است
 عروس نغمه را او بستی ز یور
 سخن بود آنکه عیسے را لب بود
 چه حسن است اینکه شد مشوق مشوق

نور و نوریت باقیا در اول و اول

ز چندین گفتگو کا ندر جهان خاست
 سخن ادوست دارد دشمن دوست
 نماید رنگ خشم و مہربانی
 گئے گوید پیام آشنائی
 گئے بر دول از دل آنچنان پاک
 سخن بس شاخ طوبے وارد
 سخن شد چون معانی ختم بر ہند
 مرا ہم چون سخن ہند است ماوا
 دلم را باخرد شد چون سرو کا
 زمین ہند گلگشت معانی

سخن مقصود شد باقی سخماست
 کہ تخم دوستی و دشمنی ادوست
 بدست ادوست مرگ و زندگانے
 کہ از صد تیغ پذیرد جلے
 کہ بعد از مرگ نامیزد بہ خاک
 کہ ہر شاخش ہزاران بار دارد
 کہ طوطے و شکر خیزند در ہند
 کہ ہم در ہم صد ف خیزد دریا
 ز بانم را سخن باشد پرستار
 سوادش رشک آب زندگانی

در صفت ملک ہندوستان

ز من عشقت ہندستان زمین را
 گلستان گل جاوید عشقت
 محبت آفتاب برج شیرا
 بہشتی کشورے از جان سرشته
 محبت را بر ضوانے نشانده
 خس و خاشاک او از عشق مست

کہ عشق آنجاست مذہب کفر دین را
 کہ صاحب طالعش خورشید عشقت
 ہو الیش ہم ازین و گرم سیرت
 در حسن و وفا حور و فرشتہ
 بدر تشویش در بانے نامذہ
 و رود یوار او عاشق پرست

ز وید زین زمین برگ گیا ہے
 اثر بین کرجاوات است آہن
 بہنت تسلیم از عشاق دلریش
 بزار و ہچکس پیش از دو کس یاد
 درین کشور عروس نار سیدہ
 بر گش لب نجنباند سخن را
 زن ست و میکند کار جو انم
 بدون عاشقان بے اختیارند
 چو سوز و آگین در آتش ہوم
 ہے بنیم بسے ہندے نزا دن
 رواج عشق کفر خود بند ایند
 بنام حق کسے کم زرف شانند
 درین صحرا بسے مرغ اند آزاد
 نہ پر و خفت او نہ بر کند دل
 آب عشق خاک ہند تر شد
 بر بین جاہک بعشق آب باران
 وفا تر بان این آب ہوشد

کہ نبود میل او با کمر بائے
 ب جذب سنگ چون در سید ہتن
 نیمیرد کس برگ و بسر خویش
 کہ کس جان داد جز مجنون و فرہاد
 ز جفت خود ہے نامی شنیدہ
 نسا ز دانا سوز و خویشین را
 کرد ہست گاتمہ پروانہ شد سرو
 دلے معشوق اینجا جان سپارند
 کجا باشد شمار سوزش موم
 کہ خود را بر صنم سازند قربان
 بجان وادن جو انم روی نمایند
 خوش آن ہمت کہ جان بر لب نشاند
 کز ایشان چون کیے شد صید صیاد
 شود خود نیز تا با جفت بسمل
 چہ جاے آدمی مزغان اثر شد
 ننوشد گر چہ باشد آبجوان
 کہ مرغ این چمن ماہے وفا شد

نوش آن ہمت کہ بر لب نشاند

مرا باید ز ہندستان سخن گفت
از ان گفتم حدیث رام دستیا

کہ با عشق است خاک این مین جفت
نہ این افسانہ تاریخ است اینجا

در مذمت حساد

در افکندم میدان گوی و عوی
کہ بیدین خواندم ز افسانہ رام
نہ پس مجتہد اقوال کفار
گران ناید چنین افسانہ بر شرع
خلیل اللہ خواہد نور اسلام
نہ در بت خانہ رفت از تبر عظیم
چو من سجادہ بانسہ پاک ز انم
دلت ساکن بکفر یاقین است
چو بلبل گرچہ باغ و گل ندارد
بہ بلبل گل چیان خواند و فساد
نہ بوی خوش کند پروانہ نی رنگ
کند بر پائے آتش جان افسانہ
گجو کا فر کہ ہست از امت عشق
چو در عشقت سنت جان سپردن

بصورتی صورت ابلہیں معنی
ہر ف سازم کنون از تیر الزام
نخواندہ آنوی سدر و انزار
کہ نقتل کفر نبود کفر در شرع
نبود آن گفت گو خرمب الزام
برائے بت شکستن شد بر ہم
گرا ز زنا را باشد ریسام
گجو پروانہ باری در چہ دین است
دلے دار و کہ صد بلبل ندارد
خزان ناویدہ بگریزد ر گلزار
بجان درو امن آتش ز ندخیک
بشوید دست ز اید زندگانے
بیرون زندہ دار و سنت عشق
باید بے غرض مروانہ مردن

کس ہم جان و ہد بر شہد در خون
ولم رانی نہ چون پروانہ افکار
یہ آتش مجھ ہوم افروختہم
و ہید انصاف ای نازیر کے چند
ولا بے غم نشین از طغنے حساد
بر ہم ہم تو منصف باش مارا
گجو بارے چو داری عقل و ذہننگ
جاوے را پرستیدن نہ نیکوت
بتو کا فر چگویم ماجرا
بود عاشق بر ہم بر رخ ماہ
کند زنا رجان مشکین طمابش
چنین بت گر بیا ہم اے ہمین
دے ہر شیار باش ایدل ہستی
کہ دل بے چاشنی عشق تنگ است
پیش ماچہ گیرے عشق ز انام
نغمہ سر وحدت غیر عاشق
نہ عاشق کا فر است و نہ مسلمان

ولے پروانہ را سوز نیست روشن
خدا را بگنہ رو باز م میا ناز
کہ بید و بر ہمین را سوزستم
کہ چون مومن نمودم مشرکے چند
بنا کن کعبہ از سنگ و گل زیر
کمن کا فر دے لے یکدم خدا را
بت سین نکو تر یابت سنگ
بت سین پرستیدن چہ آہوت
کہ نے بت را شناسی نے خدا را
دلش آتشکدہ ناقوس زن آہ
رخش ہم بت بود ہم آفتابش
اگر کا فر نگردم کا فر م من
بکفر عشق کے یزدان ہستی
مرا زین دل کہ بیدر دست سنگست
پنچیب رہدہ تعلیم اسلام
کہ گرد و کعبہ گرد ویر عاشق
کہ داند عشق را خود دین ایمان

بعشق اندر کسے صاوق ندیدم
 نه من و ادم بکفر و دین شان کار
 ندیدم حسن لیلیه ناز شیرین
 نخواهم سوختن در آتش رام
 کسے جنس حق مال کس ندیدم
 و لے تر انصاف خود نیست چاره
 نه افسانه است این عشقے که گفتم
 دروغ افسانه نتوان بہت نتوان
 اثر در آہ بیدردان نباشد
 توان نوشید آب از ساغرے
 توان معلوم کرد از قصه رام
 نه داغے ماندگان بزل نماندش
 بدر و غم بسیار است قدم کرد
 ازان ہر کار کرد ستش بر آمد
 محالست این کہ کس بروی دریا
 غرورین تکلمتہ تا آگاہ گشتہ
 ہنوز آثار آن پل ہست بر پایا

پرستم ہر کر اعاشق شنیدم
 بعشق افسانہ چشم گشت خوبا
 ندانم کہ بد و نیک زنت تا این
 نہ اندر گور مجنون خواب و آرام
 خبر این کہ حال خود افسانہ خواہ
 بباید کردن از عبرت نظارہ
 چو خورشید است ہر گوہر کہ سنفتم
 نشاید در جناب عشق بہت ان
 دل خون دیدہ را افغان نباشد
 ولکن مستی مے نیست دروے
 کہ خون بادہ دار عشق در جام
 نہ باغے کر گلے او شکفتندش
 بمردی و جوانمردے علم کرد
 نہ ز ادم کز فرشتہ برتر آمد
 بہ بند و پل کشاید شہر لنگا
 نشان پل زیارت گاہ گشتہ
 تماشا گاہ سیا حانست آنجا

گوگان نزد عاقل ہست و شوا
 اگر چه خاطر موریایے رازست
 بگویم خسروم یا خود نظامے
 سخن را آن خدا ہست این ہمہ بر
 بنواصان دریایے خرابی
 بود مر خاک شور قسمت زر
 خدا از گل تواند کرد آدم
 نگر و کس نبے ز فسون و بلبیس
 بہ آن نیر کہ دار و گنجہ باز
 چو شہناز خدائے پر زند پر
 شکار عنکبوتان جنس گنہ نیست
 پنجیندہ جنس جنس در داندہ
 ولکن ہمہ ہم شد کار فرماے
 مدوا ذکر و کار از بند ہمہ
 چنین کہ ہمہ فرمان روایت
 بہت نیست ہمہ آشنایت

کہ از اعجاز عشق آسانست ہر کار
 کہ در یار ابو صیہم ناز است
 کہ تا بد از دلم معنی تمامے
 شود ز انکار شان اندیشہ کافر
 چه لاخذ خاک نیرے در گردانی
 و لے خاکست پیش کیمیا گر
 چه شد گر شد کلال استاد عالم
 مگر جبریل بتراشد ز ابلیس
 چو موسے کے برابر دوست اعجاز
 بود عنقا بچشم صید لاغر
 چه چارہ پیش زان چون شتر نیست
 عنیت داند از زن مرغ خانہ
 کہ در میدان مردان می نمہ پائے
 بجد اشد کہ از کس نیست منت
 گدائے را خیال بادشاہیت
 کہ بہت بادشاہ است و گدایت

تھی دستی نشد نقصان بہت
 چو بہت از ازل زاد تمہی دست
 چو خورشیدم تھی دست زرافشان
 بدین بہت کہ بہت این بنیوارا
 سزا سب جو مشک آلودہ کروم
 مرو سس مہر در زیور کشیدم
 معنیر معجزش افگندہ بر سر
 جنراہل دل حد شیم کس نخواند
 دلم را با خموشے خوش سرو کار
 بہاتم گر چہ نبود جا سے رفاص
 بزنی ای تشنہ لب برینا غم بہت
 بخون تیغ زبان را آب و آدم
 شد مگر شمع کہ پڑا عشق
 بشعوتان دہم پروانہ را با
 ز نخل نے بر آرم شعلہ نور
 سخن را از معالنے تاج و دم
 مہمی ساختہ تیغ زبان را

کہ لبس کافے بود زوشان بہت
 اگر چیز سے نہ ارم ہم ہم بہت
 کہ پر سازم بگو ہر دامن کان
 مگر خود را بنجشد یا خدا را
 حقیقت را مجا زاندودہ کردم
 پس از عنبر بردم بحر کشیدم
 چو دو و مشک تاج کان عنبر
 اشارتہا سے گنگان گنگ و نہ
 زبان نغمہ سنجم ست گفتار
 ملاست از شستن باپی قاص
 اگر آبے نہ ادر دشر تہ بہت
 بزخمے کشور و لہاک شادوم
 نمودم روشنی در حیا عشق
 حلیم عند لب شعلہ گلزار
 بہ بین اے موسی عشق آتش طو
 معانے را بجان سراج و دم
 میات جاودان زومروکان را

جہانے زندگانی زین بان بہت
 نہ مشاطہ شدم بر لب ز نو
 ز بحر شوق چون و دی کشودم
 و دل سوزی خسر دس منع فرمود
 سر تاریخ ہندی زبان کشادوم
 نصیب از نجت من بگرست صبار

عجب تمنی کرو بس مروہ جان بہت
 شراب کمنہ لب کن ساغر نو
 چراغ افشا روز آہنگے سرو دم
 دلے پروانہ سے کار خود بود
 کہ اندر جاودے ہندی نژادوم
 کہ از کردار پروازم بگفتار

آغاز داستان ام سیتا

شکر گفتار این شیرین فسانہ
 کہ را سے بود اندر کشور بہت
 بشہر اودہ نامش راجہ جہرت
 ز عدلش آتش و پنبہ شدہ خویشت
 بدورش بسکہ گیتے بود خرم
 ز اقبالش جہا نرا عید نور و
 بفرمانش بہستان کردہ بلبل
 کشیدہ تیغ تیزش خنجر مہر
 ز دست آرزو بخشش در آفاق
 گر زبان آرزو ملکش بفرنگ

بدین آہنگ بسرو این ترنہ
 بزیر خاتمش بنگالہ تاسند
 ز بخشش آسمان میسر و حسرت
 برادر خواندہ خواندی گرگ تیش
 نامادہ نام عنم جز در سپر غم
 بہ بزم و رزم چون خورشید فیروز
 تفرے نام نافہ رمانی انگل
 عقیم از فتنہ گشتہ مادر مہر
 شکستہ قدر ز ر چون نگ عشاق
 گرفتن کفر بود و خواستن ننگ

بکام دولتش ناز و تمنا
نکرده لیک سخت نوجوانش
بعد جان آرزو میکرد فرزند
زیبانش صد نهایی شده بود
ز بے اولادی خود آفت نوس
ازان گویند عمرش جاودان با

مراد همشش یک یک مہیا
چراغے روشن اندر خاندانش
نمی شد نخل امیدش بر روند
نئے آمد بکف سر رشته در
که از اولاد ماند نام و ناموس
که عمر اندر حقیقت هست اولاد

مشورت کردن اچہ حیرت برای اولاد با وزیران

شے از دور بینی خلوت آرست
برآمد از دل حیرت دم سرد
که عمرم را شمار از صد فزوست
نذارم هیچ فرزندی لبمید
اگر چه دوولتے دارم کما ہی
شما هر یک کو خواہید وانا
زجا جنبید ازان دانش نزد مان
زمین بوسید حیرت را دعا کرد
زبان بکشا و گفت اصحاب تقابل
ازین پس عم مباشر از بہر فرزند

زہر یک اہل دانش مشورت خواست
حساب عم خود پیرانہ سر کرد
وزین اندیشہ جانم غرق خوشت
کہ بعد از من کند ناموس
معتل میگذارم کار شاہی
بگوئید آنچه باید کرد مارا
غرد و شجید ہر یکے مصلحت دان
بجان و ام دعاے او ادا کرد
کہ گیر و ماہ و مہر ز روی تو فال
بدین تدبیر خاطر دار خورد

مرا این نکته نعتل از چار بید است
و بعد جگ بے ہوم آتش سوز
بچینش ہمہ کس لب کشا و ند
ز خلوت را می چون بر تخت نشست
وزیر ملک را نزدیک خود خواند
کہ ما را جگ امید است و پیش
چو ہمت شود رین کارم مددگار
سپردش پس کلید گنج خانہ
کہ از آب و سر و زان وی جا کن
را ہا کردند پس اسپ سید گوش
مزین بر گلوش لوسے از زر
بران زر لوح نام را بے سطور
نوشته بعد دانش لیں
ہران راے کہ بر بخش بود را
ہر آنکس صلح شد معقول خاطر
نیاید کس ز حکم راے بیرون
بسالے ربع مسکون را بے پیود

علاج نسل تو جگ امید است
چراغ خاندان ان آتش افروز
قرار مصلحت بر جگ بد او ند
گرہ بستش بجان و ز جان کمر بست
ز لب برفرق بختش گوہر افشا ند
ترا کردم وکیل مطلق خویش
کہ ہمت کرد بر من واجب این کا
اضافہ داد ہمت بر خستہ نرانہ
بہ نذر جگ شہرے نوبنا کن
بدنالش و لیدر ان ظفر گوش
چو ماہ چار وہ در شب متور
چو بزخورد شید تا بان سکہ نور
برسم جگ سرد اداست حیرت
بہ بند و اسپ داد کرد و صفت را
دہد باج و شود در جگ حاضر
مطیع حکم او شد ربع مسکون
نہ بستش ہر کرا یا رانہ آن بود

بهفت آسلیم گشت و باز گردید
 خراج جبرست آوردند بر سر
 ستاده بر سر ریش تا جداران
 دران مدت که ماند آیش بجان
 هماندم راے با آب جهان گرد
 چه شمشیر نو که خورم بوستان
 منقش کاخهای آن زرانندود
 نشسته جبرست اندر جگ بلع
 زینفت اقلیم مهناد و دولت
 ضیانت کرد گیتی را با حسان
 هیران نعمت که در خوان جهان بود
 ز کار نان هی چون دل بر نوبت
 هے بارید کیسان تا که بودش
 ز بس ز در بجزوتش موج گوهر
 ز جود عام او در بلع مسکون
 نمانده در جهان محتاج یکس
 بر اے راے پس پیر برین

شسته راے راه او ہی دید
^{راچ جبرست} چه خاقان و چه نفور و چه قیصر
 چون ز گس زار در فصل بهاران
 بناے شهر نو آمد بسایان
 بدولت شمس ز نور آتخته کرد
 نشا ط خوشدلی را نو جسته
 در و دیوار مشک و عنبر اندود
 پتخت زر بر تاج مرصع
 رسیدند از صلامی عام جبرست
 که گشت از زره تا خورشید همان
 نخوانده پیش هر کس داشت موجود
 بر اے گنج بخشش آئین ساخت
 بفرق مور و جم باران جودش
 بر آورد آرزوے هفت کشور
 گدا هم کیسه شد با گنج قارون
 بجزند کو دک بشر ماوروس
 بر رسم هوم آتش کرد روشن

بر آتش مجتبع از کاروانان
 بکار جگ هر یک پانشر وند
 بحکم چار بید آتش پرستان
 در آتش سوختند آن آب موجود
 در آتش جلوه گر شد شخصی از نور
 آتش در شعله چون یا قوت شاد آب
 ز آتش کرده پیراهن تن او
 بجبرست گفت خیرای اے بر گیر
 که این پس خورد و روحانیت
 برود و یگز ز نو میدی مکش آه
 طفیل جگ چو این آتش فروزی
 چنان طالع شوند این چار اختر
 چو جبرست دید آن نور نهانے
 تو اضع کرد و جام شیر گرفت
 ز بس شادی نمانده بر زمین پاک
 که زن از سینه و نجاه زن خواند
 بدست خویش کرد آن شیریم

همه آتش پرست و بید خوانان
 بخور هوم آتش را سپردند
 چو آب جگ را کردند تر بان
 که رسم جگ امید آئین بود
 فروغ طلعتش چون آتش طول
 سر پا آتشین چون گرم شتاب
 چو خورشید شفق پیراهن او
 بجام زر برین چخت در شیر
 بحکم آرزوے مرده جاست
 که جگ توشده مقبول در گاه
 ترا خود چار فزندانست روزی
 که ماند نام تو تا روز محشر
 ز آتش یافت آب زندگانے
 تبرک چون مرید از پیر گرفت
 سبک بر بست و کرد اندر حرم جا
 بصد جان در کنار خویش نشاند
 یکے را نیم دورا نیمه نیم

ہمان شب ہر سہ ماہ را ماند امید
 نخستین کو سلاشد شرف رام
 سہمتر چون در گنجینہ بکشاد
 بظلمے کین چہارار کان دولت
 دل لچمین شدے از رام نچورند
 بہر جا رام با اقبال میرفت
 بازی دو بد و ہر چار نازان
 کہ آمد خال بھرت از ملک پنجاب
 بمن بسا رخو اہر زاوہ من
 بجان تعلیم علم و دانش و دین
 جوان گرد کند کسب سعادت
 سوی پنجاب از سر مووہ شاہ
 در ان کشور ہلاش گشت مہتاب
 ز حال بھرت تا کہ گویم اینجا

چو ماہ رام را بر تو عیان شد
 چو چشم دایہ دید آن پارہ نور
 ہلال عید ماہ آسمان شد
 بستمہ در گلاب مشک و کافور

بصد جان جای کردش مہرین
 پیر از ویدن او گشت خورسند
 ببالیدن علم شد سر و نو خیز
 ز ماہ افزونی آن شک خورشید
 بہ نیسان گشت آن رخ شیدا اقبال
 بکتابت رفت علم و دانش آنوقت
 سلاح جنگ یک یک یاد میکرد
 بانک مدت آن طفل جوان دل
 چو حضرت راول از اولاد شد شاہ
 بکام بخت فارغ بان نشست

آمدن بسو اہتر زاہد بری طلب ام پیش را
 چہ بھرت بفرن ام را

در آمد ناگہ از در حاجب بار
 با استقبال بھرت رفت چون باد
 جلا سے دیدہ داد از خاک ریش
 زبان بکشاد کاسے پیر ہمین
 ز شریف تو بز خود چون ننادم
 زمین بر آسمان ناز و ز پاست
 کہ بسو امنت ز اہد آمد از خار
 بر ہنہ پادوان در پالیش افتاد
 بطاعت شد بدل بلیک گناہش
 نوازش کرد اقبال تو برین
 کہ تار و ز قیامت سرفرازم
 بچشم ماہ و خور برجاست جایت

جوان
 در شاہد کتب
 در شاہد کتب
 در شاہد کتب

بصد غرت درون شهرش آورد
 که بر خدمت که فرمانی که گم آن
 جوایش داد کانی مان و نخت
 نذارم هیچ حاجت که تو خودم
 مرا غرت همین منوره و بس
 و لے این حاجت از تو بایدم خواست
 و دیونند آن ز کافنه آینه
 و عای مابس است از بهر آنها
 کس کس نام زردان و در دجاست
 تو چون فرماندهی فریاد ماس
 رعایا گو سفندان شه شبان است
 بمن همراه کن ام تو سے ول
 بیخ و تیر خونها بر فشانند
 ز نام رام حبرت گشت بهوش
 جوایش داد کاسه پیر نکونام
 چه داند او طریقی رزم سازی
 خصوصاً جنگ با دیوان سرکش

بمسند بر نشاند و وعده اش کرد
 بخوشنودی فدا سازم دل جان
 بکاست با و دایم افسر و تخت
 که در ملک قناعت با و شایم
 که غیر از حق تنخواهم حاجت از کس
 که از دیوان حلال و طاعت است
 سیاه ای و تبه کردار و خونریز
 و لیکن بر نیارم از زبانها
 دعا سے بد زبانش راز نیست
 که این بار است بر فرمانده و بس
 زرگر گفتم شاترا پاسبان است
 که با دیوان شود آنجا مقابل
 جهان را از بد دیوان رماند
 درین اندیشه ویری ماند خاموش
 مرا پسرانه سرفروزند شد رام
 که طفل است و نداند غیر بازے
 که از جادو و بارند آب و آتش

مرا تا چند گونی رام ب پار
 که از جان عزیزش دوست دارم
 اگر فرمان دهبی بالشکر خویش
 ز حرف راسے بسو مہتر آشفت
 خلاف وعده کردی آہ صد آہ
 درین اثنا وزیر از جای برخاست
 که شام با هر چه زاهد گوید آن کن
 که حاشا که بجنب اند زبان ا
 کنون باید رضا سے او نگمداشت
 به بد عمدی مشو در خلق بد نام
 ترا چون نیت خیر است و پریش
 و گر هر که چنین کس در میانست
 بحسرت کرد معقول این سخن را

مرا در کار او معذ و رسیدار
 بجنگ و شمنانش چون گذارم
 بیایم دفع دیوان را کنم پیش
 بار و چین فگند و از غضب گفست
 تو باش امین که من رفتم ازین راه
 سخن را از دعای دولت آرزوست
 اگر نیک است و بر بد آنچنان کن
 ز ند بر هم زمین آسمان را
 جهان را از دعای او نگمداشت
 تو کل کن بدہ ہمراہ اورام
 شود خیر آخر کارت بیندیش
 ز دیوان رام در امن آماشت
 که تا بسپرد رام و بچین را

خصوصت شدن بسو مہتر زاهد ز راجہ حبرت و بردن ام را ہمراہ خود
 چو بسو مہتر رخصت شد ز حبرت
 بعضی مالوہ بس راہ پیوید
 چورہ پیویدہ شد ہفتاد و ہشتگ

گرفتہ رام و بچین را بصحبت
 کہ آنجا با عبادت گاہ او بود
 رسیدند از او دودہ بر عبید رنگ

همی رفتی چو عمر با زمین ام
 ز رفتن یک نفس چون باد است
 چو تخت جم روان شد گشتی از با
 برآمد آفتاب از هلاله
 بزاید گفت رام ای حضرتانی
 شنیدم صل گنگ از آسمان
 خدا را ز نجه کن یک دم زبان

چو خورنگی رفت یکجا یک دم آرام
 بگشتی ز بشت باد بان بست
 گذشت از آب آسان تر چو آمان
 نمود آفاق را فرخنده فانی
 که جان بخشه آب زندگانی
 چنین تعظیم و تکریمش از نیست
 بدل روشن ترک ساز این بیازا

پرسیدن ام از بسو تر حقیقت گنگ که چگونه از آسمان بر زمین آمده

و جواب وادون او

ز دلش وادو زاید پانچ رام
 چو شاه اختران صاحب کلاه
 بنفرمانش همه استیما رام
 نبودش در جزانه نقد فرزند
 پیش زاید می گفت آن جهاندا
 نیت در دل که زاید در بشارت
 که از یک زن ترا یک گوهر آید
 شامه بر نهر انش بود شصت

که راه بود در شجک گنگام
 چو ماه آسمان نجم سپاه
 چو حکم جان وان بر هفت اندام
 دلش زین غم همیشه بود در بند
 که فرزندش در خواهد زد و اوار
 بیک فرزند او اول شارت
 زن دیگر هزاران بیش زاید
 چنین دولت بزود آید فرادست

سگر افکش گشت آن مژده در جان
 دو ان بوسید پاه آن یگانه
 بمشکوی همچو جاسوس از سر جوش
 بنا که مژده دادند شمشیر را
 چو روز وعده بشمارند عشاق
 ز بس شادی شمار ماه میگرد
 بشادی عمر خود زانو همه کات

که شک نبود بمبیا و کرمین
 زویر زاید آمد سو سے خانه
 مژده ماند بر دیوار و در گوش
 که ماند امید از بخشش دو مهر را
 حساب مه گرفت شاه شتاف
 بخوابش عمر خود کو تا مه میگرد
 که عمر جاودان زاد او منجو است

چو اندر آرزو بگذشت نه ماه
 شه از شادی نثارش کرد صد گنج
 چو وقت زادون آن دیگر آمد
 کیسه ابرلق و ش زانید بر نو
 ز وضع حل حیران ماند وایه
 شه آگه بد ز هر یک بقیه مور
 چو دل شاگردی مرغ خرد کرد
 هزاران خم میباشد شباشب
 بروغن بقیه شاسه طفر باب
 بسد اور هر نه یک بقیه بساد

یکه مه پاره زو از یک زن شام
 بر بمن دیدناش ماند اسمنج
 سر و وحیرت از بام و در آمد
 پر از بقیه بسان بقیه مور
 خبر شد پیش تخت عرش سایه
 که خواهد شد ننگ از دلا زو
 بحکمت بقیه قدرت پرورد
 همه از روغن کج لبالب
 چو ماهی بقیه پرورد آب
 ز هر یک بقیه طفل مور و شش

شدند از خور و روغن هر یک فرو
 بگجبانان خم استاده بر پاست
 کزان روشن شود هر یک پیش
 نر و روغن شیر و از خم کا هواری
 کلان گشتند آن خور و آن بیای
 بحکم شرم خم بستند بیرون
 برآمد هر یک چون از زمین گنج
 پیر مر هر یک را گشته و مساز
 بتن گشتند پیل افکن و لیان
 ز قدرتهای نیر و آن ان صنف مو
 و لے آسنج را راسه جو انرد
 ز طفلی نازش از انداز ه بگشت
 شراب ناز بدستیش آموخت
 جوان و سرکش و خود را می خود کام
 بکینه از جفا کاره عیان تر
 چون بی وفا شد مردم آزا
 چون چشم مست خوبان فتنه بگیز

چو طفل اندر رحم از خور و ن خون
 بحکم راسه گشته روغن افزای
 شود سیرابی گلها بے باش
 بدین گشتند طفلان شیر خواره
 پس از سالی بقدر طفل نمانخوا
 تو گفتم که ز جسم زاوندا کون
 بسان قد و نحو بیایه آسنج
 نمودش پرورش در نعمت و ناز
 جوان و جمله زن چون ز شیران
 شده هر یک در آخر اثر دماز و
 ز خوروی داشت چون گل ناز پرورد
 جوان نازک مزاج و تند خو گشت
 چون ناز دلبران دلها همی خست
 ز بانفش تلخ تر از میوه خام
 بیداد از بلانا مهربان تر
 چون عشق حستانه بر هم زن تنگوار
 چون شمشیر نگاه گرم خون ریز

چو آب از میل پسته یا ز نهرس
 ز جو را و بلباک او خلل شد
 ز گلجگک شد تبر شجک ز آسنج
 بگوش راسه شد ز یاد مظلوم
 حکیمان علاجش بین که چون کرد
 ز ملک آسنج بیرون رفت ناکام
 مرض رفت از بدن بیرون شفا مانا
 چو گوهر ز او از سنگ و گل از خار
 هماندار و خیر دار و وفا دار
 بگو نام و نکور اسے و نکو گوے
 و مید از صبح کا ذب صبح صادق
 از ان باو بهار جان نشانی
 ز سر کلکل شده دلها غمناک
 چو از حال نبیره جز خبر یافت
 عصا سے پیری از قدش گزیده
 بکارش جدید کرد بجان جمد
 بشکر آسچنان انعام جاوید

چو آتش بے سبب دشمن بر کس
 که در بیداد کردنها مثل شد
 رعایا داد خواه آمد ز بس رنج
 فساد او پدر را گشته معلوم
 باخراج از تن ملکش بیرون کرد
 از نفس نرند مانده آسمان نام
 نمانا فانی شد و باقی بعتا مانا
 چو موه ز اثر دما و نور از نمانا
 کم آزار و گرانبار و گسریا
 نکو طبع و نکو کمیش و نکور و سے
 چون سلفو فر بر و خورشید عاشق
 جهان شد باغ باغ از آنازه جان
 تو گوئی ز بهر خورده یافت تریاک
 بچشم نور کم کرده بصیرت یافت
 چو عینک داشته بالای دیده
 خطابش داد فرزند سے لجهند
 بخود واجب گرفتے جگ سمید

تمام اسباب جگ کرده میسا
ز بند صطلیل بکشاد صر
جهان پمیا شد آن خرش ظفر سم
نورس در پیش چون باد خزانی
سرے کو سر کشفه خویش بگریه
کے کر عجز بوسیدہ بجان خاک
بدین تدبیر در شهر و ده و دشت
زمین بوسان شہان نہفت قلم
دوان پے در پے اسپ جہانگیر
چو دولت در رکاب اسپ شاہ
تضار آن لوند آہنیں سم
بیکدم از نظر چون وہم بگریخت
مگر باوش بلطف جان رسیده
ہمہ شب پاسبان بیدار ناگاہ
چون خواصے کہ آرد و در شہوا
سپہ حیران ز رو بہ بازی و ہر
سگر بے اسپ در ماندہ شہای

ر باشد با و پاسے با و پیسا
کہ گرد و باد سان کشور کبشور
بدنالش سپہدران دماندم
سپہ در پس جہانے در جہانی
بیکدم برگ ریز عمر خود دید
تو نگردد زبر چون در خزان خاک
بسان اہلن ایام کے گشت
خراج آور وہ و گرد تعظیم
سپہدران جہان کردند تخیر
بدار سلطنت گشتند راہے
قریب تخت گاہ راے شد گم
ہوا شد با ہوا گرمی در آن تخت
کہ در رفتن ندیدہ کسیچ دیدہ
رہو وہ وز دو ستار ش سحر گاہ
زور یا باز کم ساز و سبازار
نخل بے مدعا رفتند در شہر
کہ بے با دست کشتی در تباہی

دلش پر افعال از آتش ہوم
میاد باد پا آتش نسیب رخت
دلش خون جگر خوار کے نہفتن
مرا اولاد سگر پڑ بود عالم
ز فرزند ان نہ پنداری سگر بڑ
سگر با لشکر اولاد خود گفت
باید بستہ پیش از اسپش آورد
درین کوشش کمر بندید پر تنگ
کنون باید بکوہ و بحر و گشت
بہر تفتدیر سے کردہ باید
اگر آن اسپ بر روی زمین است
ضرورت ورنہ رفتن ورتہ خاک
نکر وہ کار پس تائب ز نہار
بفردمان پدر انواج اولاد
جهان گشتند محنت ہا کشیدند
ضرورت سپہا در دست کردند
ز ہر یک ضربت پیل گران تنگ

ازین حیرت نحو و بگداخت چون نم
بیا و باد بے آتش سے نہفت
چون نقش غنچہ نو مید از شکفتن
چو صحرا سے وجود از تخم آدم
جہان از آدم تانے مگر بود
کہ اسپ جگ باہر کس کہ نہفت
بشمیر شش سے شاید ستر کرد
کہ اسپ جگ زو و آید فرا چنگ
تجسہا نمودن در وہ دشت
کران تدبیر کار ما بر آید
بازک سے مان آید فرا دست
بر آوردن زکان و خطہ تاک
کہ چشم را بود از روی مان حا
بسیط خاک ہیو دند چون باد
نشان اسپ گم گشتہ ندیدند
بجا ویدن زمین را پست کردند
زمین بر کندہ میشد چنڈ فرنگ

زمین کا وہان بزور آسمان بال
فلک شمال پیلان ہشت زنجیر
بفرق شان زمین زان گرد بتر
تھیر ماند پیلان زان دلیری
و عا کے بدر ایشان یاد کردند
ز پیلان ہم فرو کنند بسیل
فراوان جانور راول پریشان
بسا جاندار ارضی گشت بد حال
بر ایشان بد دعا کردند و نفرین
طبعاً سے زمین ہر نیت کنند
بکاوش خاک را دلش کرند
تہ ہنتم زمین دیدند باغی
زمینوں اول کشتا تر سبزہ زارش
یکے خوش خجرہ در صحن گلستان
کپل ز اہد دور ما و اگر دیدہ
بطاعت بود ہنصہ قرن بیدار
پس از عمر نہادہ سر بابلین

ہے زتند آ پیلان کپال
زمین بفرق ایشان ماند تقدیر
کہ از خرطوم بر تیر د پیل بر سر
کہ خوش از جان خود کردند سیری
اجابت شد چو آئین یاد کردند
کہ اسپ خویش می جتند تے پیل
کہ زیر خاک بودہ جای ایشان
بسا مورد ملخ گشتند پال
بجان زنجیدہ حیوانات سکنین
کہ تا زیر رساتل جا پسندند
تو گوئے حفر گور خویش کردند
ارم را ہر گلش بر سینہ دانے
ز کوثر جانفزا تر جو بارش
بعینہ چون تصور باغ رضوان
ز غزلت پائے در دامن کشیدہ
ز بیداری چون گس گشتہ بیمار
بیدیدہ وقف کردہ خواب گوین

نخواب خوش درون چشم پر خواب
شہ روحانیان از غایت ہوش
خلل منجواست در جگ آشکارا
چو اسپ خویش اور باغ دیدند
کہ زرد اسپ جگ ماست ز اہد
ز اید ابا مکر وہ ہر سچ تقصیر
کہ اے صد دانہ بجمہ دام کردہ
فرشتہ روی و اہلبیس خوںے
ز ریش تو نکو تر ریش بزیر
سرور شیش چو شیم خایہ کنند
کپل اندر بلا کے بد گرفتار
بہی کردند ناحق مدبرے چند
چو ز اہد سر ز خواب ویر برداشت
کہ با من خود کے ز نیت کینہ
سبب کم دید جو رہے بسبب
چو بے موجب ز کس آزار باشد
زلت خواری رسیدہ تا بردن

چو شہنہ کرد سر از شربت آب
بباغش بستہ بود اسپ سید گوش
کز انجا چون برو کس باد پارا
چو اسپ از بس نشاط از جان ہمیدند
کج اندیش ست این ناست اہد
ز بان طنہ بکشاوند با پس
سحاب را محاسن نام کردہ
مکونے چون بیان منت نہ خوںے
بداست از طلیحان تو جل خوںے
کہ بزیر ایشان بر اے ریش نازند
چو درستان و صہبامعقب خوا
بدین حق امانت کافرے چند
نخت آزار شان از خوب بنداشت
نخوابم دست چپ آدب سینہ
غضب جو شید مرد کم غضب
حکیمان را غضب بسیار باشد
چو آتش گرم گشت از چوب خوردن

نگاه گرم چون آتش بفرودخت
 ز ظلم کفر ناحق برفت آمد
 شد ز اندر جزای فعل ناخوش
 بر نیسان اجرا بگذشت ششماه
 سگر را هیچ ازین قصه بر
 ز غم و لنگ تر شد راه لنگ
 شکاری را هوس بریانی قان
 بل اندیشه فرمود آن صفا را
 و بعد آسمان را داد فرمان
 بجان کوشش ناکامین کار دین
 ز حرف جذبه شادگر دید
 ظفر و زخاست از دادار داد
 و عسای خلق بر فوجش طلایه
 قدم در ره نهاد آن در یکتا
 براه کند و عمها رودان شد
 براه زفته ایشان کرده آبنگ
 بپای ایشان گرفت اندر تک و دو

زبان

فصلالت پیشه ایزان و ش حسوت
 درین عالم بدوزخ درفتاوند
 کف خاکستران طوفان آتش
 کس زان از پنهان کم شد آگاه
 ز اسپ جگ ز سرندان اثر نه
 نیامد استخوان زفت و گنگ
 ندانست اینکه از دستش برد باز
 ضرورت بود جستن باد پارا
 که بے اسپست کارم نامان
 ز تو خواهد شدن مار ایقین است
 بجوشش خویش فال نیک بشنید
 ز خوشنودی دلماساحت لشکر
 ز حیرت متش بفرق سایه
 سافر گشت چون خورشید تنها
 بخت و جوی اسپ بی نشان شد
 گر زان زان ره و آئین بفرنگ
 نه اندر گمر به شان گشت پی

بهر کس شد و چاران را جز نیست
 تقوی خواه است از پیلان و گپال
 بدین خوشگوشی آن مرد گزیده
 با غمش یافت اسپ باد رفتار
 کپل در صومعه مشغول حق بود
 ادب کرد آسمان بر پای استا
 بنجاک سجده اخلاص در پیش
 رضای او گرفت و اسپ بگرفت
 هانجا محسوق هماه او بود
 چو بر خاک تر عمهاه خود رفت
 ز خورشید احتراق اختران دید
 ز خاکستر بر بر خاک میزند
 گران زاری زمانه پیش میکرد
 نجات از سوختن شان او ای آسان
 و لیکن رفت نقد فرصت از دست
 محسره که مار خورده مرده ناکام
 چو دوشم کرد آتش خانمان سوز

بمنت آرزو می کرد و همت
 چه جابای پیل کموران پامال
 بگامگشت کپل ز ابر سیده
 چو باد نو بھارے در چمن زار
 عبادت را جبین بر خاک می سوز
 چو فارغ شد کپل از دوز و اورا
 همه تن شد جبین چون سایه خویش
 دعای او گرفت و اسپ بگرفت
 زیارت را روان شد آن علم اندوز
 ز بس آری چو اشک از جای خود رفت
 ستاره سوخته زان زار نالید
 ز چاک دل گریبان چاک میزند
 چه آن آتش که دوزخ میشدی سوز
 تنورے را چه یار اسپش طوفان
 نیامد باز تیر زفته درشت
 چه سود اشک گوزمان ز تخین شام
 چه کار آید مرا بران امر دوز

زبان

بل گفتا بساید وادون آبه
 روان شد تا واد آب آن جگر تاب
 دله سیرغ مانع آمد وگفت
 که عهسایت همه بودند بے دین
 مردون سوی دوزخ رو نهادند
 بروح شان چه سو واین آب وادون
 شتابی چون کنه کار و رنگ است
 همه آب جهان تخت سرب است
 صدف بز قطره نیسان نخوهد
 و له مشکل که گنگ از زمان نهان
 اگر در دامن همت ز نه جنگ
 یقین دان کار مردان کرده باشی
 کنی آسان عذاب آنجه مانع
 که کون باب آن بشوید
 شود آرزوش چندین گنگار
 فراوان دوزخی یا بسد حنت
 چو پسند او بگوشش انسان شد

بروح شان رسانیدن ثوابه
 ز شمرگان گر چه صدره واده بود آب
 بگوشش نور از سفینه سفت
 کپل شان سوخت زان آتش کین
 ازین آتش بان آتش فتاوند
 که کار بسته روز نتوان کشادون
 علاج تشنگی شان آب گنگ است
 که جاگ تشنه آب جاب است
 خضر جز چشمه حیوان نخوهد
 نیاید بر زمین بر آسمان است
 که آری بر زمین از آسمان گنگ
 بخویشان نیند احسان کرده باشی
 روز ندان خانه آتش ره مانع
 ز خاکش گلبن تو حیدر وید
 نهد و شوید ز جامه داغ اوباب
 ترا باشد ثواب اندر حقیقت
 نداد آب و گرفت اسپ روان شد

سگزان شروه شادان گشت خونده
 بهار جان بان باد بهار سه
 رود با باد هر جای که خوشبخت
 سلاصل از بند دیو آمد بجولان
 چو مرغ بسته پر پرواز یابد
 سر ویاس چیده بار امید
 گرفت اسپ و بکار جگت پر دخت
 ازان پس انسان امان نشین کرد
 هوای گنگ در دل انسان را
 از دفر زندی آمد پاک جوهر
 شراب خوشدله در جام کرد
 پس از عمر سه چو فرزندش جوان شد
 و صایا واده و کردش ولی عهد
 بسامت بسان گوشه گیران
 خورده هیچ روز و زبش بخت
 که گر گنگ است مقصود تو ای مرد
 و له ترا و لاد تو فرزند سه آید

برون آمد با استقبال فرزند
 رسیدند از ره امید وارس
 خوش آن بوسه که باد آورده است
 به پیش تخت شد باد سلیمان
 چو مرده عمر رفت باز یابد
 سگرا شد ثواب جگ سمید
 قرآن انجمنان صاحبقران ساخت
 به ترک سلطنت خلوت گزین کرد
 چو عشق آب بوده تشنه جان را
 چنان کز ابر نیسان پاک گوهر
 ویسپ آزا بهنری نام کرده
 مجیب آرزو سه انسان شد
 روان شد با هوای گنگ جهد
 ریاضت کرده چون فرمان پذیران
 برهما آبر و حاضر شد گفت
 ازین طاعت بجزرت باز پس کرد
 کرد این قفل بسته بر کشاید

بنو سیدی روان شد را سے زاہد
وصیت نامہ بنو شمشہ با ولاد
کہ طاعت را کند بز خوشین فرض
ولیپ از آسمان نعت سخن را
از و فرزند نیکو سیرت آمد
ز گلبن تو گل خندان و میدہ
ز رویش تافتے و شر الہی
عبادت را سوے ویر پد ر شد
بر وہم خواند بر مھا آیت بید
در آمد نوبت بھاگیرت سعد
آبادانے از احسان خود ملک
رہ جد و پدر را پیش کردہ
بطاعت بز نہادہ دل ز ہر چیز
مثلث شکل سعد کنہ ویر است
بدعوے شخص ثالث اختیار است
امانت را سوم جاسے گذارند
پلے روزہ شب خشک است ناما را

سوی فرزند ملک آرا سے زاہد
کہ از سلم ہمان باشد خلف زاد
نہد گنگ از سما در دامن ارض
گرہ بر بست چون در عدن را
کہ نام نیکوش بھاگیرت آمد
ز نیا و نسر بر مھا سر کشیدہ
ولیپ اور اسپرودہ کار شاہی
بشعاش نیز القصد بسر شد
ز مقصد باز گردانید نو مید
کہ بودش صورت وہم سیرت سعد
سپردہ بر ولیپ عدان خود ملک
توکل بر خدا سے خوش کرد
براہ آن دو کس شد این سوم نیز
مثل ہم در جہان ثالث بخیر است
سوم حکم شھان بر اعتبار است
سوم را نیک دانستہ سپارند
بکنر سوم نباشد وقت اقطار

سال یکنزارش از عبادت
نشارت داد کای با عقل و نورنگ
ولیکن خود زمین نیست آن تاب
شکافند تیزے آبش زمین را
برون تا زوز جرم خاک گستاخ
بدون نیست از ما هیچ تقصیر
چو افشروی درین رہ نخت پارا
بیار سے خواستن بھاگیرت نیو
از بھر بندگے چون سرو آزا
مہا دیو از کرم چون مھر بان شد
غرض کان عرض او بر سر پذیریت
کشادہ دیدہ بر مھا چون دینک
جد از ابر شد باران رحمت
معلق شر شر آبی از ہوا رحمت
چو گنگ از آسمان در عالم افتا
بما رویہا لیش شد نہانی
چو جان زندانے اندر طرہ یا

بر مھا کردہ لطف از حد زیادت
نرستم بہر تو از آسمان گنگ
کہ ماند پاسے بر جا پیش آن آب
چو آب تیز خنجر مرد کیکن را
چو از تیزاب گرد دست سوراخ
ترا لیکن بساید کرد تدبیر
بکر سے بر نشان این مدعا را
از انجا شد بدر گاہ مہا دیو
دو سال پیش بر یکپاسے استا
بہر نیکو بدکارش ضمان شد
بہر مھا رفت بھاگیرت خبر گفت
روان بکشا و قفل چشمہ گنگ
نہ باران آتے از نشان رحمت
ز دست قدرت خاص خدا رحمت
حماد یو اولاً بر فسق جاد او
بجاسے ز ہر آب زندگانی
ہے پچید بر خورد گنگ چون مار

که از زمین لطف چون کریم
 سفر مار الطافت می فریاد
 سرا سیمه بگشتی دوازده
 دران تروید هوش ماند پنهان
 خزیده ماند در وے تا به کی سال
 مها دیو آزمان زان جسد پر خم
 چون مخلص یافت زانجا آب جاری
 روان بجا گیت از پیش در پس گنگ
 شد از کشور بکشور فیض عا مش
 بد ریافت از انجا در ته خاک
 چو زاهد قصه از سر گفت بار ام

ز ریش آیم بسبب بر شینم
 بیجا هم شستن خوش نیاید
 ندیده خویش را را او بر زد
 برون نماید ز طلت آب حیوان
 کمال یافت زورا و بهر حال
 گره بکشاد کرده حلقه کم
 روان شد نرم چون باد بهار
 رسیده غفلت جوشش بفرشنگ
 ز سر بجا گیتے افتاد نامش
 شد ه سیراب خاک قوم غمناک
 بیافت در ام نیک فرجام

رفتن رام مبلک مالوه که نزد صوبه او دست

بفرم مالوه بس راه پیوود
 همه رفتند تا در نیمه راه
 میب و دشت افزای درم روی
 ز انبو ه و زخمان آنچنان بود
 چنان چپانے شاخ و حستان

که آنجا عبادت گاه او بود
 بیابانے عجب دیدند ناگاه
 هوایش فتنه انگیزد بلاجوی
 که راه و هم میگردند مسدود
 که زندان خسانه باد سلیمان

ز بسواست بر سید آن مان ام
 در خانش چرا کشند انبوه
 جو اش داو کای خورشید تابان
 نیسا مد کس ز بیم دیوانچبا
 که جاے ماورایح دیو پست
 کنون در خواب هست آن تیره جام
 چو گفتسم با تو از سر ماجرا
 سخن در دل که زن کس کشد چو
 برو در قتل این زن هر چه باشد
 شنید این ماجرا و رام حیرت
 کمان زه کرد و انگه چاشنی کرد
 بجنک رام آمد دیو خوشخوار
 تبارک ناو کے ز د تار کارا
 ملک بر سر رخ کرده آفرینش
 چو زاهد آنچنان تیر افکنے دید
 باب گنگ پشیمانیش تر کرد
 که در دستم همین نقد رعایت

که اسے زاہد بگو این دشت ز نام
 تیر زن ماندہ مانا درین کج
 سد اسرم ست نام این بیابان
 در خانش از ان ماندند بر پا
 جهان از جور ریوش در غرکوت
 که در دیو پست اورا تار کا نام
 بیاید کشتن کنون تار کارا
 که بر فتوای من میریزی این خون
 بیاید کشت موزی هر که باشد
 بقتل تار کا از جان کمر بست
 بر آمد از بیابان ناگهان گرد
 ز او از ه کمانش گشته بیدار
 دو ان از پاد ز فگندن بلا
 فلک ز انصاف بوسیدہ بنیش
 ز رام شیر دل شیر افکنے دید
 سبک مرغی دعا را تیز پر کرد
 بصد جان نعتد ما بر تو فد است

سلاح جنگ دیوان آشکارا
 سلاح اندر یعنی نجس برق
 خدنگ آتشین و ناوک باد
 که چون در جنگ افتد مرزاکا
 خیال هر که اندر خاطر آید
 روان گشتن بس سوی وطن گاه
 چون جزو خویش را بارام دیدند
 که ما در انتظار رام بودیم
 که بنده جگ ما از شر دیوان
 کنون این جگ ما در خدمت رام
 چو رام این نکته کرد از زاهدان گمش
 تسلی داد گفتا زاهدان را
 که این دیوان بد کردار پزین
 و یا قیاسین وقت خود ندانند
 بد گفتند کاین دیوان گمراه
 چو کیشب ماند اندر روز میعاد
 پی تدبیر بسته میان تنگ

بگیر از ما که بر مها داد ما را
 که بشکافد بر خیمه کوه را فرق
 برام آموخت هر یک به راه داد
 طلب نو ما ز حسان سلج وار
 بدل نگذشته پیشت حاضر آید
 که چشم زاهدان بود دست در راه
 پی پابوس او از سر دیدند
 درین اندیشه صبح و شام بودیم
 همه در نامت گشت دیران
 ز سس او مگر آید با تمام
 ز نام دیون خون زد در دلش جوش
 بمن گوئید این راز نهان را
 همه آید بر وقت معین
 یکایک بر خنرابی دل گمارند
 نه آید جز در نیمه ماه
 ببندد و دفع دیوان رام از
 سلج ایستاد آماده جنگ

بطاعت شاه خود را پاسبان داشت
 در بیان گشتن رام دیوان و خلاص کردن اهل از آفت شان
 بخت آسمان چون شاه خاورد
 طلسم نگینر دیوان فسون ساز
 بجای طاعت از تاثیر فسون
 زمین از فتنه شوریده زمان نیز
 چو رام آن فتنه دید از شر دیوان
 ز تیر رام فوج دیو شکست
 سپاه دیو زاد آخر تر بون شد
 روار و در سپاه دیو فتنه
 خدنگ آتشین انداخت جانسوز
 ز تیرش دیو تیره جمله تن سوخت
 هما دیوی یقین شد رام خوش کام
 عیان شد نوح مایح از دگر سو
 بتن مایح هم زد ناوک خورد
 بدریافت پنهان شد همیش
 چو رام از کار دیوان دل پر داشت

بخدمت کرد بسو است بر ارشاد
که کروم آنچه گفته خدمت تو
کنون هم ایستادتم بکیا سے
وگر کارے ندراری خصم کن
جوابش داد بسو است روانا
جنک جب سو نیر پیش کرده است
طلب کرده است رایان جهان ا
هر آنکس کش کند آن قصه تا گوش
هر رفتن در انجام خود ضرور است
تو کرده کار خود آنچه کار است
اگر خوا ہے تماشا کے کمان کن
بسو است گرفتار ام خوشخو سے

وگر در خدمت استاد استاد
بجان منت طفیل همت تو
اگر کار و گرداری بفرما سے
دل جسرت خلاص از مختم کن
که در تر همت ہے خواند مارا
جهان همان جشن خویش کرده است
نهاده در میان زرین کمان را
بدو سازند سیتا را هم آخوش
ثواب آتش جگ عین نور است
کنون در هر دو امت اختیار است
وگر نه رو پدرا تازه جان کن
سو نیر چیت سیتا کیست بر گو سے

گفتن بسو است زاهد حقیقت سیتا بارم و رفتن ام همراه بسو است در خدمت
جوابش داد اندر شھر در خدمت
جنک فرمانده ہے آن بوم بکروز
هر نژادان چند سے در هو اوید
زرین گلشن اگر حسینم گل تخت

که معمور است خلق از ناز و نعمت
نشسته بر سریر ملک فیروز
در حسرت دست دل بردست مالید
بوم و پارہ و شائسته تخت

پسر گرفت مش تا تم خبتر
پرنیزادان چو دیدند آرزویش
که ای فرمانده ہے تخت کیا نے
ورین کاوش اگر چه رنج یا بے
جنک ز انجام بصو اشده شتابان
زین چون زرین قلبه شکافت
برآمد دختر سے زور شک ناهید
چو دیده طالع آن ماه رو را
جنک در خانه برود و دخترش خواند
ز بے فرزندی او را خواند فرزند
جوان گشت ست اکنون آن پرنیزا
همش تا مصر حسن آباد کرده
خیال آن رنج چون ماه تابان
لب نوشش زده صد خنده لعل
بشفتش دایع برول ماهتابان
ز محمود برتر شناسد ماهتابش
فروع عارضش خندانند جاوید

که چون خورشید بود شاید اختر
وواندند از سخن آبی بجوش
بدست نوشیدن کن قلبه رائے
ز نقار آرزو خوش گنج یابی
هماسایه فگنده برسیابان
بقفل زر یکے صندوق زان یافت
تخل از جلوہ او ماند خورشید
منجسم ماند سیتا نام اورا
بمسد زر کنار و اید خوا بانند
بصد جان پرورش میگرد بچند
ز حسرتش آتش در عالم افتاد
چو یوسف صد غلام آزاد کرد
کمان سازد و بد لها جامه جان
و مان تنگ چون سواخ در لعل
ز مهرش صبح را چاک گریبان
بخورشید سے پرستد آفتابش
چراغ مرده را بر شمع خورشید

تخس غور شید را شمع شب افروز
گل اندامی که داد از چشمه نوش
چمنه ترکش آهوی بے قیدی
نبوشین لب عیار افزای باؤ
حدیثش از بس شیرین زبانی
چو بر لطف تنش جان دید کیشود
نجوبی آبرو سے حسن آفاق
چو جفت ابرو اش طاق گشته
اشارت های ابرو آفت هوش
تغافل بانگ اش عشوه آمیز
زلزلت و رو سے آن ماه کله پوش
لبش لعل بدخشان و درخشان
بعلش موج خوبے از تسم
دبان تنگ دلش نهانے
سفال چشم او آمد محالش
اگر بر جان نژدگش شیر مرگان
خیال خویش چون تر آئینه بنید

لبش در خنده صبح عید نور روز
ز کوشش خلد را حسرت آرزوش
کمند طره دامے آسمان صید
ببالا از بلا حسرت نے زیادہ
بجان لب تشنه آب زندگانی
وگر و چون پری در چشم نہ نمود
بحسن و خلق چون ابری خود طاق
ز طاقش جان رطافت طاق گشته
کمان در چاشنی آور دماغوش
فریب اندوز و نارش فتنه نگیز
شب معراج و روز عید ہوش
تسم موج آن لعل بدخشان
بسور آنش خرد رار شتہ کم
چو جان در ضمن آب زندگانی
مگر چشم دویم باشد شال
سناخ آرزو خواهد زیزدن
گل مہ کار و نور شید چید

شکر شیرین بان از نوش خندش
شکر لفظ و شکر نوش و شکر خند
چو در جلوہ دہداد کرشمہ
خس زلف سیاهش بیچ در پیچ
مگر تیز نگاہش ساخت پر کم
نجوش رفتار سے آن شکر سر فرا
ر روز یور عرو سے تازہ روتر
بگل رو سے چمن زیر نگینش
جبین او بچین نا آشنا رو
چو غنچه بانقاب شرم زاده
مستوری چو راز مصلحت کیش
جالش از جیا چون غنچہ فکر
تنش را پیرین عریان ندیدہ
ز بار جیا چون ستر ہمدوش
مصمت همچو عصمت پاک گوہر
بر وحش پاک کے مریم قسم خوا
بہر خاک کرد سایہ نفا دہ

تسم جان فہ اسے ہر دو قندش
زمین لبوس جرش صد چاشنی قند
ز خار خون کشاید چشمہ چشمہ
ز بس تنگے دہالش ہیچ دریچ
کہ گرد و گرد چشمش غم سرہ ہر دم
قدم نہنہاد جسہ بر دیدہ ناز
ز بوسے غنچہ گل نرم خوتر
نجوشخونے بہاران دینیش
نگاہش را بنجر پشت پاخو
بباغ خود صبارا رہ ندادہ
بمعصومی چو عشق صادق اندیش
خیالش از دل اندیش ہم بگر
چو جان اندرتن و تن جان ندیدہ
ز باکس جز وفا حسش ہم آغوش
یارا چون حسنا بر حسن زیور
پرستیدے جانتشش صنم وار
بنائے قبلہ عصمت نہادہ

ورون پر وہ شرم آن بت ویر
 ز عفت بسکه پرہیز روز ہر چیز
 حیا بر نقاب ماہ رویش
 پر نیراوسے بصد آدم گری نیر
 نقابے کے نقابش بزنگار
 زخش گرد خیال ساغر آید
 نہ دیدہ روز روشن شب تار
 باقوالش سر ناموس بالاً
 پیارا نشہ نشو و نما اوست
 جنک را آمدہ است از ہفت کشور
 و لیکن او جواب کس ندادہ است
 برے آن عروں ست این سویبر
 بہ پانصد کس خود از جا بر خمیزد
 چو از دست مہا دیو آن کمانست
 چو وصف حسن سیتا کرد در گوش
 چشمش چشمہاے خون وان شد
 حدیث عشق کے ماندنمانی

چو در جان کریمان نیست خیر
 نیار و آمدن در خواب خود نیز
 صبا نشید ہرگز رنگ بولیش
 بہ تنہائے گردید از پری نیز
 کہ نقش از بے جانی شرم واز
 زے خوردن حجاب دل فرماید
 ورون خانہ همچون نقش دیو آ
 بفعالش مے کند ہمت تو لاء
 غلط گفتم کہ خود عین حیا اوست
 پیام خواہش آن حوز خمت
 کمان سخت بہرکش نہادہ است
 کسے راطاقت آن نیست یکسر
 چہ جائے آنکہ کس با او تیزد
 معلق کار سیتا ہمہ بہرست
 سخن بشنید رام افنا و بہوش
 شہید عشقش از تیغ زبان شد
 اگر گوئے و گر خاموش مانی

ندیدہ آرزوے او بجان و شہت
 چو دید از عشق تغیر مزاجش
 گرفتہ ہر دو کس را ہمرہ خویش
 رفتن رام در شہر تر بہت ہمراہ بسو منتر و کشیدن کمان و نیزہ و داون
 راجہ جنک و خمت خود را سیتا بکدامی ام
 زہ رفتن زمانے نار میزند
 دران مجمع پے نخت آزمائی
 یکے بر حبش بے اندازہ نازان
 یکے نام و نسب رایا و میکرد
 یکے بر عشق خود گشتہ فسون سنج
 یکے مغر و همچون برق بر تیغ
 خسر ہر دم گل نظارہ می چید
 چو اہل حش روے رام دیدند
 بخود گفتند ہر یک حیرت این است
 شکوہش کرد بر شاہان تقدم
 جنک تعظیم ز اہند کردہ برجات
 نہان پرسید از و کہین نو جوان یہ

مرزا ہدلیک راز دل نہان و شہت
 ضرور رفت او برزا ہد علایش
 روان شد سوی تر بہت با دلش
 برو ز حبش در تر بہت رسیدند
 ہمیکر وند رایان خود نمائے
 یکے بر ملک و دولت مہرہ بازن
 یکے خود بر حسب دل شاد میکرد
 یکے انگختہ منصوبہ گنج
 یکے رالاف گوہر بارش منخ
 نشستہ عشق عرض حسن می دید
 با استقبال پیش از خود و دیدند
 کہ خورشید فلک چون نر برین است
 چو آید آب بر حیسر و تیمم
 برائے میمان خلوتگاہ آراست
 لباس فقر در برابرے یکیت

ترا قبالتش چنان دامن که شاه است
 یا و خویش بست مانا هم راه او
 تبسم کرده زاهد با جنک گفت
 که این صاحبقران آرام نام است
 بخون شمنان این شیر مرست
 ز تیرش ز هر ماری کرده هرزه
 بچشمش سپیل راسته نموده
 و گر این بچین گیتی ستان است
 ز یک روغن چرانے هر دو پر لوله
 براسے خاطر من راجه حیرت
 مردن شیر دیوان این دو فرزند
 کنون ذوقست رام نوجوانا
 از آن درام را شوق کمانست
 جنک بشنید و در تعظیم فرود
 ز خانه صدکش بیرون نهادند
 پیش رام آوردند گردون
 زده دست آن کمان برفران

که پیشانیش بر دولت گواہ است
 که چون خورشید سے تابد راه او
 شکر خندید و در گفتن گشت
 بی تیغ برق تیغش هم نیام است
 چون خورشیدست صد خنجر بیکت
 ز شمشیرش بشیر شرزه لرزه
 چستی بلکه خود رستی نموده
 باز و با بر اور هم عنان است
 چون گوهر زاده نیسان و کافور
 ز بهر قتل دیوان داد رست
 دل یک عالمے کردند خورسند
 که در جمع کشد پشت کمان را
 که زیب چشم خوبان زار نیست
 اشارت کرد که آرد آن کمان رود
 چون برج قوس بر گردون نهادند
 سبک از قید قهر بان ساخت بیرون
 کمان برگوشه ابروش قربان

چون آتش نرم کرده بست بندش
 جوان قوس قزح را ساخت زه
 از آن در چاشنی خمیازه آورد
 بنوعی دست کرد آن قبضه را چست
 زرقه در کمان حسانه مگرام
 نه در شد در کمان ام ظفر کیش
 شرف شد مشتری ز زهره را اوج
 کشیده قوس گردون بازوی او
 کشیده آن کمان ابرو کشاوه
 جهان لرزد چون مهر از قوس تابد
 از آن ابرو کمان گفت ای کماندا
 کمان بشکست و تیرش بر هدف خود
 شکسته قبضه اش در ترکمازی
 کمان اندر شکستن دادش آواز
 کمان بشکست ارچه سمناک است
 کمان بشکست بهر عفت بستن
 شکستن گردن پیوند را ساز

ز بے قیدی بقید زنگندش
 بگفت از چاشنی قوس قزح زه
 که بیدارش ز خواب عمر با کرد
 کزان سختی شد چون دست گسست
 که ماه نوشدا از نوبرج بجم رام
 در آمد مشتری در خانه خویش
 مه و خورزان قران سعد شد ز منج
 نگشته خم کمان ابرو سے او
 ز سمش لرزه در ایان فداوه
 چنین معنی بغیر از من که یابد
 کشیدی دو کمان خوش خوش بیکبار
 چون مردان گوی از میدان بدر برد
 کمان خس چون طفلان را بسازی
 چون سستی ز دست خود میسند از
 چون طالع یار باشد زان چه باک است
 ز سه بستن که زود آرد شکستن
 چون پیوندے که هرگز نشکند باز

که دید است از شکستن شاو خرم
عجب بود آن شکستن ز عجب تر
نه تنها رام شکست آن کمان را
جبانے مدے راول شکستہ
بخت عشق عاشق کار خود کرد
ر تو ان گشتند رایان ز حد پیش
مثل ن این مثل ان وقت بست است
چو زانمان زمان کما زاپس ندیدند
بنک در بر کشید و کرد اکرام
حامل از گس ز نارش فلکند
بنامش نامزد چون گشت سیتا

خریدار کمان و صاحبش سیم
تماشاگر خرمین ترا ز کمان گر
کمر باے همه نظاره گان را
بچشم حاسدان تیرے شسته
هوس را گرے ہنگامہ شد سرد
ز بیگانه محل شرمندہ از خویش
که بگر نیز از کمان گر چہ شکست است
که دیگر برابر دے خود میر میدند
کشیدہ قشقر بر پیشانیے رام
به و اما دی خویشش ساخت خوردند
فرستاد این خبر مرده پدرا

آمدن اچہ جہرت از شہر و دھ در تہمت بہبت کہ ز خدائی رام

دل جہرت بنایت شادمان شد
چو دوا این مرده بخت کیتبادی
بدست نوبتے کوس سفر ساز
میں شادے گرور دہ پربال
پیشت پیل تخت بخت نہما د

ہمان ساعت خوشمش آمد و ان
ز وہ کوس سفر با طیل شادی
بطلیل شادمانے شد ہم آو
روان فیل چشم ہر کینہ بنال
چو ز رین قلعہ بر کوہ نولاد

بجانش گشت راحت محنت راه
بنک بارام و ہمین چند منزل
فزود آئینہ بندی رونق شہر
بشہر آئینہ بندی اور رخ رام
فرد و آورد اندر جشن گاہے
بنک در پیش جہرت دست بستہ
ز بس آئین مجاس ساز کردہ
زیر سایہ بانہا گلزاران
پر زیادان برقص و نغمہ سر گرم
جد اہر گوشہ بزم میگاران
بنک گفت جہرت چیت تیز
بنک مشاطہ را کردہ اشارت
کہ سیتا را ہوشانند زیور
ز حسنش گرچہ بد مشاطہ سنزل
چو زوشانہ بفرق آن پر می زد
چو دست عشق زلفش از درازی
ز زلفش موی باغی گشت آئین

بشہر تہمت آمد بعد یک ماہ
باستقبال و رفت مند خوشدل
غلط گفتم چہ شہر آرایش دہر
بنو خورشید بندے یافتہ نام
شدہ مہمان شاہ سج کلانے
دو زانو از پے خدمت شسته
زمین بر آسمان صد ناز کرد
چو بر گلزار ابر نو بہاران
سرا پا شوئے و سرتا قدم شرم
بہ نقل و بادہ سرخوش جرعہ خواران
بکاز خیر نتوان کرد تا خیر
کہ رواہل حرم را دہ بشارت
عسروسانہ بیار ایند دستہ
برائے رسم شد در کار مشغول
ز آرایش فرد نگذاشت یک مو
بپاے کرد و با خلخال بازی
کہ تا نیفتد ز پاے خویش پائین

چو دیده موے بندش گفت بجز
 چو زیب کاکل مشکین او دید
 نه در پرکردن سرق و لسان را
 ز مردار پدید گشتش زهره تی تاب
 به پیشانی چو عفت گوهر او بخت
 زمین از سایه آن نازنین جوی
 ز سرمه مست ترش چشم مستش
 حدیث آن زبان یاری من نیست
 بر و چون خورشید قتابه از نور
 ز عفت ساخت گلگون را ساز
 با خون زنجیت ناز خود نمایش
 کف و تمش خمار رنگ شکست
 لباس سرخ کرده پائے تا فرق
 جالش چون نمود آرایش عشق
 با پیش گشت رنگ آرای جاوگ
 بسین ساق او زربوسه میداد
 چو چشم عاشقان شد گوهر آماه

که دائم بسته باد این ستمگر
 بنفشه در چین زان طره برید
 شب نموده راه کماکان را
 که می افزود نور از آتش و آب
 گل از شبنم به پیشانی عرق زنجیت
 سراپا گشته عرق ز یور و نور
 ز بان شاداب لعل می پیشش
 سخن کوتاه که جای دم زدن نیست
 جالش بے نقاب او دیده ستور
 حیاے او نقاب متعنه انداز
 بدتش خونبهار رنگ خنایش
 لب لعلش مگر ز بوسه بر دست
 سراپایش ز یور در گهر عرق
 بر آرایش فشرود آرایش عشق
 شفق رازد به پشت پای جاوگ
 خوش آن سیمے که ز در در پیشش
 به تجانه پریشش گر بیک پایه

بخلو تکه برهن آتش افروخت
 گره زد و امن معشوق و عاشق
 بران هر دو دعای بید میخواند
 در شادی نست جام آخس عشق
 بگرد شعده گشت آن چشمه نور
 بشمع رو سے شان پوزانه جان بخت
 بدن بر گرد آتش کرده قصصان
 بگرد خویش خواه هم گشتن امروز
 زهر جانب مبارکباد برخواست
 نشان هر دو مه گوهر ز فشانند
 براسے روغبائی تازه باغی
 جنگ را چون زنجیت روشن اختر
 و گرد او سبک تر کرد گردن
 دو دختر داشت دیگر از برادر
 یکے زانها بد امان برت بست
 بیک شب کرده آن هر چار شادی
 براسے دختران و چار و اماو

ز بعد بید نمود هم چون سوخت
 نموده باور دن بیدون افق
 بگرد آتش طاعت بگرد اند
 همه گشتند گرد آتش عشق
 که گرد و گرد شمعش آتش طور
 که از آتش رخ شان باز نشناخت
 بگرد و یکدگر گشتند از جان
 که میگردم بگرد آن دل افروز
 ز اهل نغمه هم فریاد برداشت
 چو گوهر داده شد خست ز فشانند
 فلک مه داد و حیرت شب چرخ
 زود شد بار دختر خوانده از سر
 حقیقه و خست خود را به بچمن
 که با سیتا امید ییش برابر
 و گر را با ستر کن رشته پیوست
 پنخل بختش آمد بار شادی
 زانده یشر فراوان گنجا داد

نیامد از و اغش بوسه تنگ

بحسب روادون نصحت و تنگی

نصحت شدن اچه حضرت از جنک ملاقات کردن مسلم و راه

همی آمد از بجز سوارے
چو خرگاکا ہے رود در کو بهاری
مشوق عاشق آن معشوق سست
نگاه رام مست محل و سے
جنک در وقت نصحت باد م سز
جنک در ره ذواع دوستان داد
چو از ره نیمه آمد سپایان
بناگه خاست گرد هوننا کے
برآمد پر سر ام از کوہ صحر
ندانے من کیم من پر سر ام
منم فرزند جد اکن برہمن
ز طاعت که کشیدم خم بتریز
وز یدم زهره رزم آزمایان
نچستہ گرد گیتی بیت و یکبار
شنیدم کہ اندر شہر تیرت

پہل آسمان پیکر عمارے
چو فانوس فروزان از حصاری
لسان شمع در فانوس شبست
دل مخمور چون از شیشہ سے
سہ منسزل با عزیزان ہمہری کرد
عزیزان را سحر در پیش افتاد
شگون بد ز ہر سوشد نمایان
بد لہا آتشے در دیدہ خاکے
بقصد قتل شان گفت آشکار
زمین در لرزہ سے آید ز نام
کہ بھر کینہ خون پذیرن
بہنت اقلیم کردم عام خوزیر
بہ آب تیغ شستم نام رایان
پنج سیدم بر اسے اہل زمار
کمان بر من کشیدہ ام جسرت

کمان بشن در فرمان من بہت
سخن با چہت سہی ادہ کہ گوید
بچشم خویش مرگ خویش چون دید
تہامی لشکرش شد نیست از بہت
برآمد رام در میدان کہ است
پدر ہر چند منع از جنک فرمود
بجملہ چون کمان بشن شکست
مہمش پر سر ام آمد بزہار
جو اش و اد آن شیر نیسان
ترا از نام نیروان چون نہ پنجم
مرا بخشیدن آسانست آسان
بفرماتا ازین صحراے پنجیر
بصدالحاج دیگر پر سر ام
بگفتا جان بشن و شخص رامے
مکن نامید طاعت این بونرا
بزہارش پنجشیدان جوانمرد
پدر صد آفرین داد و سپاہش

کز دستیری نظر اندازم از بہت
کمان من کشد یا جنک جوید
موصرت جسرت نامید نالید
بخون شست از حیات خویش نیست
پدر را از کسے ساختہ شتا
دلیر آمد کمانش از دست بر بود
بقصد او خدنگے ماند بر بہت
کہ از بہر خداجا نم نگہدار
کہ جان من فدی نام نیروان
چو گفتمے نام او جان چون پنجم
دلے خالے نیفتد تیر مردان
عبادت خانہ ات اندازم او تیر
نگند از اشک خونہا بے بجاش
کہ گرد گرد نامت نیکنامے
نشان تیر خود ساو این نگونرا
ہر آنچه خواست دشمن او جان کرد
کہ عاجز کردہ پنجشیدی گناہش

دگر تا تحت که شگلشن آباد / ز ره رفتن نیا سودند چون باد

آوردن ام سیتارا در او دعه و بجان خود نشستن با لیکدگر

سعادت هر کرا شد سایه سیر
بدولت مختش گرد و فراموش
بخوشوقستی زیدنا زمان مه سال
که آورد آنچنان خور پیری زاد
ز نور افشان جبین آن دلازم
چو رام آمد بقصر آسمان کلخ
چو شوقش بر نقاب شرم زد دست
تفریح کرد همه بخت بهارے
شده هر لحظه زمان گلگشت امید
دو آینه مقابل رو نمودند
بنظاره چنان ذوق نظر بود
گه آویختی در شاخ سنبلی
گه چون زلف در پایش فدا
گه در شام زمان وی جهان تاب
چو روزش شب شدی از زلف پایش

شود و بخواه بختش سیر خست
بیارنا زمین خواهد هم آغوش
بکام دل چو رام صاحب اقبال
کز ان شد بام قصرش خبت آباد
تجلی بر تجلی بر در و بام
بدست انداز شد بر ماه گستاخ
ز گلگشت تماشا دیده شد دست
مستان گلشن و خورشید تارے
نظر گله سته بند ماه و خورشید
بیک دم زنگ غم از دل زد و دند
که حیرت بر خیال یک دگر بود
گه تاراج کردے خرمن گل
گه چون خال بر رخ بوسه داد
بود هم صبح برمی جسته از خواب
چو رخ طور بر کرده بهالش

ز دے و ندان بران لعل شکر خند
چو دید از رام ز نیسان تر کمازی
بدا دے بوسه و از یار میجوست
چنان بوسیده لعل نازنش
بدازه کرشمه سین سوراخ
ز شرم خنده آن لعل در پوش
تیسم چون لبش را جسلوه گه کرد
شکر پانچ چکاند از نوش خندی
مسطر بایش و بگل آگند
تو گوئے در ارم شد چشمه خور
گه نضت ز زلفش چشم بید
ز زلف و روے جانانش شب زور
دو بیدل مست ذوق جانفشانی
حیسا آرزو در باز بسته
دو سردناز با هم دوش برد
صنم هر گه سرد و نازے گفت
فونے یکدے آعشق خواهد

عقیقش را بنام خویش میکنند
صنم هم شد و لیر بوسه بازی
چو طفلے داده خود باز میخواست
کز ان شد نقش پیدا بر نگینش
بتاراج تجلی دیده گستاخ
در گوشش عرق شد بر بنا گوش
نمک از شکرستان چاشنی خور
تعمتان شراب ناب قندے
بخواب ناز بر دے آن دو لبند
آب زنگانه شیر و شکر
که دیدے روز روشن شب تا
شب معراج بودے عید نور
نیاز و ناز باز از هم عنانے
چونا محرم برون در شسته
ز باغ آرزو رسته هم آغوش
برهن سوز دل با سازے گفت
صنم با برهن شرته نمازده

بہ بستر آن دو گل درخورد و نئے
 گئے گفتے صنم بے باوہ خوردہ
 گئے عاشق از ان معشوق طراز
 یکے شد جان و تہنابے تکلف
 من و تو از میان بیرون زدہ کام
 بہار زندگے شان جاودان بود
 حواس خاطر ان ہر دو دلدار
 دو گل فرق عرق ز انسان کہ و آن
 پس از ویرے چو بکشاو آن سما
 زر شتاب زندگے شان آسمان مژ
 گئے زمین کار غیرت کار فرمود

ز یک غنچہ دو گل اشباقتہ گوئے
 کہ کم شد ناز من آیا کہ برودہ
 نیاز خویش را منجو استے باز
 بناے فرق چون نقطہ تراوت
 نما ندے امتیازی ہر دو جز نام
 بہر یک زان دنی گوئی ڈ جان بود
 نیار ستے بہ تہنا کرد یک کار
 مہ و نور شستہ ز آب زندگانی
 ورنہ ناسفتہ شد اسم مسام
 بسازان شادمانی غم ہم خورد
 اگر انصاف پرسی جائے آن بود

مصلحت کردن راجہ بہرت با وزیران بہبت جلوس ام بہرت شہا
 و حیلہ انجمن ماور بہرت برائے اخراج رام

چو بہرت در او دہشت ہشت ہشت
 بخلوت مصلحت بہت از وزیران
 مرا عمر آجہ آگشتہ ام پر
 ز دوست پسرناید کار شایہ

بجا آورد شکر حق ز اولاد
 نہان پرید کاے روشنیان
 صلاح دولت اکنون ہمیت تیز
 جوان خواہ است فتر کجلا ہی

چو رام من جوان و شیر مردوت
 ہمان بہت کہ بہر بخش نشانم
 روم پس در بہ بندم بر رخ غیر
 برائے راے ہر کس آفرین کرد
 مقرر شد کہ فرود ارام تخت
 برائے کار فرما راے فرمود
 بہے بر و نداین مردہ نہانی
 چو بشنید این بشارت ماورام
 کنیز بہرت ازین غیرت بر شفت
 کہ در عشق تو جسرت بیوفا شد
 بہت ملک اوراے نشانہ
 ترا اگر اعما و مہر او بہت
 لے تہبیر خود مردانہ بر خیز
 جو ایش داد و دل داد و گرفت
 مرا جسرت ز جان فرمان پذیرا
 ز جسم تا نگر و چشمش نخواہد
 ورا ز نازم دل او بے نیازا

ز دوستش انچہ آمد کس نکرہ است
 بدست خود بنا جشن زرقاشم
 پرستش گر شوم و رگوشہ دید
 بمخم آمد و ساعت گزین کرد
 ز دوست راے یاد ہر سوز و سخت
 کہ اسباب جلو کشش ساز بود
 برائے رام بھہر مردہ گاہ
 کفش نیمان شد از باران نوا
 بگوش ماور بہرت این سخن گفت
 از ان مہر شش بہ پور کو سلا شد
 ز دولت بہرت رانا میدمانہ
 عنینت دانہ شہب صحت از دست
 بکار بہرت شو منصوبہ انگیز
 بران و لسوزیش صد آفرین گفت
 کہ در زنجیر زلف من اسیرا
 شود بیاب اگر زلفم نتاہد
 سر زلف مرا رشتہ دراز است

نیاز از زناز من نجس با د
 چو لعلم و رشک خندے کند وید
 سپاه عشق سے آریم اکنون
 ز زلف آبتن فتنه کنم شب
 ز تاب طره گیرم جادو کے وام
 بہشت پازنم رو سے نیازش
 حریفے کردہ نزدیکت نہ پازم
 چو ہسرت در حرم شمع شبستان
 کہ جام مہر چون لبر زینوست
 گلستان شبستان را چو شد زیب
 فسون چا پلو سے خواند بسیار
 برون از ناز فوج عشوہ آست
 چو شد نزدیک از ان فسون میدان
 ضرورت شد کہ ناز دوست آزا
 بنوعے لیکسی دادہ جو ابش
 کہ بد عمدی بعشق مایسا و نیز
 درون بیگانہ بیرون آشنائی

یہ بد عمدے نسل کردی تارا
 جفا کار اولم تا کے کنے لیش
 چنان کردہ از وفا عمدہ کو انکا
 جو ابش داد کا می خود دی خود را
 چنان عمدہ کن سازم تو اموش
 صنم گفتش کہ یادت با د بر جان
 منت حسرتہ بہ پیکہ نما سے ولد تو
 زرد سوزے نخوردم ہیچ خرم
 بران نخواستہ گے خود دادی انہما
 کہ وادم انچہ باشد آرزویت
 گرفتہ از تو من وعدہ در انم
 کہ ہر گہ از تو خواہم آرزوئی
 کنون زین کج رو سے مردانہ کرد
 کنے گرتازہ پیمان کہن را
 بدست و دیگر بارہ قسم خورد
 چو دید آن عشوہ ساز فتنہ نگیز
 با تش خواست سوز خان ماش

نیار و سے بخاطر عمدہ مارا
 وفادار سے بیا موز از غم خویش
 کہ شد نام جو اسنے زو و فاداً
 چہ بد عمدی ز من سر زد بفلا سے
 وفا از ہر بن مویم ز نڈ جوش
 چو زخمے آمدے از جنگ دیوان
 سرت ماندم بز انو چل شبار و ز
 بہ تیمارت نکر دم خواب یک دم
 نہ انم وعدہ کردی یا زدی لا
 دل و جانم فدا سے تار مویت
 بدل بستم گرہ وعدہ قسم ہم
 بہ بخشے و نہ بنیے ہیچ سولے
 کرے وعدہ را باید وفا کرد
 کشایم با تو زین خواہش سخن را
 نہ اندیشید کہین صافست یا درد
 کہ از باد فسون گشت تشش تیز
 نہاد آن را ز نپسان در میاش

کہ شاہا این دو خواہش این بخش
 یکے اقبال بہرت از انصرارے
 ازین گفتار حیران ماند بہرت
 نہ صبر آن کرو کرد و بخدا رام
 گرہ شد بر لب از حیرت جو پیش
 چہ نفس برد از کف دست مایہ
 زبان شد نخبہ خصم از بہانہ
 ہمہ شب چون سحر میکند جانے
 برے بہرت فرمان شد کہ بشاب

مراد من بدست خویش تن بخش
 دوم اسراج رام از کشور
 رحیرت گشت حیرت عین حیرت
 نہ تاب آن کہ بد عہدش بود نام
 خیال در چشمش برد خواہش
 بنجاک افتاد بے جان تر ز سائے
 دو چشم او کشید از چشم خانہ
 ز بیم مرگ غم صاحب ترانے
 بغرم تخت گاہ از ملک پنجاب

اخراج کردن بہرت رام را در وان شین ام و سیتا و پچھن
 بصحراے حیرت رکوت

سحر چون ماند بر سر شاہ چین تاج
 مد برج مشرف رام جو آن تخت
 بشادوے جلوس آمد بدرگاہ
 ز پس ویر انتظارش در حرم تہ
 زمین بوسید زانو زد او بگرد
 پور از شرم رویش مشیت پاویہ

ز بہت آسمان شد ماہ اخراج
 دلے عہد خدیو آسمان نخت
 نیامد از شبستان چون دن شاہ
 بپاے سر نہ از سے قدم تہرت
 بنجاک افتادش دید عجیب کرد
 ز بیم وعہدہ حالش را نہ پرسید

ولیکن ما در بہرت آن زمان گفت
 کہ از بہرت دو وعہ د شتم پیش
 بفرق بہرت باید دادش تاج
 ز نخت بد چور ام آن نقش کج و تہ
 دران شادوی یکا یک شد غم اندو
 پد را داد دل گفتا میسنڈیش
 بنکو کردی وفاے عہد خود یاد
 بجویم از رضاے تو سعادت
 اگر خصمت و سہ خصمت ز ما دو
 بسایم سر برین خاک گفت پایے
 بفراشش بپاے ما در افتاد
 کہ از من نیست شہر ابر دل آزا
 تو از در دفنم بر کش آہ
 اگر عمر ست بعد از چاروہ سال
 ز ہمین دلت تا چہند باشد
 نہان پرسید ان بیدل ہانجا
 کہ ہمہ بردش نبود ز ناموس

ہمان حسرتی کہ نتوان گفتن آن گفت
 کنون بہر وفاے وعدہ خویش
 ترا تا چاروہ سال است اخراج
 درون بگوسیت بیرون ہر خندید
 خسوفے بود گوئے غیر معہود
 ترا د انم مجازی خالق خویش
 کہ صد جانم فدایے عہد تو پایے
 اطاعت د انم از طاعت یادت
 بگیرم ورنہ فرمان تو بر سر
 ہشتابم سوے صحرا از ہمین جا
 کہ خصمت شدن مردانہ دل
 وفاے عہد اوروش بدین کا
 میکن زمین طعنہ آزار دل شاد
 ز پا بوس تو یا ہم تاج و اقبال
 بہرت چون من ترا فرزند باشد
 کہ حیران ماندہ ام در کار سیتا
 بما تم جان و ہر بے من ہوس

چو میدانست عشق آن دو دلبند
جوابش داد گفت ای ناز پرورد
همان بهت که همراست بودی
مرد سوزی برادر نیست همراه
چو ساز نامراد یسا بسیار است
ز پابوشش مراد جان بر آورد
رضای خاک رومالید بر برد
جمین چون سود بز خاک کف پای
ز خاکستر گلش میگشت شاداب
ز خاکستر رخ سیراب نهفت
از آن غیرت که خورشید چون گل اندر
وز انجا شد روان می بیابان
ز تاشید غمش میگشت خناب
وران دم کیستی را گفت جسرت
مرا بگذارتا همراه فرزند
یقین دانم که خواهی مرد بے او
بخشاور نه ای پر کار دشمن

یقین تر گشت است حکام پیوند
همیخواهند زن را سایه مرد
پس دفع ملال آید ترا کار
شتر یک روز بد شد خواه ناخواه
ز ما دریافت نصحت از پدر خواست
گایم نعت را و بیابای خود کرد
چو سننای سے بسر شرو لیده کیسو
شد آینه ز خاکستر مصفا
چو صاف از بید گرد و باد آید
بگل خورشید عالمتاب نهفت
بجای دست صندل جمله تن سود
بران غربت در دیوار گریان
دل مرغ هواد ما ہے آب
ببارک باد بر بهرت تو دولت
بصحر خوش ز نم باومی دهنے
که نتوان زلیست در بھر چنان رود
گرفتن خون من ناحی بگردن

فسو نگر زن بابلیه بیک دم
چو رام آن درد دل کرد از پدگوش
تعلی پدر کرد و روان شد
هر آن گنجی که بودش در خست
جوان مروان در ره رام آزاد
از آن بخشید گنج خود تامل
تامل شهر از سر ساخت پای
همیگفتند با خود از دل خون
بویرانے قسم خور ویم بزر
دلا سا داده میگفت آن یگانہ
بخت نیز میگفت آن سز فر
چو عاجز شد سلیمان زان صفت مؤ
سخم چون رام را مردم ندیدند
ضرورت باز سوے شهر رفتند
بصحرارام و سیتا و برادر
نه در تن طاقت و نه در دل آرام
گے از حبر مادر از میرفت

برون کرد از ارم حوا و آدم
ز دردش محنت خود شد فراموش
برون از شهر چون از جسم جان شد
بخت جان کرم کرد آن یگانہ
حشم ز اہم بھر کس خواست میداد
که سازد تو شتر را نه یگانہ
بهر اہمش گرفته رہ بصحر
که ماترک وطن کردیم اکنون
که نتوان ماند از ہر جا رود خیر
که برگردید اکنون سوے خانہ
ز ہر اہمش نے آمد کسے باز
شب بگو بخت زانہا کردہ پی گوی
بصحر ت آہ سزا دل کشیدند
جگر پر خون و دل پر زہر رفتند
روان حیران تراز عاصی بھش
ہمیکردند الفت باد و دوام
کہ از درد پدر خونبار میرفت

بویرانے دلش خو کرو چون گنج
ز شهر و کوہ و دشت آزاد بگذشت
صنم آنجی از رام خیر نیت

غسل کردن سیتا و رآب گنگ

چو قصد غسل کرد آن سرو گلرنگ
کنار آب زفت آن شک مهاب
کشید از بر پرند ز عفرانے
ز ما پیش آب پل بر عید شکست
نمود از پر توے آن شمع کا نور
در عکس خویش مه ز آینه آب
آب از شوق در شدست و مد پیش
بگرد او بجان گرداب گردید
ز شادی پاسے خود کرده فراموش
چو باده آب گشته مستی افزاے
چو ما ہے شد و آب آن ماه لکش
چو جوے باغ پیونشد ز تاثیر
بدوق پاسے بوس آن پری جهر

ہماے استخوانے گشته از رنج
ز آب گنگ همچون باد بگذشت
اجازت خواست نہر غسل طاقت

آب زند کے گشت آشنا گنگ
نگند از سایہ آتش در دل آب
برون آمد مه از ابر کتانے
جما پیش قبہ ماے عید می بست
چو از عکس آ بگینہ آب پر نور
چو ما ہے شد ز عشق آب بیاب
کہ عکس خویش را گیرد در آغوش
مرشادے موج اندر خود بگنجید
ز بوس پاسے اورفت آب از ہوش
ز تاثیر خیال حسن خود راے
پرستش را گرد و آب ز آتش
ہمہ آب انگبین و باد و شیر
روان آب از دمان چشمہ مہر

ز آب روی خود و او آب را آب
از ان صفائی بدن گشت آب چون
چو گل شسته ز شبنم آب و را
عنا شد جان گنگ از غسل آن رو
ہوے آن نسیم کو بہارے
چو جا و رآب کرد آن راحت جان
صدف گوہر شمار لعل او ساخت
آب آن ماہ رو چون جلوہ نو کرد
اگر گنگ از ہیشت اول بدر شد
چو بر سر رنجے آب آن بت بست
چو بعد از غسل پا از آب برزد
برون شد چون ز آب کن نازنین جو
قومی شد قول اہل ہند مانا
بر رفتن شمس از آب روان
آب اندر شد ہ بتیاب ما ہے
شد آن بلقیس از ان سے جمشید
چو دیدہ رام روی آن صنم را

ہنوز آن آبرو باقیست آرب
سرا پا ہجو ڈر ز ان آب شد پڑ
بروے آب افزود آب رورا
بحالست آب او ز ان تیر کے شو
ہلاک باز گشتن آب جاری
ز رشک گنگ جان دادا بچون
بفرق موش ماہی عنبر انداخت
دل نیلو نواز خورشید شد سر
ہمشت ثمانے اندر گنگ در شد
زدستش آب ہم میرفت از دست
نہال آتشین از آب سرد
عالم زدو جوشش نوارہ نور
کہ ماہ آمد برون بیشک ز دریا
وطن آتشکدہ شد ماہی نرا
طہید و آب چون بی آب ماہی
ز برج آب شد تحویل خورشید
فراموش کرد آن دیرینہ غم را

روان شد رام ز انجا بادل لیش
بصحرای گاه چپتر کوت جا کرد
بیاد حق در انجا شادمان شد

ز سرحد پدیده روزی ره بسیش
عبادت خانه اوحس بنا کرد
بطاعت پیشواے زاهدان شد

در بیان وفات کردن اچہ حبیرت در فراق رام

چو پیش آمد بران راسے خرمند
ز روی بازے این گرگ انخضر
مرد است این که بے ویدر محبوب
توحیرت در دہانش ماندگشت
براسے واپسین نظارہ رام
بچشم خویش دید آن رفتن جان
گمے دیدن بر دوشکاش دان شد
چو شد نزدیک آن کز رفتن دور
دلش گشت از خار حیرت بیاب
نگہ بر روی جانان بود مساز
نشد پنهان سوز از چشم خونہا
چو حیرت دوست نگذارد بین جان
دران جان ادش حیرتے اوست

ز عشق زن بلاکے حیرت زورمند
بدر شد یوسف خود را برادر
رود جانفش لبان چشم یعقوب
چو مستے کوز مستی خویش رکشت
چو جان احمد بر آمد بر لب بام
چو ز گس زار چشمش ماند حیران
چو نور چشم چشمش ہم روان شد
ز چشم مست گرد و بادہ پنهان
دران بیابے آمد آخرین خواب
که مرغ روحش از تن کرد پرواز
که روز زندگانے شد شب تار
خوشا کو جان دہر در وصل جانان
که جانفش رفت بیجان چون توان

چو حیرت در فراق ام جان
بہرت گریان برسم خویش آمین
بدوش خویش تن بر دآن جنازه

زخم در خان و دانش آتش افکند
مہیا ساختہ تجہیز و تکفین
بطفلی دید بہرت این داغ تازه

برسم ہند وان در جامی موعود
ز عشق آتشے کردند بس دام
مندانم عاشق از طالع چہ اندخت
شد آتش مجسمہ ز جسم او عود
بران خاک ترے از آتش دل
نزاب عشق گشت از شعلہ معمور
ازان آتش که عشق از دم بر آورد
تنش ہم سوخت زان آتش چو جان
جما بے گشت تاج کج کلا ہے
مخوش گشت شمشیر ظفر یاب
خواب آباد گیتے کم خراج است
ازین ویرانہ بے گنج پڑ مار
دو ساعتہ در و این نیلی نمودن
ز بزم دور آن پر ہیند باید

سے آراستہ از صندل و عود
چنانچہ
چنانند ندان شراب صرف بیجام
برگ وزندگانے بایدش سخت
میشام عشق خوشبو گشت از ان دو
زوند آتش دوبارہ اہل محفل
چو شمع از سوختن شد جلمہ تن نور
اگر شمع و اگر پروانہ بد سوخت
آب گنگ بردند استخوانش
ہمارا استخوان خوردند ما
کہ کارش بود با آن آتش و آب
در نیجاہت دستے بے زوہت
برو چون بشیر مردان جان بگمدر
یکے پر ز ہر داند دیگر پر از خون
کہ جسم ز ہر خون خوردن نشاید

کند تا ماتم ز اسے یگانہ
ز شپش خون دل چون چشمه ز وجوش
چون نور ویدہ اشش بود آن گزیدہ
سپہ یکسر سپہ پوشید و گریان
پر یچہر ان بسا تم جہرہ خستند
بما تم داشت مہر گیتے افرو
اگر چه بہر ت سوگش داشت بسیار
چو در سوگ کسان بایستستن
ند انم تا اگر خوانم بشیون

از انجا بہر ت باز آمد بخندانہ
چو آب زندگانے شد سپہ پوش
سپہ پوشیدہ همچون نوژیدہ
شب آید چون شود خورشید نہان
چون خورشید و شفق در خون شستند
خسوف ماہ و سیارہ چہل رو
گمک گنم کہ چند ان نسبت در کا
مرا بر خود کیسے باید گستن
ند انم ہیچکس ای واسے برن

مشورت کردن وزیران با بہر ت بجهت جلوس او منع کردن بہر ت
وزیران او آمدن چتر کوت بجهت آوردن ام و انکار کردن ام از ملکیت

بپایان چون رسید ایام ماتم
بہ پیش بہر ت گفتند این سخن را
بباید شد ز ملک اکنون خبر آ
چو بہر ت لبست چشم عاقبت بین
زوانانے جوانی داوا انسان
مرا ہر چند بہر ت داوا فسر

وزیران مشورت کردند ہمہ
کہ شاہا تادو کن عہد کن را
جہان چون بیوہ باشد بے جہاندا
ولیعہدش تو نے بر تخت نشین
کز آب زرنوید عقل بر جان
ولیکن ہست این حق بر اور

تصرف چون کتم بر من حر است
ہمان بہتر کہ در صحرا شتابم
بیارم بر سر تختش نشانم
بر لہا زین سخن افسرد و حیرت
بجست و جوی رام از جان شتابان
حشم بر دو سپاہ بیکران را
وران صحرا گر وہ زاہدان دید
یقین شد در دل آن قوم کبیر
بپانچ سپہ را ہد با بہر ت گفت
چو رام از ملک دولت گشت مغرور
لباس فقر پوشیدت در بر
مخورد برگ گیاہ ترورین دست
تو اکنون رام را بہر چه جوئے
بہر ت بگریست کامی فوزانہ ز آ
کہ اصلا نیستم بار ام دشمن
ولیکن بہر آن سجویم اورا
مرا اور ام را جہر ت پدر بو

کہ این دولت نصیب بخت راست
ز بہر جا رام را جستم بیایم
من اندر خدمت او جان فشانم
کہ حسنت ای بہر ت بر صدق نیست
روان شد با وزیران در میان
بمحل بر نشاندہ ماوران را
بہر ت ز انہا چو حال ام پرسید
کہ بہر قتل رام آمد بر اور
کہ اسے فوزانہ را می باختر خست
بکار طاعت یز نہت مشغول
مرنگش بالمش و از خاک بستر
از و بگد کہ او از خویش بگدشت
پے آزار جانفش چند پوئے
خدا بر صدق گفتار است شاہد
بدین تہمت چه آزاری دل کن
ز سر گویم تمامی گفت گورا
بدولت بر سر ماتاج سر بود

برهنه ماند زان افسر مرا
برای تازه من مرهه نه
سخن بشنید زاهد آفرین گفت
شب مهانش کرده روز نخصت
چو رام آن کرد لشکر را نظر کرد
بسیا گفت پنهان شو تو در غار
بهین در وقت تا این لشکر گیت
زنگه کچهن نظر بر لشکر انداخت
زود آمد دوران از تیغ کهسار
گفت اے رام در بر گیر جوشن
در آنه دشمن بیگانه برخواست
بهرت بر قتل ما لشکر کشید است
بکوشد که خود اینجا آمد امرو
و هر فتوای خوش دشمن دوست
برای قتل ما آمد صحرا
شنیده رام نام بهرت و لشکر
نخواهد بود کرده آنچه تقریر

کنون خواهم پدر باشد برادر
اگر دانه نشان او بمن ده
نشانش هم برای دور بن گفت
نشانش یافت شد راهی بعبرت
دلش را بر خسر جوشت اثر کرد
به کچهن گفت رو بالا کهسار
کسے راتصد ما اینجا پیچیت
علم دید و نشان بهرت بشناخت
شو تا رام از نیمه خب درار
میا شو که نزدیک است دشمن
که آتش بهر ما از خانه برخاست
به فوج بیکران اینجا رسید است
هرت سازم به پیکانهای دلدوز
که اکنون خون او بر گردن اوست
و گرنه چسیت کار بهرت اینجا
جوازش و او خندان اے برادر
و گر با شربین سهل است تدبیر

درین اندیشه چشمش بود در راه
به تنها بهرت زان لشکر پیاده
نوازشش کرده و در بر گرفتش
و زیران پدر را کرد اعزاز
دران لشکر کم و مه هر کس بود
زیارت کرد زان پس مادران را
بگوشش بهرت پنهان گفت بس ام
پدر از بسند خوشنود است یانه
به نخت بود شخص نازمیشش
بهرت بگریست گفت ای ام آزاد
کنون ما بے پدر در تیمم
بیا چون ابر بر ما سایه افکن
چو بشنید این سخن رام از برادر
ضرورت شد دریدن جامه جان
بر وحش آب و ادن آیدش یاد
بزار می گفت مرگ آیا چه خوبست
چو فارغ گشت رام از وادان آب

نظر بر روی بهرت افتاد ناگاه
زمین بوسید و در پایش نموده
حدیث باز پرس از سر گرفتش
سرا از ساخت از پیش سر نواز
بقدر حالتش اعزاز فرمود
بخوشنودی نقد می ساخت جازا
که از جبرست چه آوردید پیغام
پسر ایا فرمود است یانه
در خاست خورشید جینیش
پدر خود رام گویان بی تو جان او
دران گلشن چو غنچه بے نسیم
به احسان لبگهان بزمرد گلشن
بما تم خاک ره افشان بر سر
نبودش جامه آچاک گریبان
هم از دست و هم از چشم آب میداد
کز ان دریا که ما محتاج آبست
بهرت گفتش که ای مهر جانا تاب

بیا تو تخت گاه از سر بارای
 هم امروز است این فرخنده ساحت
 جو ایش داو آن فرزانه دهر
 بصرا با بگرم چارده سال
 چو کردم با پدر آرزو ز این عهد
 وگر باره بهرت افتاده بر پای
 نه آئے تا بشهر اندر شتابان
 چو گفت و گویش از اندازه شدیش
 وراثت نامه جو ایش آن مرد مند
 بدسوزی نصیحت کرد بسیار
 برادر ابی پسند پدر داد
 چو لب بر لب زان نصیحت

بچشم آسمان نه منت پائے
 که در شهر او دوه آری سعادت ^{احسان}
 که من اکنون نخواهم رفت و شهر
 تراز میند و باد آماج و قبال
 کنون بهر وفاے آن کنم عهد
 که اے سند نشین کشور آراے
 نخواهم رفت من هم زمین بیابان
 طلال افزود بر رام دل اندیش
 خلاف مدعایش خورد سوکت
 ز خواب غفلت اورا ساعت بید
 که باید داشتن این پسند ایاد
 بهرت رکش چو زمین کو اورت

بهرت آن کفش چو بین لبست بر سر
 بنومیدے از انجا باز گردید
 برون شهر او دوه آمد با استاد
 که تو در قلعہ پیش ماوران باش

عزیزش داشت از صد تلج گوهر
 نیامد رام تنها باز گردید
 ستر کن را بشهر اندر فرستاد
 بخند شکاری شان با سبان باش

مراد شهر رستن خوش نیاید
 بشهر اکنون چه بنیم رفته جبرت
 همان بهتر که بے ویدر خوشنشان
 بهمانجا خانه کرد و مانند یک چند
 نهادے کفش او بر تخت ناموس
 ستاده دست بسته با وزیرین
 شنیدی گفته ایشان کماهی
 به جبر رام از بس بستلابو
 بسان رام موثر و لید ه بر سر
 زمین خواب شب کندید ه خفته
 که هر که رام را خاکست با این
 ازان سازم منعاک این خوا بگدا
 نیاید از اوب بر خاک خوابم
 بدنیسان میشدی بود و عنونش
 در بعد نخستش ام صفت آرا
 بنجو و سر گوشه دارند هر یک
 وگر نه وحشت شانز سبب حبسیت

که از رستن بجان وحشت فراید
 که آنجا خود نه رام است نه جبرت
 نه بنید چشم بر خون جای ایشان
 بیا و رام جانمش بود و خوردند
 سحر گاه آمدی کردی من بوس
 صلاح ملک جسته از امیران
 بدین تدبیر اندکے کار شاهی
 طعناش بے نمک برگ گیا بو
 کلیم نعمت چون او کرده در پر
 بنزدیکان خود این را از گفته
 مرا باید از و خوا بید پائین
 که نتوانم برابر خفته شریا
 که پیش رام من سکے در حسابم
 هزاران آفرین بر ماند بودش
 به بچین گفت کین ز او صرا
 همانا از من آزاوند بے شک
 مرا هم خلوت شانز او گر کیست

بر او گفت کاین نیروان شناسان
حکمران فتنه کیشان پیش داند
صریح این حرف با مامی نگویند
که یاران منسدان کن پاک صحرا
شنید و ماند خاموش آن فاجو
بدل دارم کنون غرم روار
درین صحرا مناسب نیست بودن
در چتر کوک باید رفت بس و
و بد آزار ما آمدش در می خلق
هجوم خلق بس و در سرد آرد
و گر آن زاهدان اینجانسانند
دران صحرا و گرنه گفت آرام

ز دیوانست در روز شب هر سان
غم ما از غم خود پیش داند
تهان لیکن صلاح وقت جویند
و یار و جاسے دیگر ساز ما
ز بعد چند روزی گفت با او
ز من این کنکاش معقول بشنو
و آزار خود نتوان کشودن
که نزدیک است از بخا و ده محمود
کجا طاعت کجا آمدش نمی خلق
تحلل در غرلت از طاعت بر آرد
ز بهت مرکب دل پیش راندند
بسیر دشت و ندک کرن نزد کام

رفتن رام از چتر کوک بصرای اتره زاهد دیدن سیتان او او فرود
آمدن حلما از عالم بالا براسے سیتا بدعای رون اهد

چو سیاحان بغرم جاسے دیگر
بهر صحرا و کوه و دشت و وادی
بترک دولت از دلدار و نخوش

صنم همزه روان شد با برادر
شده مشغول سیر نامرادی
چو از دولت شود محنت فراموش

بروسے دوست هر جا راه چمید
دلش جمع از پریشانے و اندوه
بهر وادی که بودی آب نایاب
ز کوه سخت زان و غم نمے خورد
درین زمان گل گفت آن مرغ آزاد
چنان رفتی بجایان شاد و خندان
بذوق یک نگاه آن پر می رو
بهر گامے ز صحرا صد حین کاشت
بکوه از سایه آن سرو گلزنک
بهر خارے که آن گلزنک بگذشت
غزال مشک شد آهوز بولیش
بحیرت ماند زو کبکان دران راه
میان رام و لچمین جاسے سیتا
روان رام و برادر چون با گنگ
چو لعل سفید ما بین دو کوه
مش تا بان میان رام و لچمین
تماشا های صحرا دیده دیده

بگما هوش مرغ گلزار آرام بود
ز بے آبی بر دستے کوه
بلعل نوش خندش بود سیراب
تخله خدا همراه سے برد
نخوا بش با و شاهی نامد سے یاد
که هنگام خلاصی اهل زندان
فسد اگر وی هزاران باغ سینو
گلستان وان همراه خود دشت
بلعل آتشی شد چون ز خور سنگ
چو نخل خشک مریم بار و گشت
که صیچین دشت هر یک تار موش
که درد امان کرد افتاد چون ماه
چو گل کرده میان رنگ و بو جا
سیان هر دو سیتا سرتی رنگ
چو ماهے طالع از برج دو سپیکر
چو حقے کز و شا بدگشته روشن
بجاسے آتره عابد رسید

تکلف بر طرف بزخوان زاهد
زلفش را نینسز که آنجا زیارت
زن زاهد بر رسم میهانی
پس از لطف و کرم با آن گل زندگ
چه مردانه مثل روان مثل زن
بسی پر سید سر و سیمتن را
توئی اندر زمان چون غنچه
بهشتی حله های کسوت حور
مرصع زیورے لولوسے لالا
سمن بر با تو اضع کرد و در بر
مگر از بس که بود آن لغت
که گنجید از طرب چون غنچه در پوست
فراوان شادمانیها نمودند
همانجا شب بجانان بود و مساز
ز ذوق سیر با یاد دل فروم
همانا داشت زانرو لذت سیر
چون خورشید آن جوانمرد جهان کرد

بشده و میوه شد همان زاهد
که سیصد قرن کارش بود طاعت
بیتا که در حیدر محرابی
نصیحت کرد بهر خدایت رام
که در بجوی شوی ست طاعت زن
ستایش کرد و گفت آن حور زن
از ان کرم دعا که عالم غیب
معطر چون گل اندر مشک و کافور
برای تو فرود آید ز بالا
لباس فاخره انواع زیور
بدا و عصمتش حق و اخلاص
بخوبی جلوه گر شد در بر دوست
بحسن و عشق خود هر یک فرودند
سحر که کرد و آهنگ سفر باز
نمی ماندے چون بجای شب زور
که یار خویش را میدیدے غیر
و دواعی هست از یاران طلب کرد

دوران صحرا شکار افکن شب و روز
همی رفتی بمنزل چند فرسنگ
ز همش از وطن هر سو گریزان
هر بر بازیم تیرش باد لرش
غزال سر مه چشم اندر بیابان
صنم یک روز با سرو سفر را
که تنگ آمد ز صیدت مرغ باهی
چه باعث شد ترا بر شیوه صید
شکار از حد فزون سازد سیدل
مکن بر گور و آهو ترکنازے
زبان بگشا و شیرین لقمه شور
مجو آزار کس کاین سل کار است
صنم را و او پاسخ سزا آرم
منع مانع صیدم تا توانی
مراد ضمن آن کار است بسیار
که میگردند دیوان قصد جان را
من از جگر نگهبانے این جمع
گوزن و شیر و وزان آهو دیور
جهان زور بر پلنگ آرد ماتنگ
گوزمان اشک هر آلوده ریزان
بکام خویش بر دے سبب خویش
بگرد و خود ز تیرش یافت مکرگان
ز دلسوزی نصیحت کرد آغاز
بدر ویشے نزیب کار شاهی
که سرگردان همگرددی بقتید
که هست از خون ناحق غیر حاصل
بجان دیگران تا چند بازی
مکن بر بے زبانان انقذ زور
کم آزاری ز صاے کرد گار است
که صید و ام زلفت جان من باد
که تقریب شکار من ندانی
و گرد نیستم را غصه به آزار
بشکل وحش و طیر این زاهدانرا
ز نم این و حسیان ز تیر بے طمع

پری داو آفرین بر نکتہ دانی	لبس بوسید زان شیرین بانی
در متن ام در منزل سر سکه بر بتک	پژویدن اندر ادرینجا فرین اید عالم
بهر جاکش سراج عابدی نیست	برای دیدش مشتاق بشیافت
بزمین آئین در آمد با سمن بر	بنز نگاه سر بتک کبیر
جو آنے خوش تقاباروی ساو	معلق در هوا دید ایستاده
چو خور میستافت بر پیشانیش نو	بگردش حلقه کرده شکر حور
بدست هر یک زان ماه سیما	ز اسباب شهنشاهه میما
ز و صفتش رام اندر خاطر آورد	که مانا اندر خواهد بود این مرد
بحیرت ماند از و رام و برادر	که غائب شد ز چشم آن وح پیکر
پیش عابد آمد خاک بوسید	بشخص غائب از وی حال رسید
که بود آن مرد روحانی سر و شکل	ملک آئین نورانی سر و شکل
چشم دل نرس بود آشنای	جو ایش داو از اهد کان ملک خو
شده روحانیان خود اندر بود	که سیعاد ملاقات نمود است
در رخ آمد ترا دیدن بدین حال	که خواهد دیدنت در سفر و اقبال
چو عزم عالم بالا بجان بود	مراد در ره زمین همسر بان بود
ولیکن چو تو همان عزیزے	سفر دور است از صاحب تمیزے
بود همان پرستے فرض آداب	خرد مندی من این نکتہ دریاب

ز عابد بعد از ان ام جهانگرد	ز بهر بودن خود جا طلب کرد
جو ایش داو زاهد تا دو ساعت	تو باش اینجا که تا من بعد طا
بسوز انم در آتش بے کم و بیش	بغرم عالم علوی تن خویش
چو بارتن فروریزد ز جبانم	سبک وحی کند مرغ روانم
بر آید زین نفس جان غم اندیش	رود بر آشیان اصلی خویش
چو خاک تر با ندن نمک انم	به آب گنگ تر کن استخوانم
ستپهن نام و گیر عابد هست	برو آنجا که بر فرقت نهد دست
سخن گفت و بمجد آتش افروخت	فسون خواند و بخور بوم هم نخوت
ز آتش نو جوان گشت و بر آمد	جوان چه بلک جان گشت و بر آمد
نه چون آتش پرستان قبله که سخت	که چون پڑان خود را و دی اندخت
و عاے رام کرده بر هو افرت	سبک پرواز چون مرغ دعافرت
چو خار خجالی شد رام از وصیت	بد گیر عابد انس افتاد صحبت
دران معبد هزاران عابدان پیش	بر روحانی دنور آنے ز جان پیش
یکے غلطان چو گل بر بست رخا	زیغ عشق صد جا سینہ انگا
یکے را چون بنفشه سر بزبانو	یکے چون بید مجنون کرده گسیو
یکے خود را فروتن کرده چون گل	نمازی دیگرے معکوس چون دل
یکے جز یاد حق حرفے نخوانده	ز ذکر ااره بر خود ااره رانده

یکے اور وزه گشته لاغر و زار
 بذکر حق یکے چون حمت زو اگر
 یکے وید ه زیان خویش تن سود
 یکے چون دل ز بند خویش جسته
 یکے راز آتش دل سینہ تار
 یکے خود را لبالب دید چون نور
 یکے بر تن ز آتش زنده کرده
 بحیرت ماند رام از طاعت شان
 در رام آن عابدان چون گل گنفتند
 که کرده داد بخش داد خوانان
 اگر در شهر دشت دکه و غاریم
 فزون زمین طاعت شد نیست معلوم
 ز دیوان عسر با آزار دیدیم
 نماده طاقت آن جور اکنون
 بجانه پیش ازین پسند آزا
 بے خو نباهای دل نشاندند
 ز چشم بد به کوه و نیل نقشند

پس از سالی بیک جو کرده افطای
 یکے بر درد و غم چون عشق شاکر
 بخوردن همچو خانقاه تانع دود
 ز خود بینی یکے چون وید ه رسته
 نخورد و کس همچو تیغ تیز جز آب
 که ز درد زخاشه صدمه طبل منصوب
 سمت در از خود شرمند ه کرده
 هزاران آفرین بر بهت شان
 بطغش التجا آورد گفتمند
 نگهبان رعایا بادشاهان
 نه آشنه در پناه شهر یاریم
 که از ظالم ستانند و مظلوم
 بے محنت ز جور شان کشیدیم
 بگر باداغ گشت وید ه با خون
 طفیل خویش از ان فتنه نگهد
 دم دیگر دران معبد نماسند
 چو مور از رگزار پیل رفتند

ضرورت رام را شد همنانے
 چنین تا بر دور ویرے رسیدند
 بخواری درخس و خاشاک گنم
 نه چون دیگر تباران سنگین بنا بود
 بحسرم آنکه با اندر زنا کرد
 اجابت شد دعای صمدق درویش
 میعاد و کس که چون ام آید اینجا
 ندانسته قدم زور ام بر کس
 بت سنگین بت سیمین بدن شد
 چو دیدش ام در لب کرده خندند
 بحیرانے صنم در حوز زن دیدند
 دران غیرت چو گل در دست ز مردم
 عزیز اندر کنار و کرد فریاد
 جواب آن کنایت بے تکلم
 ز نجد تا ز غیرت دلتان نش
 هم آغوش صنم شد باز در دست

که از دیوان نماسد با سبانے
 خلاصی یافتن اهل یازن تم که بدعاشی
 سبته انما ده اندر خاک وید ند
 چنان اکنون تباران در شهر سلام
 زرنے گوتم کھیشتر اهل با بود
 براسے سنج او زاهد و عا کرد
 همه تن سنگ شد همچون دل خویش
 شود باز آدمی آن سنگ خارا
 بهاران دید سر ز و سبزه و کس
 مشکته چون گل و درش چمن شد
 میجا مرده را ساخت زنده
 که بے آئینه نقش خویشین دیدند
 که از خود هم بجایان شک میبرد
 که میترسم ز آسیب بر می او
 کفایت کرد رام از یک تبسم
 بزود کس و او نصرت همچو جانش
 که ساز و دشت را خوشتر بگفتند

کو گردن ام یک سپر اندر را که بصورت نراغ سیتا از بنجانیدہ بود
 شکار اور روزی آن ظفر کیش
 سیتا او کا این صید لروان
 چو بخشی حصہ ہاے مردوزن ا
 وزان قسمت کہ آن حور پری اود
 ازان انغان قضا را شوخ ترا
 نشسته کہ چو داغ لاله بردست
 پیای پی دید شوخیمای آن زان
 بگلزار کہ رضوانست بلبل
 دلش گفتا و عظم این سراغ است
 و گوید نراغ را با نری بہ شب از
 بزاع اندخت باز غیرت آئین
 گر زان نراغ و شاہین تیز و پے
 خلاص جان ندید از و سے دیگر با
 چو آن عاصے کہ باروی سیاهش
 بگفتش رام بخشیدم ترا جان
 امان خواہے ز تیر غیرت اندیش

گوزن و آہوا نراغ عد و بیش
 بکن قسمت برین صحر ا شینان
 نصیب طعمہ وہ نراغ و زغن را
 سلامی عام بز نراغ و زغن داد
 تعشق جت چون بلبل بیابغ
 کہ از ناخن کف دستش نہمی جست
 ز غیرت رام شد سر تا قدم داغ
 چه مہرہ نراغ را تا بو کس گل
 کہ بود اندر است این خود نہ نراغ است
 بود خود در عدم رفتن بہ پرواز
 نہ تیرے از خس جا روب شاہین
 ز ہمیش کرد ہفت استلیم را طے
 بہ پیش رام آمد بجز ز نہما
 نہ باشد جز بلطف حق پناہش
 ولیکن چون تو دیدی سو جانان
 کفارت را بدوزان دیدہ خویش

بریم مردن آنکہ بادم سرد
 ز غیرت ماندہ بر یک چشم اوداغ
 بدوز و دیدہ ہا را عزت عشق
 ز بس کہ عشق تغیرت بود کارش
 شدی روزانہ صید فگن شتابان

و دیدن حوض آبرٹ نیلو فرو چیدن گلہار ام و سیتا با یکدگر
 جہانگیر فلک بار و سے روشن
 در آمد گرم اندر چشم عشاق
 ازان گرمی دلش شد آنچنان شاد
 بصحرایا مت آن خورشید باہا
 ز بس نیلو فرش باہم شکستہ
 یہ نیلو سر بروی آن و متاب
 بسا نیلو سری صبح و شام
 بگھر زان ہر دو نیلو فر میدند
 و نیلو فر بود ہم آن دو دلدار
 بگلچیدن پرے را بہیشر خود
 ازان نیلو فرستان آن ڈائل

بیک چشمے ز تیرش صلح گل کرد
 بیک چشم ست زان بنیائے نراغ
 عجب نہ بود چنین از عصمت عشق
 صنم ہر دوش در سیر و شکارش
 شب آسایش نمودی در بیابان

چو از زرین جہر و کہ داد و درشن
 کہ نیلو فر بدرشن بود مشتاق
 کہ اندر عشق آمد خندہ اش یاد
 ز نیلو فر لبالب حوض در راہ
 حباب از تنگے جادوم شکستہ
 بہحیرت باز ماندہ چشمہا آب
 بیجا بر شکستہ ہر کہ لے
 کہ محض ماہ را ہمیش دیدند
 بہر ماہ تا اکتون گرفتار
 نشست و سر و سیم اندام ہشانند
 بدوش یکدگر کردہ سمانل

پسچید و نیساو نرزان صبح امید
ز هر برگش زبان شکر و اشک
من و باد سیاح دور و مانع
نخود گفتم بطالع چون نسازی
بکام دل دو همدم بر لب آب
بگلباز سے سے با هم شنند
وران صحرا بسے دید از عجب
لبالب حوض آب دید کوه
سرو سے نعمت زان کرد در گوش
گرازا افتادش اندر گلزار مین
بسا چشمه روان در عین گزار
وران گلگشت مرغان خوش آورد
فسر روان برگ در صحن دل و نیز
قرابش آبرو سے صد گستان
بنیساو فرشته ز بنو زوسا

مشرف شد بوصول ماه و خورشید
که خوش دولت نصیب بن گیا شد
کزین شادوی شکفته باغ بهار
که با خورشید کردی پنجه بازی
بهر سایه گل رفت در خواب
کمر بر ساز رفتن باز بستند
که کشتی عقل حیران زان غراب
همه آمد نو اهاکے وف و نه
که زاهد را از مستی گم کند هوش
مرصع از گل و نسرين نگین
چو اشک شادمانه بر رخ یار
ز مستی ماند چون بلبل ز پر از
ز آب همچو مردار دید لب بر نبر
شگفته گون بگون نیلو فرستان
چو پروانه بر آتش گشت جان باز

رفتن رام بدیدن سپهرن زاهد و پرسیدن خبر تار سهیل
خرامان آن دو سفر از گشت گشتن رسیده در وطن گاه سپهرن

بد بچو کنی سپهرن کرد عظیم
ولا ساواد و گفتش خیر باد کے
پسینقت باز پرس حال میگرد
که من از روز آخر ج تو تا حال
بس اوصاف تو از مردم شنیدم
کنند آرام اینجا هر دو لب بند
بودن گردار دید اختیار کے
شده رام از بزرگیه اش حیران
چو از جا کے سپهرن نین خاطر
بهر جا خواست شمای و سالی
دگر ز اینجا بجای بعد بچیند
بصراجا بجای نیشان بهر حال
وم نصحت بجمع زاهدان گفت
که اے وار شکان پیش بنیان
سهیل هست که بس و شصیرت
بجانم شوق او ز اندازه بیش است
سرخ آن حدیثم را جو بست

ز این سی
بر پیش آمد بعد تعظیم و تکریم
و مادوم سیوه و پیشش نهاد کے
بطالع مندی او فال میگرد
نبرد از م بشوق منبر دم سال
نخوشد تا پنجم خویش دیدم
چو هر ماه روز و شب سفر چند
ز پنج ره بیاساید بار کے
در اینجا بود چندے شاد و خندان
بزان آورد تا کرد و سافر
همے بودے پکے دفع ملا
همیرفته و گشته شاد و خور سمند
نه و نیمے گذشت از چاره سال
ز بانس گوهر از نهان سخت
شنیدم از لب عزت نشینان
درین صحرا بطاعت گوشه گیر است
که دیدارش علاج جان نشین است
بود گر نهانے پر صواب است

سپهمن گفت کاسه اقبال سیم
دو فرنگ است سانت پاک گوهر
مژده ^{مژده} برادرین همتا کسبیل است
محرمان با صنم چون مهر با ماه
بدان منزل که زاهد منزوی بود

ازین منزل که ماداریم ما و ا
که باشد بانسب با او برابر
وز انجا بیشتر جابے سبیل است
ز منزل سانت را بگفت همراه
ردان شد تا شود او نیز خوشنود

ملاقات رام با سبیل وقت برگزشتن سبیل از آسمان بزمن

چو مژده یافت زان اقبال حمید
بره شد روبرو بارام حیرت
منزل بردش از ره آن یگانه
در اندم داشت جگ آن خیر فرجا
ز او ان باز پرس حال او کرد
بشکر آن زبان را رام بخشود
که اسے خاقان اورنگ ^{مختار} الهی
سعادت سیوه نخل رضایت
ز بانث شکر و چانت حق شناس
فلک بر تارک ترک کلا هست
ز عشق آن تشنگ دیدی سر ایا

سبیل آمد با استقبال خورشید
قران کردند با هم دین دولت
فرود آورد دهمان را بخانه
ثواب جگ شده مهر زمی ام
وعاے او مبارک فال او کرد
سنا قبهاے او بشتر دوتود
مسلم بر تو ملک باوشاهی
اجابت بلبل باغ دعایت
جمعیت سجده عین سپاس است
به بحر آشایست سوزش گواه است
کران شد قطره بر تابه دریل

اکل با تآب رانا بود کرمی
بر اخلاکت مصاحب ماه و مهر است
چه آوردت برین کردور بنی
جو ایش داد پیر عزت آئین
بجو هستان خصومت داشت تاوی
فزون شد هر کیے بر عشم گم
نهان شد خورشو آری همین گام
مرا بر مهر آمد مهر بانے
بصلح آن دو کوه سبیل پیکر
بسر کوبے کوه ازمن مدیقت
بکار آفتاب گیتے افروز
مرا از عالم علوے سبلی
نه اخراج تو غزل از بادشاهی است
نه اصل آب گنگ از آسمان است
که راون بسکه میکوشد به بیدا
بخون ناقصش از بسکه میل است
ز ظلم آن خاندان خواهد بر افتاد

زبان زاهدانرا سو د کرمی
ادیم فرسش تو نطع سپهر است
ز اوج آسمان گشتی زمینے
ز من بشنو که در ایام پیشین
بدعوای بلند پایه بند با مهر
که در پوشند نور شمع حنا و
بساکس پامیال پیل جنب
بران پیلان نمودم پیلایانی
شدم دیوار ردین سکندر
بستی من چراغ آسمان تافت
بماندم بزمن تا حال زانروز
چو از ملک است اخراجت بطفلی
درین سیرے ز اسرار الهی است
که از پیر خجالت این جهان است
زمین و آسمان آمد بفسر یاد
گذرگاهش ز خونهای سبیل است
بود مرگش بدست آدمی تراو

زوال دولت او هست نزدیک
 ترا از بهر آن که روزند اخراج
 شنید و ماند بر سر دست تعظیم
 که اسے هر حرف تو شامی زهر بند
 نزدست همتت باشد گر آمد
 بد لدار سے دگر دادش دلاسا
 بسا روحانیان بر شکل میمون
 بسا زاهد چون سوده جبین را
 ز ما ہے زمین تا ماه گردون
 کمان بشن پس در پیش نهاد
 دو تا ترکش بدعو سے داد پیر
 و ران منزل بهمانیش خرسند
 فرادان بود شمد دیوه ورد
 چو رخصت از سهیل و زاهدان خواست

بنفسم این نکته کاین فرست بار یک
 نه مغز دله زنجبت و نحت و سترتا
 بسان طفل پیش سپی تعلیم
 سرا پایت زبان بر بند چون بند
 توان برکت دیوان راز بنیاد
 که کوشش از تو داد ادا
 کند امداد تو چون فال تیرین
 کران نسته بر دازی زمین را
 جهان شد شمنت راتنه خون
 ز دست اندر هم تنی بد و دا
 که بود سے ناوش راجح نخر پیر
 بیا سود آن هر بر بشی بچند
 بخاطر خواه خود میگرد گلگشت
 بر سے بودن او هم نشان خواست

رخصت شدن رام از سهیل زاهد

چو رام از خدمت آن نیکامان
 بجای کش سهیل و ران نشان داد

بطرف جو سے شد سر و خران
 دوران گلشن زمین دگام چون با

کنار آب جاری حال خاله
 وزخت بیخ پر موزون بیجا
 درختان زا بود بر شاخ یک بر
 زیر آن درختان خانه ساخت
 چو میچندے دران صحراش جاش
 همایون طلعت غنقا قرینے
 دران صحرا بران شهبازی پر
 بدفع الوقت خود رام اندران دست
 نبودش هیچ مشغولے بجز صید
 چو شب میشد بدم زلف دلداد
 هو اسے صید پس کاند رسرش بود
 ز بس تا یک حفظش ساخت و گچ
 سحر گاهے زیر سایه پر
 بر یک خواهر بفریت لنگا
 قصار اوید روی آن گل اندام
 بران شد تا کند عشق آشکار
 پری پیکر شد آن ن دیو قلاب

ساده و جا بجا طوبی نهاله
 رسید ه شاخ و گرش بر تر با
 و لے بر آن درختان جمله تن بر
 ز برگ پان یکے کاشانه است
 جثایو نام کر گس آشنا شد
 بخوان صیدا او شد ز نیر ه چینی
 چو مرغان بر جسم سایه گستر
 چو شیران در پی نخر میگشت
 شد سے روزانه اندر دست مقید
 چو صید خویش خود میشد گرفتار
 برادر پاسبان لبرش بود
 جثایو را مددگار برادر
 نشسته رام و سینا و برادر
 چو ار آن درختان داشت ماوا
 بیک نظاره عاشق گشت برام
 که ممکن نیست صبر ز روی زیبا
 شود چون حورش آهیس و ز خوا

رجام عاشقے ولدا دہ از دست
بمیزان سخن بس نکته شبید
نخواہش داد رنگ تو سخن را
ز روی راستی بس ام نگفت
از و نام و نشان پرسید چون ام
نیم از مہر تابان از حسب کم
ز دل راز نمان کردم بتو فاش
ترا بر زین شہرت نبود کہ از من
سر و عشق او چون رام بشنید
سواش را جوابے و او صفائی
و در زن در خانہ باشد باعث خبک
ترا باید بہ بچہمین این سخن گفت
ز پیش رام چون خاست آن زن
بچہمین ہم نمود آن ترز باسنے
چو حرف آرزو بشنید بچہمین
نہ پندارے کہ منخ و خویش رام
برین نیست شدم از خانہ برین

بیامد زوبروی رام نشست
ز حال ہر سہ کس شرح پرید
کہ از سر گو حدیث بچہمین خوشین را
تمامی سرگذشت خوشین گفت
بختا مہوشم سورپ نکا نام
براون خواہرم اندر نسب ہم
کہ مشتاق تو ام مشتاق من باش
عزیزے یابے از خوشی تراون
بشام طلعتش چون صبح خندید
کہ یک زن بہر کبر دست کانی
ز جنگ خانہ غیرت میر و تنگ
اگر خواہد دلش با تو شود خجست
مے عشق شہوت آمد پیش بچہمین
نخواہش گفت آن راز نہانے
چو اب پوست کند گفت کانی زن
بخدمتگاریش از جان غلامم
مرا وقت فراغت نیست اکنون

ندارم خواہش من تا کنی شوے
چو شد نو میب وصل بچہمین رام
بخاطر گفت تا زنده ہست سیتا
چو بردارم ز راه خویش آن خانہ
ہلاک حور جان را دیو بدیش
و بان بکشا و دیو اثر و ہاکام
اوانے کرد رام از گوشہ چشم
بفرمان برادر شد سزا گوش
بریرا آنچه خواست آن دیو فدا
سر آمد بو آن بدکارہ و عیب
ز دست او بہ بیئے زخم افتا
خجل مکارہ زان منی بریدن
پیش خراب را در کرد فریاد
چنینیم بے گنہ معیوب کردند
کشتہ شدن خرد و تر سر نیز و چہار و ہزار دیو از دست رام
نعر یوان برادر اہ خسر بہ پیکار
نمایان از ارا بہ سیرق او

ازین امید دست خوشین شوی
بداند لیشید آن بدکارہ بدنام
نخواہد خواست ہرگز رام او را
ضرورت رام را با من فست کا
برون آمد بہ شکل اصلے خویش
کہ قرص صبح سازد لقمہ شام
کز ان بچہمین چو آتش یافت از شہم
برید آن ناسنہ را را بینی و گوش
بگوش و بیئے خود یافت یکبار
ز نقصان شد زیادت حجت بہ
چو خرد او از پے موم گوش بر با
گر زبان رفت از ان سوسکن
دیوان گفت و او از آدمی زاد
چنان تحت رند گوئے خوب کرد
کشتہ شدن خرد و تر سر نیز و چہار و ہزار دیو از دست رام
روان شد بچو تو بہ صلاعتہ
چہ برق باوبان نورق او

دو خمر با شکر از حد عدویش
ز یک سو بر سر با نوح چون خست
ز بس بر غاست گرد گیتی اندی
سپرده رام سیتار ابر کجمن
ز دست تیر دلدوز آن صفت آرا
بهر تیرش هزاران دیو کج
چو خرد است کز تیر آشکار
بقصد رام آمدند چون با
رسولی بود هر یک بلیک رام
ز عکس کر گسان چرخ پرواز
چو تیر سے کش کشاد آن شهر زه از
پس از برق آرا به شدنگون فوق
چو خمر رگشت جمشید عدو بند
شده همراه خواهر پیش راون

هر اول گشت در نوح بدندیش
تو گوئی چرخ را خواهد بر بندیش
زین را شلخ گاو چرخ شد جای
چو خورتنا زده بر قلب دشمن
تقص میکرد مرغان هو ارا
پد نیسان ز دید یوان چارده تیر
دو خمر رگشت رام و تر سر ارا
اجل خود صید را آرد بصیاد
که می داد از زبان گ پیغام
شده روی زمین چون سینه با
بفرق دیو برق خرد بکجست
شکست با دبان کشتی کند غرق
گر زبان برد از دوجان پوکے چند
به لنگا داد خواه از رام و کجمن

داو خواه شدن سرب نکا پیش راون شهر لنگا

بلک شاه دیوان بود راون
عناصر تابع فرمان او بود

بدن دیو و پری جان بود راون
اجل محبوبس در زندان او بود

با مرش سکه ز و تاس را جزم
ملاکات پاسبانش گشت در خواب
نسیم صبح دم میروفتے جای
بخورد وے چاشت بعد از جام
بشامش ماه بودے شمع ایوان
چنین دولت شنیدم واقعی بود
حجب نبود ز بخششهای زردان
بذره سر بیست بازو بر سر تخت
وسر ما بودت کله منارے
بگردش زره دیوان بود انبو
بناگه خواهرش بنی برید
پرسم دادخواهان کرد فریاد
ز گوش و بنی خواهر اثر نیست
نه اندیشد چرا تند بید راون
چه غافل ماند رای سست تمیز
هزاران دیوکان همراه خبر بود
به تیر خویش رام آنجمله رگشت

همیش از بس عجل او نام
درش را ابر نیسان میزدی آب
چو حوران هر ه پیش کوفتی پا
طعام نخت از گری خورشید
بصبحش مهر زین گوی چو گان
نه طعم شاعر می آکا ز فرمود
که دیوسے را بود ملک سلیمان
نشسته ماند بر سراف تخت
ز بازو بیت شاخه یک چنارے
کمر بسته همچون قتل کوه
نخوانده چون مصیبت در سیده
که دیوان خانه دان تو برافت
چرا گوش بر در را جب نیست
که دارو دشمن چون رام کجمن
که خرد و خمر نماند و تر سر انیسر
شمار از چارده شان بیشتر بود
اجل را در دهان زان ماند رگشت

چو راون گفتگویش کرد در گوش
بگفت ای زن میا و بر جمع مروان
تو گوئی بود خواهر عیب راون
چو راون دیدتش خواهر او
تغافل رنگ پر سیدے سخن را
علاج غم خرد را کافر مو
غور دولت و ناز جو آنے
ولیری و بر اعدا چیره دستی
ز چندین باوه باستی بسردا
از ان افسانه غفلت برد خواش
چو دید آن حیلہ جو کہ حیلہ سازی
زمکارے و گر منصوبہ اینکخت
بگفتا با تو گفتن هم نشاید
نه بزم آراے دانی و نه جیشے
نمے شد گویدی تدبیر تو خوب
و گر و عیش و عشرت داشتی هوش
ز چندین زن که مینا زمی بانها

در حیرت در جواش ماند خاموش
سخن داری بمن و در شبستان
عیان تر میشد از پنهان نمودن
که از سر و اندر و سردا
که ساز و دوق ننگ خویش را
سخن کم کرد و درم خورن افزود
مے جاہ و شراب کامرانی
خوادان سنجی مال و مستی
ز مستی حال او افسانه بنداشت
تغافل و او راون در جواش
نیاز و برد از ان پر کار بازی
بچشم عاقبت گرد بلا نخت
که دائم از تو کارے بر نیاید
نه کار ملک میرانی نه عیشے
برادر کشته خواهر نوار و معیوب
نیکروی قتیخا نرا هم آغوش
کنیزانند پیش حسن سیتا

بگفتش باو گو بر دے کرانام
بیان کردن سرپ نکاحن سیتا پیش راون عاشق شدن راون
سہی سہرے ز رحمت آفریده
شکل گشته نور صبح امید
ندانم کز چه جوهر کشته موجود
ز موے فرقی و تاناخن پا
چو بردار و نقاب از چہرہ ناگاہ
فسونگر زگش آہوے بادام
مہش بز نغشے عثمانی سوار است
ز بنیے شکل چشم و ابروان
چون از شست ساز و پایہ خویش
گرش پروانہ کو یاند سلامت
بصد رشوت شود با عشوہ ہوش
بہم چون کند زان لعل شاداب
تہ کز عشوہ ساز یہا بستے
مہش رونق فزائے حسن و عشقت
تغافل شیوہ چشم سیاہش

بگفتا حور جان سیتا زن رام
بجسم روح نور حق دمیدہ
تراشیدہ تہ از برم خورشید
کہ حنش را محبت کالب بدو
چنان کش آرزو خواہد میسا
نمساند و ام خور بر گردن ماہ
کمان کش غمزہ حکم اتد از چون ام
بصراے محبت در کشکار است
کمان در گردن افگند آہوا ترا
یہ نور خورشید شد سایہ خویش
بو و عیب چراغش تا قیامت
ہست ناز را گیرد و آغوشش
گران گرد و شبہ از گوہر ناب
کند تکلیف بر حق بیت پرستی
تو پندارے خدی حسن عشق است
محبت جو ہر تیغ نگاہش

ز زلفش عشق شسته حلقه دوس
 ز رویش حسن جان پر نور واز
 کجا زلفش کند جبریل رسیده
 لب جان پرورش گاه تکلم
 پری دیوانه جان آن پر نیراد
 نموی مرقه آن سایه نور
 نگا هوش رخسار جی کشور ناز
 نیش از خنده صبح انتخاب است
 بصد برقع جالش بی نقاب است
 چو چشم خود سراپا عین مست
 بصد جان آرزو خورشید تابان
 جامه در کمال نوجوانی
 و دنا ز بخش که مینازد بدان صدر
 بدان ماند که گوئی دست تقدیر
 و تیران شه حسن ایستاده
 گزید آن خود سران شد عشق دلگیر
 چو پیش ز گس بتان سیه سیت

بویش تا قیامت مست بود هوش
 ز خالش عشق تخم فتنه کار و
 که لایحه بیند و واساز و آفرید
 کند بر چشمه حیوان تبسم
 غلام زر خریدش سرو آرد
 چو دود و غم سبرین بر شمع کافور
 ز مژگانش بلا یافتند اینا ز
 جهان آرزو را آفتاب است
 نیش مع که عین آفتاب است
 مثال آینه در خود درسته
 ریش میزد از جا زب مژگان
 چو عکس جان در آب زنگار
 بنحی از دل او جای شان صدر
 دو تا منفر در سر کش کرد تصویر
 ز سختی بر ستادون دل نهاده
 که استاوند بهر عندر تقصیر
 گزارد سر مه و مد ز نیان سیه سیت

ننگ عشوه زان شکن کمانه
 چو در زری کند زان بیج مرجان
 میان نازنین ما چو کم رنگ
 بناز و زانیاں حسن از ظریفه
 چو وصف حسن او بشنید ز اسان
 با فسون سخن برد از سرش هوش
 ز رخ ناوید دل از دست داده
 در رو به بازیش بر یوسف جان

آمدن او ن در منزل مایح دیو و منع کردن مایح لرون از دشمنی رام
 نماندش اختیار از بتیاری
 کشیدند که خزان گردن و ه سر
 سوا از برار ای سو سے دریا
 درختی دید عالی شاخ در شاخ
 بیایش صدره بر دی سمرقاپیش
 بصد فرسنگ آن بریایه فلک
 نه در یازان گذر بگذشت چون با
 بود مایح آن دیو فسون سانه

به تیغ انگبین شیرین زبانه
 گزود انگشت مرجان در بدندان
 دمان چون دل شوزیدگان تنگ
 تنگ همچون مزاج اندر ضعیفه
 بخود در رفت اون ماند حیران
 تو گوئی جان کشیدش از ره گوش
 بصد جان فعل در آتش نهاده
 بنوگرگ کهن شد تیز دندان

ارا به خواست از بهر سواری
 نباشد مرکب و جال جسد خمر
 روان گردید راون لیک تنها
 هزارش بند چون طوبی بر شاخ
 که شاخ او کند پیوند با خویش
 بزیرش عابدان را بود مسکن
 گذر بر منزل مایحش افتاد
 که مرغان هوار داشتی باز

چنان آگہ فسوں ساحر می را
 با بیسے بہر جا پافشردے
 بیونے پیلزورے شیر جنگے
 سمندر مشربے ز آتش درون پیش
 چو راون دیدہ مایچ انداخت
 نہ در تن تاب نہ طاقت بسازو
 ز بد حالے اورا ون در فسوس
 بشہ دیوان و مایچ فسو مگر
 براون گفت مایچ اسے شہنشاہ
 خلاف عادت ازور یا گدشتن
 مردار الملک خود تنہا سواری
 نمے آید براسے مصلحت رامی
 دے تقریب آن معلوم من نسبت
 دعاے خیر خواہان نیست بزخیر
 سخن بشنید راون در جواہش
 جو گفتمے کہ تنہا بادشاہان
 ولیکن من صلاح از کس نجوم

کہ گو سالہ شمردے سامری را
 ہزار ابلیس را از راہ بروے
 پلنگے گشتہ در دریا نہنگے
 و آب بحسب باہی شدہ خوش
 بحالے دید کورا دیر شناخت
 با سے ساختہ از پوست آہو
 کہ مایچ آمد و کردش زمین بوسا
 بر رسید نہ ہر یک حال دیگر
 زمین بوس تو نور چشمہ ماہ
 مساط حلیم باشد در خوشن
 چہ تقریب است این بی ختیار
 کہ بے تقریب اون عند از جا
 و گر باشد دگر جا سے سخن نسبت
 کہ تفسر سے نخواہد بود جز سیر
 بخیر اندیش خود کردہ خطایش
 نیگردند جس نہ باخیر خواہان
 کہ راز دل بحسب محرم نگویم

ترا از جان دل دانستہ بسوز
 سخن کوتہ شنید تم در خواہس
 پریر و حور زادے اندر آغوش
 مرا کیمن برادر جست با رام
 و گر گو ششم چو مردان کان پی
 ز نام رام شد مایچ بیاب
 پس از دیرے بخود باز آمدن یو
 لیکن چشم ربوون اہرمن را
 شغفائے خوش مثل زد گاہ مرن
 زبان در کش ز بانٹ راجہ یارا
 مجوز نہا رکین رام و دیگر
 کہ من در جاک بسو اہنبتہ اورا
 ز دستش ناو کے خورد مچھویر
 ورا ند م سادہ رو پودت چون گل
 قیاسے کن کنون کا ندر جوانی
 اگر دزدوی ز خورشیدے بری تو
 بود ممکن کہ چندین یابے آرام

مد و خواہم بکار می خویش امر و
 کہ دار درام جسرت قاتل خر
 کہ باہمت منمش دوش بردوش
 سیمے خواہم نماز زود گر نام
 بزور از وی کشم چون خوش اوتن
 چو مصروعی کہ میند آتش و آب
 براون گفت کای یوانہ جان یو
 بود بر باد و اوان خوشین را
 کہ نتوان نیشکر با بیل خوردن
 کہ گیرے بے محابا نام سیتا
 زمین بشنو حدیث آن ظفرد
 نگو بشنا ختم خود جنگ جو را
 در آہم تا کنون زان سوزش تیر
 چو سنبل داشت بر نرسینہ کاکل
 چسان و رش بود دگر تو دانے
 ورا ز فردوس اعلیٰ بر کشی حور
 محالست این دے با حصے رام

شنید گشت راون در غضب تیز
چو میشد تیغ ازان پرخرومند
کشید ه برق تیغ آن سنگین منغ
بما یح از غضب راون آبرفت
که دهنم زد و لوزان خود پیش
ترا گفتم من اے نادور برابر
چو رام افتد بد نبالت بی صید
نه پرسیدم که رام اکنون چیست
ز داناتی مثل رو خوش مثل دن
سوال از آسمان کردم من اکنون
دجم و عده گرم فرما پذیر ی
و گزیده جانه عمرت ز غم چاک
چو راون را بد نیسان در غضب دید
بمیزیشید زان مایح در دل
بدو زد و ناوک رام در افتد
یقین شد در دل دیو سیه روز
پان بهتر که چون مردان بر پیکار

مریضی شد ملول از نام پرهنر
که عاشق را نیا شد کار با پند
جستاری بد زبان نیست خبر تیغ
سخن هم از زبان تیغ می گفت
گزیدم از همه بیکانه و خویش
بیاید شد بشکل آهوس زر
در آرام آن صنم را رفته درید
که میگوئی چنین است و چنانست
که دشمن بر نیامد و صفت دشمن
جواب از میان ادی شد من خون
بدستوری من یاس بے امیری
نجونت رنگ سازم بستر خاک
دل مایح از و چون بید از زید
مراد هر دو صورت هست شکل
زند راون به عینم اندر انکار
که از مردن خلاصم نیست امروز
شوم کشته بدست آن نکو کار

راون

براون گفت کای شاه ظفر جوی
ز بیم جان نکر دم منغ این کار
نیک گویم سخن کاین کا چیست
اگر بالفرض من بر شکل آهوی
بتقدیرے که آنم گشت تجو نیز
و لے کچھن دے از نزد سیتا
بکن معقول انکه فکر او چیست
اگر یکجا شود صد سچو راون
جو ابش و او راون با دم سرد
مرا خود اختیارے نیست آنجا
دل در آرزوی او هلاک است
و در از سعیت بدست آید و لا رام
نشاندش برابر به خواه ناخوا
پس از قطع مسافت ویر بشما
بندک کرن رفته تیره نختان

من از حکم تو کے سیتا فتم روی
من و جانم فدایے شاه صد بار
و لے تقدیرے تدبیر تو سهل است
فریم خاطر سیتا حبا دو
که رام آید ز بهر صید من سینه
نخواهد شد جدا و ماند تنها
حرف جنک کچھن در جهان کسیت
نبا ید برد سیتا را از کچھن
ز دل گرمے عشق آہی برورد
کمند گرد نم شد عشق سیتا
اگر جانم رود و گور و چه باک است
و ہم از طاک خوشت نیمه انعام
روان شد راون مایح ہراد
نشان ماند و بود جامی شان یافت
کسین کردند در زیر درختان

بر آمدن سیتا بر اے گلچیدن و ویدن او آہوی زرین او فرستادن
رام را برابر اے شکار ہوسے نہ لین

بگل چیدن برآمد ناگهان حو
 بپا بوشش فماده سبزه در پا
 فمادون هر کجا بخو است پایش
 خرامان در چین از بس صناعی
 و ماندے جا بجای آن سرو و چالاک
 بهاران است گشت از بوی آن گل
 چمن شد با بهار تازه همیش
 بپا اند از پیش رنگ پایش
 ز شرم نو شنید آن لب نوش
 مردگان بوی آن شک بهاران
 دل صد پار ه گل بهاد و در دست
 ز مرغان چمن بر خاست فریا
 گئی ز خمار گل را آب دادی
 گئی دست به لاله بر کشادے
 گئی نشکسته رنگ گل شکسته
 که از شیرینی لبهاے چون قند
 که از دست چنارش نکتة بردست

خرامان شد بگلشن سزوی لوزور
 گل از دستش بخت یافته جاے
 نسیم از شاخ گل سیر و رفت جایش
 کف پایش برنگ گل حنائی
 ز نقش پاے خود نیلو فزاز خاک
 چو گل شد ریشة آنموے کاکل
 بهار کمنه را کرده فراموش
 بهاران تک و بو کرده فدایش
 سخن را اخذ و در لب شد فراموش
 در فماد آتشی در لاله زاران
 که چیز سے غیر ز نیم نیست بردست
 که این گلزار خندان جا و ان بان
 گئی زلف نبفشه تاب دادی
 بدایع تازه اش مرهم نهادے
 گئی چون مه بگل گلگونہ بستے
 بنخچه داده تسلیم شکر خند
 گئی از جام لاله زرشک مست

که از ناز آن نگاه چشم مسهور
 گئی از سرو نخل قامت آراست
 که از خجبر بازے و تغافل
 بچوش گل گئی گفتے نهانے
 گئی چیدن بدستش بوسه زد جای
 بهر آن گل را که جادو جیب خود او
 پری را دید در گلگشت مارتیج
 طلسم کرده خود را ساخت آهو
 با نمون گشت از حمالے بحالی
 سیه رنگ و سفیدش گنگب با خون
 دو ماه یک شبه بکجا و شاشش
 تمش روزانه ز خشان کرم شب تاب
 چو سیاه چشم بر آهوسیه کرد
 بکام تشنه آمد از روانے
 بگفت اسے رام بر خیز و بیامین
 کمان برگیر صیدش کن بسیار دو
 مرا از پوستش در دل قیاس است

کشان در چشم ز گس سر مته نور
 که قدر سرو زان سطر کند راست
 نمودے شانه سبیل را بکاکل
 که از سوسن سخن حبیبی ز بانے
 سخن گفتا بطلع یافت انجاے
 ز گلزارے بگلزارے برانماد
 بشکل آهوسے زر گشت مارتیج
 منقش تر و نقش اسپ جادو
 چو شاه چین شده درین غزالی
 مرصع چشم او چون ریش زرعون
 گهر با عقد بسته با دو شاشش
 مشعب خوش نماور دیده چون خواب
 دو ان آمد غمزال ناز پرورد
 بپاے خویش آب زندگانے
 که ماندم در عجب ز اهو سے ز رین
 که در دو پوستین خوش گوهرند دو
 که هم پیرایه با شد هم لباس است

پنہن دانم چنان پوشاک وز یو
 چمن آہو ندیدم هیچ جائے
 تعجب دید رام از آہو سے زر
 صحیح آہو زین غلط نیست
 چومن پویم بصیرت او بصر
 بدیوانم عداوت در میان است
 بہر کارے کہ شکل مشیت آید
 رفتن رام بشکار آہو و فرستادن
 ہے رفت آہوی زین جہنم
 شدہ مایح آہو رام صیاد
 بر نیسان بردن آنجا چند فرسنگ
 چو آہو از تن از تیر جان رفت
 پس از مردن شد آہو صوت یو
 ز آواز شش پری را در دل قہار
 ہمانا شد زبون از دست دشمن
 پچھن گفت رو تو زو جب درار
 پہا سنج گفت پچھن با گل اندام

ندارد و خستہ و غفور و قوی
 کہ دارد واجباً اورا صفائے
 سخن را کرد و سوسے برادر
 گرش خواہد غنم الم بر غلط نیست
 تو اینجا کن نگہبانی غنم را
 پری را پاس بانی کن کہ جاست
 جٹاؤ گر گس امدادت نماید
 سیتا پچھن برای خبر رام خواہد ناخواہ
 گے پیداو کہ پھان زدیدہ
 بزویکی بدیش در نقتیاد
 شد آخر از خدنگ رام پتنگ
 بزون نام پچھن بزبان رفت
 شناس گشت صیاد شن زان یو
 کہ خواند رام پچھن البصر یاد
 ازان خواندہ پئے امداد پچھن
 مباد امدام یابد از کس آزار
 کہ خاطر جمع دار از جانب رام

ہمین دم باشکار از در آید
 مرا رفتن ز پیش خود سفر ماسے
 ترا تنہا گذارم مصلحت نیست
 بہ پیشیت ماند بانا کیسہ بسیار
 ز آوازے کہ اندر گوشت آمد
 ز من بشنونه این آواز رام است
 و را ز دشمن شود در ماندہ و بس
 مرا ہرگز نخواہد بھرا امداد
 و گر بارہ سمن بگریست چون ابر
 کرا و از غم نیش شد و لم خون
 سگوران نیست مہرت با برادر
 سناق آنکہ چون اسل زمانہ
 و گر زین خام طعمی کن تھے ستر
 حسد اشا ہد نیاز بندگی را
 چو باشد مرد غم سہلست پہو
 جو ایش داد آن جب بریل شیت
 ز بان در کش کہ دلہا میکنی ریش

چو دولت با سعادت مہب گردید
 کہ من ہرگز نخواہم رفت زین پاسے
 مرا با زام ز انسان مشورت نیست
 کہ از نیک بدت باشم خبر دار
 چنان دانم خلل در گوشت آمد
 غنیم رام در عالم کد ام است
 نخواہد جہنم خدا امداد از کس
 یقین کاین کیڈیو سے بود فرما
 جز پیش آب میرفت از دلش صبر
 نئے سوز و دل سنگین تو چون
 کہ ہستے زاوہ از بیگانہ مادر
 براسے باہرت بودے یگانہ
 کہ بعد از رام خواہم کرد شوہر
 کہ من بے او نخواہم برنگی را
 مرا خود مردہ امکار و بر و زود
 کہ اسے مریم بے عیسیٰ چند نیست
 منہ مریم بے عیسیٰ تہمت خویش

فرخ نیک ز نسیان گفتن بد
 بہد گفتن اگر خواہد دلت کوش
 دلے ز نیجا کہ ہستی امی بلا جو
 پرے گفتا ز جان گشتم کنون سیر
 خورم ز ہر دورم در آخرین خوب
 معشوقے صنم داد و فنا دہ
 سنہ دل بر برن اردو جو شب
 قسم خوردہ کہ انہم مردہ گیر
 ز جان بازیش بچین گشت آگاہ
 دران رفتن گرفت آن حیرت آہ
 خبر بر عابدان دشت ہسم کرد
 سمن را پای بوسید و روان شد

کہ بر بے عقلی زن حق مشا ز
 صلاح شد جہا ز اپنہ در گوش
 نہ جنم یک قدم بل یک سہر سو
 بیاشامم چو شہنہ آب شمشیر
 چو گوہرے شوم یا غرق در آب
 بر آن عاشق پرستے آفرین باد
 کہ صندل نہر مست اربو نباشد
 و گرنہ روز جانانم خیر گیر
 روان شد لا علاج از نزد آناہ
 زمین و آسمان را شاہد خویش
 قسم داد و نگہبان صنم کرد
 سراخ از پا گرفت از سردوان شد

ویدن راون سیتارا و برون سیتارا زبور

چو بچین زفت راون وقت آن یافت
 بجام اثر دما بے رنج شد گنج
 بصحراے ختن شد بعد بس میر
 پری در زعفرانی چو نیانے

اگر گ کہنہ ترہ بے شبان یافت
 مرازان اثر دما بر گنج صدر گنج
 غزال مشک صید گشت سر شہر
 ہمارے بود ہمدوش خزنے

پزندے زر و حسن آراے دلدار
 بروے آن پری شد یو حیران
 روان شد جانب خور پری اد
 بسکل برہمن شد بید خوانان
 ادب کرد آن صنم زان بید خوانی
 برہمن دید آن بت ساخت مہمان
 پریش گفت سرگردان نہاد
 بدین میوہ قناعت کن بیارام
 بگفتش ز ہرن جان جہانے
 دلم از دست بروی وہ چہ رونی
 بسین اے حوروش کا خراج جانی
 جنک را دخترم گفت آن پری ن
 پنجش از قضا شوری قناعت
 بسے بگذشت انچہ بود نے بو
 چو وقت آید رخسہم آزاد گیریم
 چو گفت از سر گذشت آگاہ گفت
 چہ میمانے درین دشت خطرناک

گل خندان شگفت از زعفران ز آ
 ز پا افتاد و خود را شد نگہبان
 بہ تغیر لباس خوشین شاد
 ہے گفتند لغزش بے زباتان
 طلب کرد از کمال محرابانی
 نمود از سر و گلگون میوہ باران
 درین صحراے غولان چون قناعت
 شکار آرد کباب تر و ہد رام
 فرامش کردم از تو بید خوانے
 ز پا افتادم از دست چہ گوئی
 کہ دو چہ در چہ و در چہ جانی
 جہا نجور ام جسرت شو ہرین
 پذیرش اخراج چندین سال داد
 کمک ماندہ است ازان یا مہمود
 رویم اندر وطن یا شاد گردیم
 بہ یقیس زمانہ ہمہ سن گفت
 کہ مہ بر آسمان زیند نہ بز خاک

نکستی از کجا اوروستی

پرے رویا شو غول بیابان
چراگر یہ پنخت خوشن نیست
نہرا نفوس زین عسر تو بارام
نہ رنگین کسوتت نہ ریبت یور
نہ من چون رام تو طالع سیاهم
چہ صنایع باگداسازے جوانی
پرستارت کتم حورے نزاوان
پنخت گوہرے کن بادشاہی
صنم گفت اسے برہمن بیدخواہان
مکن ز نہار بیدای زشت بدنام
مرا بشناس خود را نیز بشناس
برہمن دیدہ خدمت کردم از جان
محرقت گرزبان تو تراوید
ز بریدن توبہ گرکنے دیر
بشکل خویش گشت و گفت راوان
نمیدانے کہ دیوہ سرم من
بہ سربیت بازو شدن سایان

ترا قصر ارم سے شاید ایوان
کہ اندوہت نصیب هیچ زن نیست
نہ گل بہ بستر نہ بادہ در جام
چو گل تاکے کنی از خار بستر
زیرین شہر لنگا بادشاہم
بیاسے مہ بشہ کن کامرانی
کنیزانت دہم ہمت نہادان
بر دفرمانت از مہ تا بہا ہی
مشو بے دین بعشق مہ جہیان
کنے تا عشق بازی بابت رام
بگر را پاس دارا ز نیش الماس
تو نے بے دین دین ارثی ایمان
زبان باید بقصد جانت بہرید
بشویائے باش شہچہ شیر
چہ ترسانے مرا از رام بچہن
زنہ گردون بشوکت بر ترم من
لباس سرنخ شد چون تیغ زیشان

زمین لرزید گا و از پا و رفت او
ز صخر گشت وحش و طیر نایاب
بقصد آن پرے آمد خسر یوان
چہ نفر نیہا کہ بر کارش جہان گفت
چو شد سلطان عشق غیرت آہین
تبا شد دوستی دیو جسز دیو
ہمان سرمہ کز چشم ست نیکو
سپیدی کا بڑی و نور روی ست
ہمان آتش کہ دین اسود از آست
بزنگ گل طراوت بخش آب است
غرض چون اون مغرور بدست
بگردون بر کشید آہساہ را باز

ز بانگش کوہ و دشت آمد بفریاد
در خمان خشک گشتند و لب آب
چو باد تند آبان بر گلستان
زمین و آسمان نفرین کنان گفت
کہ از معشوق و عاشق میکشد کن
بمردم عشق سے زید نہ باد یو
اگر بر رو کشتے گردے سید و
سید پوشیدہ باید چون بموسی
بہ تیراز دود آن صدرہ زریان آست
ولے زو خانہ آتش خراب است
ستم زازو بہوے آن پرستی ست
شد آن گردون چو تخت جم بہرہ

جنگ کروں جٹاؤ باراون کشتہ شدن جٹاؤ بدست او بڑن او سیتارا بلنگا
بے روی کشان میردش از مو
بفریادش جٹاؤ شد خبر دار
براون پنجه زد و گرگس چو شہباز
نصیحت کردش اول آخراں جنگ

و دو چار اندر ہوا شد با جٹاؤ
ز بانگ طبل گرد و باز سید آ
کہ بوسے برہما شد جنگل انداز
ہم از منقار میکند وہم از چنگ

ہنہ زوراون دون زیون گیر
 زمانے دیر باہم جنگ کردند
 براون طرفہ جنگے کرد کرگس
 شکستہ چہرہ و سیرق با اراہہ
 چو کرگس کرد اراہہ نیست نابود
 برآمد با و نمود از دماغش
 بخشم آنکہ زجا برخاست راون
 حرکت بگذاشت موی آن پرمی
 تنش گشت از غضب پولادیکت
 بزور ہرچہ در خود داشت کوشید
 ز پانچماے او چون کار نکشاد
 بریدہ زہہ جٹا و بر نکاش
 بجز تیغے نما نہ حر بہ بادید
 پر و بالش برید از تیغ لایع
 چو راون کشتہ را ہے گشت باو
 چہ شد بر کرگسے گریافتی دست
 در آوانے کہ جنگ سخت افتاد

بقصد جان کرگس تر کشتے تیر
 بخون روے ہوار رنگ کردند
 کہ در عالم بخروہ پیش ازان کس
 نگذشتش بس خراب اندر خرابہ
 بیفتاد از ہوا صندوق نمود
 کہ آن کرگس بخواری کرد عیش
 سلاح جنگ خویش آراست راون
 و دواع داد جنگ سرد سمری را
 بنعرہ زد طیانچہ بر خوش سخت
 تیر انکہ ہوار روے پوشید
 غضب شد راون در حیرت افتاد
 ز حجبہ ماند ثابت نہ سنانش
 کشید انکہ بکین تیغ ہما دیو
 کزان شد سر طائر سر واقع
 طیان در خون ہمگفتے جٹا و
 عقاب تیر رام اندرین است
 ز دست خود پرے را دیو سرد

بہیرت عسوق در دریای اندو
 پاسے ہر درخت افتاد آن ستر
 ہے گفت اے عدو بند جہانچو
 و نالیش بن کہ چون نیکی نہماو است
 خدنگے نہ بزہ یا تیغ برکش
 و گر خود سے تریزے خون اون
 چو راون بر جٹا و شد ظفر مند
 بگفت بگرفت موے آن ہی با
 بہشتے در نعل عفریت و وزخ
 چرا شد بر زمرہ مار گستاخ
 زیون نہ ہر شد بہرچہ تریاک
 پریشان شد ز صرصر شیخ کا نوہ
 یسے آتش زدہ در خرمن سیر
 زمانہ ساخت نوش و نیش باہم
 ملک گفتا کہ عیسے راتب آمد
 رہین گرد باد کے گشت گلبرگ
 بجان بود آن پرمی ان دیو خونخوار

ہے گشتی صنم در دامن کوہ
 کہ کردے رام ہر یک امکان سر
 دلت چون سے نسوزد بر جٹا و
 بہ دلسوزے ما در خون فتاد است
 بجاک انداز ہم چون دیو سرکش
 بقفلش نامزد فرما سے محسن
 ولیہ آمد بقصد آن شکر خند
 بسوے شہر نکا کرد پروا
 ہمیرفتے و گفتمے طالع آوچ
 بچاک دامن گل جاگستاخ
 کہ از آتش نباشد آب اباک
 پریشانے نباشد طرفہ از نوہ
 بخود بیجان زغم چون برق در بر
 چو زوز شاو مانے و شب غم
 فلک گفتا کہ نہ در محرب آمد
 ہنر نازنین شد چیرہ تر مرگ
 چو جان در دست بدختی گرفتار

خدا و آن عور حسین در بند خناس
چنان بر بود گوئی بروا لبیس
نیفتد بے قضاے آسمانے
بحالش توحہ گرشد بانگ خنمال
ز گویش و گردنش گو ہر فرار نخت
غمم جبرش قیامت گزہ بگنخت
کل انشان از ہو میرفت تا رام
دوست آن ہی قد گلشنان شد
مگور دستہ مرگ خو جو جبر ان
نگندے جامہ ہر جا پارہ پارہ
گریبان چاک حور پاک و امان
بجو ہے پنج میمون دید یک جا
گو اہی رنگ و روی در و پر و در
گزارے کردہ راون بس دریا
طلب فرمود زان پس دیو خدار
بفوج صد ہزاران داد فرمان
در انجا رفتہ ہر دم جان بازند

چو ما و چاروہ محبوبس و اس
ثواب طاعت پاکان تلبیس
بہ بند مرگ آب زندگانے
زمین و آسمان بگوشت ان حال
نہ گو ہر اشک مرغان ہو ارنخت
ستارہ بر زمین چون آسمان نخت
مرگل پے برودہ آید بر گل اندام
بہشتی باغ را گوئے خزان شد
بروح خود ازان شد خود گل انشان
کہ میشد زان جگر با پارہ پارہ
تعبیب بنگافت گوئے ماہتابان
نشان را زیورے انداخت ستیا
فگندہ پارہ زان کسوت زرد
رسانیدش بزیرین شہر لنگا
ز عرفتیان نامے ہشت سردار
کہ جاے خرد و خرماند است دین
کمپن کردہ بقصد رام تازند

برگشتن رام از شکاژ و دیدن او در راہ کچھن
بیتاب شدن ام حوست و جوی کردن کچھن سیتارا

چو رام از کشتن آہوے زین
ز دیوان ماند حیران ام حال
شگون بدیے دید اندران اہ
ز نادانے کچھن ماند حیران
درین صحر اکہ پرو دیو است تنہا
بگفت و گوے سیتا با برادر
روان گشتند پس با ہم شتابان
چو ازوے نے نشانی یافت نام
سیلما زار و چون خاتم از دست
فسو نگر چون رہا بد محسورہ از ما
ز غیرت خون دل از دیدہ و جوش
نبار و پیل تاب تپ کشیدن
و بس غیرت بطوفان غضب خرق
خیال زلفت او کردے بہانہ
زبان چون نام زلفت یار بڑی

طاسم دیو را برداشت مکین
شکار انگن روان شد سوی منزل
نظر پر کچھنش افتاد ناگاہ
کہ بر سیتا ترا کردم نگہبان
نمید انم چه باشد حال سیتا
تمامی قصہ کچھن گفت از سر
گلستان را ز گل دیدند ویران
چو صیت خوشین آوارہ شد رام
اگر آوارہ گرد بود جای آن بہت
زند ما را از در لغیش سر بردیو
چو پیل بست را دان از بنا گوش
نہ در عشق آوے زاد آرمیدن
چو مہر آتش نشان از پاسے تا فرق
ز دے غیرت بجانش تازیانہ
چو مار نیم کشتہ تاب خوردی

بجز نجیب جنون آن پیل پیکر
 گلشن را تا خزان بر بود دوست
 ز داغ همسر دل خون شد بعد با
 چو سیاه بے در آتش وید و ریزان
 زید حاسلے چشم گشت مضطر
 مشکو یکبار گے غلین سراپا
 مگر جاے تماشا رفته باشد
 بگفت از نشنه جانے دل خراست
 اگر بر آب جو باید خسر امید
 پرا جوئے در آب آن حور و نوا
 بکوه آن دل را بنهسان مانند
 و گر بارش تسلی داد همچین
 بر اے حبت و جوئے آن سخن
 نخت از کوه حبت احوال او باز
 که بسگر کان صنم در من نه است
 بصحرای کان سسی فتد گل سبب چید
 تماشا کرد بر دل لاله را داغ

مستی خاک ره میگرد بر سر
 دلش گلدسته بائی داغ می بست
 بسا و هیچکس را دل گرفتار
 ز هم بگسته و در خون فروزان
 برادر گرفت کاسے جان برادر
 روم بارے بهنیم کوه و صحرا
 بگلچیدن بصحرای رفته باشد
 سراب است این تیلیهانه آب است
 که سرو اندر کنار جو توان وید
 که ماهی یا بے اندر آب نی ماه
 تجله حنرا نهسان مساند
 بر آمد در سراغ آن پری زن
 دلاسا داده راهی شد برادر
 جو لبش را صدادر داد آواز
 نهان در سنگ من آن لعل نه است
 بصد حضرت در انجا هم خسر امید
 یقین دست کان گل نیست در باغ

ز کوه و دشت آمد بر لب جوی
 بناگه حال آب جو و گردید
 فتاده کار آتش در تباہی
 مگر زان خشک شد آب وانی
 قسم خورده نهنگش بر گو اهی
 زبان شد جمله تن ماهی سخن گفت
 صدن از نیلو فرو دست برگوش
 کنول گفتا ندیدستم قمر زن
 پیش رام آمد باز نویسد
 کزین عنم ست باری جان داد
 مراد دل یقین و ان کان کما
 بیات متفق با هم شتابیم
 دلش زیر هزاران کوه اندوه
 صدای ناله صد فرسنگ نبرد

پرسیدو نوز آتش شد نشان جو
 ترا شک بنیانش خشک ترید
 نهنگان گشته عین یک ماهی
 که با من نیست آب مرند گانی
 مقرر شد بر آب بے گناهی
 منحوروم نویس اندر سخن گفت
 که اصلا نیست درین گوهر گوش
 غلط گفتم مبادا وید و من
 سخن را آب داد از سخنرنا هید
 نشد در آب غرق آن ماه سیمای
 فریبت را برے جای نه است
 بکوه از حبت و جو شاید بیایم
 چون سر باوردان شد جانبده
 چو پاسے خویش سر بر سنگ نبرد

اویدن رام چاؤ و گرس او خبر یافتن از سیتا
 بناگه رفت در دامان کوهی
 شکسته یافت چتر و برق و تیر
 بکوهستان عجب گردن شکوایی
 کمانے نیز چون تو آسمان گیر

فراوان قطرہ ہاے خون تازہ
 براور اسلاح و سیرق و خون
 گنجناخن خود گفتم بتو فاشش
 بیوان گزہ بھر مہر جنگ است
 در اثنائے سخن نزدیک راہش
 یقین شد در ول ام نعم اندیش
 جٹاؤ بانگ زد کا سے رام بچمن
 یقین دان بد نکر دم من بیتا
 و غا سے عمد یاران خستہ تاویہ
 بدسوزیت جان بر باد و اوم
 بحالے ز نر کے گشتم نگہ را
 جٹا اور اسٹنا سا گشتہ برجات
 زمانے ہر دو با ہم زار و گریان
 بعدش آفر نیسا و او بر جنگ
 بزاری گفت کر گس چون نگیم
 من از بھر تو گشتم پارہ پارہ
 چہ باید کرد خود گو یا چنن نخت

عقیقے گشتہ سنگ از وی بگازہ
 نمودہ خون ز دیزہ را نہ بیرون
 و دویو از بہر آن بت کردہ چاش
 چرارو سے زمین یا قوت نگست
 بخون کر گس افتادہ بگاہش
 کہ کر گس کردہ اور اطعمہ خویش
 مراد دل پسندارید دشمن
 کہ اور ابروہ ذہ سر دیو لکا
 بسے جنگ آرمودم با چنان شیر
 بدین روز سے کہ می بینے تمام
 پس از کشتن نیاید از کسے کار
 بعد شرمند کے زو معذرت خواہ
 بحال بکد گزشتہ بر بیان
 پر سیدش ز مکر دیو نیہ رنگ
 چو در خم از نخت بد خون چون نگیم
 تو بر من بد گمان گشتہ چہ چارہ
 در نیوا آسمان دور وز زمین سخت

حدیث راون و ستیا ز آغاز
 و گران کشتہ گفت این از دل تاش
 بچشم ہر پر ز رین نہا است
 بزین آتش چو عسرم بر سر آید
 بفعل آتشم دل را صفا کن
 جٹاؤ و او جان و رام زد و اے
 شد آخر چون محبت آتش افروز
 بنا مش نخت آب آن جگر تاب
 چو شہباز اجل شد چنگل انداز

ہمہ خاطر نشانش ساخت و مسام
 دم جان کند نم شد یکدم پاش
 چنن در کر گسان بر مرگ ناست
 زور و جسم صافے جان بربید
 بیکدم حاجت عسری روا کن
 یہ بچمن گفت ہمیں نرم ساز بجای
 تنش را چون دل خود سوخت و سوز
 روان شد آب باران با چون آب
 بزاع افغان نیاید مرغ جانہاز

ویدن ام نقش پای او ن نقش پاسے ستیارا

دران نزدیک نقش پاسے وہ ہر
 قریب نقش پایش دید از دود
 تھامے ماجرا سے آن پر می رو
 مرعین بخود سے بر سر و طماز
 کہ اے پر کار عاشق کش بیارو
 بر اے کشتہم جا سے نہانے
 در نیوا کین چنن رنگ کف پاسے

نمودہ رام دل بخون را برادر
 بچشم خویش نقش پاسے آن حو
 موافق یا نمت با قول جٹاؤ
 عتاب آمیز حرنے کرو اعزاز
 زبان من بچند انت بود سو
 بیای جان کہ مردم را نکه جانے
 درین از دیدہ من و اشقی واسے

گناه از مردم چشم چه دیدی
 چون گریبان بجان ریش می گفت
 جبین مالید بر نقش کفت پاسب
 من آن گلدسته گلهای و غم
 ندانم کس چه سازد با چنین یاس
 کباب تر بر آتش خون نبارد
 زیارت حسنه پروانه شد دل
 من پروانه هم مشرب دو یاریم
 گل داغی بدست آریم تا کام
 چو گل پروردن از غم پیشه است
 خار می خورم خود بر شکستم
 بنار سے آنچنان از خوشین رفت
 چو حبیب خور گریبان از ده چاک
 کجائی ای دل جانم فدای
 بدوق وصل تو گشتم بد آموز
 من آنم که تو بردا مان عصمت
 بود بر جا اگر جان در گداز است

که خاک راه بر چشمم گزیدی
 سرودے حسب حال خویش گفتم
 زمین کرده پے ماه انجم اندک
 که میسوزد نسیم از کشت با غم
 گل و انم پر از ماران الماس
 که بر سوز دل من گریه آرد
 که آتش شعله زوزن من گل
 که در جان تخم آتشها بکایم
 که ماند زو گلاب خوش و فانام
 وفا در دل گلاب شیشه است
 ز جام نیست دیوانه مستم
 که گوئی مرغ روح از بدن رفت
 چو صوفی در سماع افتاد بر خاک
 هزاران جان فدای خاک پاید
 مرا تاب جدائی نیست امروز
 برم از سایه جبریل غیرت
 که بر تو دست ابله دراز است

چنین خوشنما به باران گشت بهوش
 سرش بگرفت بر زانو برادر
 ز سیاهای عشق آن گل اندام

ز بانس دوست گویان ندخاموش
 برویش زد گلاب اشک پرور
 به بهوشه فتاده صبح تا شام

دیدن ام ماه را و پنداشتن سیتا و مخاطب کن او

چو باژ آید بخود کخته شبانگاه
 مشایه دید روی و لسانرا
 ز بس که جام شوقش دل شد ز دست
 چو دیوانه ز ماه نو بر آشفست
 کجا بودی ندیدم رویت از دوش
 چو دل گریه ندیده زار بگریست
 بسا که در دل شد گریه افزون
 بچشمین فرض شد تیار خوارے
 که ای لب تشنه آب از نیست موجود
 مراد دل که گنج ناپدید است
 سخن یکبار دوست و پاسب خودم
 نه ز هر خم سبے مارا شترتند
 شناسد لذت غم هر که مرد است

نگند چشم پر خون بر رخ ماه
 صنم پنداشت ماه آسمانرا
 زمین تا آسمان شناخت چون است
 بماه چارده رو کرد و میگفت
 بیایا بر کشم اکنون در آغوش
 ز نقصان کلف دست گویت
 ز کوه غم بر آمد پیشه خون
 مریض عشق را بسیار داری
 توان از صبر پے بردن مقصود
 یقین دان صبر قفلش را کلید است
 برین بے طاقتی خود کن تبسم
 بخاک آدم اول دانه کشتند
 که مردانه زود هر جا که در دست

جوابش داد و بر کرد از جگر آه
که با من هم هست کن ما تو آنه
چو هست گر شوای یکدل بکارم
سخن گفت و کمر بست و روان شد

میان بستم بخت جوای آناه
ترا باید مرا تنها نمائنه
شود روزی یقین دیدار یارم
تن مرده بخت و جوئی جان شد

روان شدن ام خبر گرفتن بسیار و ملاقات شدن با کینه دویو یافتن خبر پستی

چو روزی چند در صحرا فرزند
کنیده دیو پیدا شد بلا جوش
بجسم چون نم افزون تر مستعد
چه جاندار سے قوی بکلی چو سیرغ
بسوے آن و بیدل کرد آهنگ
فکندے سایه اش دام بلارا
چو دیدند آن بلا سے ناگمانی
پے تریب و نعش آن نکومرد
که لایه بچین مشو بر جنگ سرگرم
رزمی گرنه با صلح اوست دکا
قدم در پیش ماند و گفت باو
چو خار ره بدانا نم میسا و نیز

بنا که فتنه عالم علم زد
غریوان تر از آبر آسمان پوشش
نموده از هوا بر شکل جاندار
که صد سیرغ کرد و طعمه چون مرغ
نماده سایه پایش و فرسنگ
فرو بردے پلنگ و اثر دمار
فرو هشتند دست از زندگانی
نخستین با برادر شورت کرد
بر و اول سخن گو با عد و نرم
همه اسباب نخبتهاست طیار
که دیو اور گدازین شیوه ریو
که کار سے پیش دارم غیرت انگیز

بخت اسے ساوہ لوح نخت درخوا
خلاص از من عجب کاریت مشکل
اگر رحم آور و بر مرغ صیاد
چو بچین دید کار از صلح بگذشت
بجگش متفق شد با بر اور
لسا کوشید با هم رام و بچین
و گره حمله کرد آن شتره باهر
ببین تیزش از پا درخت ندر
و دم جان دادن آن حضرت خونخوا
بزرگبها سے تو بر من نهانیت
ترا دانسته رنجانیدم امر و
مراد ضمن این کار دگر بود
نیایدگر ملا سے زمین سخن باز
ندانے دیوم اسے فرخنده نیاید
جام بود در شک زهره و ما
شکل بد بشبها زاهدان را
بنا که زاهد سے بر من دعا کرد

چه جاے گفت و گو بر اقبصاب
مگواے نغمه کز حلقم فروهل
رود و ام او فکند نماش بر با
بچین خصم بهم چون نخت برشت
هرف کردندش از تیر جگر در
نیاید کار گرتیر سے بدین
بریده هر دو ساق او بشیر
بجاک و خون بصحرادر فگندند
تواضع کرد کاسے رام نکو کا
با خلاق تو یک تن در جهانیت
پشیدم لذت زخم جگر نو
رسیدم خود ز سعی تو بقصد
بجویم سرگذشت خود ز آغاز
باصل و نسل بودستم پر ز یاد
ولیکن از برائے خنده که گاه
تبرساندم چو طفلان عابدان را
اجابت شد دعا کو بے یاکر

از ان خوش منظر ہیا گذر شتم
 ز اقبال تو اے شایستہ تخت
 بگویم با تو بھر شکر و احسان
 چو عقلم نیست بر جا از کثافت
 پس از خلع بدن کردم سہر با
 با مرام چھین آتش انہر خست
 پرے گشت وز آتش بن پریدہ
 کہ اکنون مصلحت با تو ہمین است
 کہ ز رین کوہ کہ مونک است پر تو
 در ان فرما زو اسگر یو میون
 نہ نوع میمون از حیوان صحراست
 بقلم وزیر کے دار دوستی
 اگر صد تیر بار دبر سیکے شان
 بسا میون کہ بازید شطرنج
 ز چہ نوشند بے دلو در آن آب
 تبدیریے کہ آن میون نماید
 بگو شش چون در آمد نام میون

بدین صورت کہ دیدے سنج گشتم
 برآمد از وبالم اخت و نجت
 سخن کر زوے شود و شوارت آسان
 بز ن آتش کہ باز آید لطافت
 خسرو مندانہ گویم با تو این از
 وجود مردہ آن دیو را سوت
 سخن گفت و در گشیش ندیدہ
 خبیر از عالم بالا چہین است
 ز انواع نعم و انانہش معمور
 ترا باید بد و پیوستن اکنون
 ہندے نام او انسان صحراست
 برو خستہ است چالاکی دست
 بچست و چابکی روساز آوسان
 بداناے گذشتہ از شطرنج
 نکوتہ ہیرے این جمع دریا ب
 در بستہ برویت در کشاید
 زمیون فال خود را یافت میون

دلش را رہبرے شد سوی مقصود
 عجب نبود ز نجت تیرہ فرجام

شتابان گشت سوی کوہ موغود
 کہ افتد کار مردم باد و دوام

و در بیان احوال سیتا

ز سوز رام تا طبعم سخن راند
 لب از نو کرصنم جنب با نام اکنون
 بشتر ز رچو رفت آن سیم پیکر
 برویش اشک خون گلگونہ پراز
 تنے چون می جنگ از زیر وزاری
 ہلال آسا شد و بدر امر نحیف
 ہر اشکے کان فرکانش شکستہ
 نشین گاہ ماہی ز گس سنگ
 بچشم نیمخواب از دل و نختہ
 شب بیا گشتہ تیرہ روزش
 نہ انم شب بچشش چون گدشتی
 دامن غنچہ سان نہ از برگ پان سرخ
 نہ سرنخے داشت آن بہ پارہ بزرق
 کف پاسے خانی رنگ طوبے

مر بانم چون در بانہ آتش افشانہ
 کہ از خار اکشایم چشمہ خون
 شد از اکسیر نعم بر گونہ زر
 سیہ روزی بچشش سر مرہ انداز
 ولے چون مضرتی از بقیاری
 سر پا چشم خود گشت از ضعیفے
 زمین را تیکہ از لعل بستے
 شبتان سمن در سینہ تنگ
 نمک سا گشتہ اشک شور بختے
 چو شمعش بود شب تار و سوزش
 کہ روزش چون شفق در خون شستی
 چو زخم از خوردن خونہا دامن رخ
 زدہ ابر ہلا بر تار کش برق
 ز بچ آتش در افتادہ بہ طوبے

صبر و صبر چون کشید می ناله و در
 دل آتش ز آتش سرگشته
 چوبه طاقت شد می افغان زار
 که رسم است اینکه روز محنت و غم
 نقاب روے زخسان کرده است
 فکند از سایه آناه قصب پوش
 ترا شدیدے بناخن خال رورا
 زمیں حسرت گزیدے لب بند
 وز لعل عنبرین مانده دل افکار
 بچ غم چو دل تنها شسته
 بما تم بزم شیون ساز کرده
 رلب در و زمره الماس سفید
 خیال رام با جان ووش بر دوش
 نژاید تشنه لب را در جگر تاب
 تو در دل من بخون صد بار غلظم
 مباد این حسرت از جانم فراموش
 نیالت حاضر و آن نیز خواست

تب خورشید بسته از دم سرد
 گل سرخ از سیمیش ز رو گشته
 ز دیو رخواست در ناله یارے
 مؤید نوحه گر با اهل ماتم
 لباس ناله پوشانده نفس را
 زمین را ز عفرانے حله برد
 خراشیده دل و میکند مورا
 که بے اوخته باو لب نخوان
 چو در مشتے فسو نگر خسته مار
 در آمد شدن بر خلق بسته
 سرد و دغم بلند آواز کرده
 بد تنگے بدائع یاس کے گفت
 بحسرت جان دهم بر باد آغوش
 چو عکس مویش بیند غرق در آب
 گل اندر بستر و بر خار سلطم
 که سے در ساغر و خون میکیم نوش
 غلط پسنداشتم آب و لعل است

چو میونم خیال خام در سر
 چوبے گرمی نباشد چه کارشن
 بکودره گر کنے صد کشت شبنم
 یقین دانم که هستی و دل میش
 تو گنجی و دلم ویرانه تست
 بسا و آزاره جان کن و ستان
 بتن بیگانه با جان آشناباش
 بزنی دستے که در در یافت او
 بهار انت چو د بهتانت کام
 چو می سرم سو د بنود تشنه جانی
 غلط گفتم که بس اشفت ایم
 خیر این کار سے نمی آید ز دستم
 کیم من دور زان لعل شاکر خند
 نزار و جان کنون از هیچ روے
 جو انم روے که شد مجبوش تا کس
 ز بانفش گر نه نام یار بر دے
 چو من جان بر لب خونابه باری

که در و سے چه را پندار و انگر
 نیز ز دجنه جسد زار شن
 مگر دو تشنه را و امان لب نم
 و لے چون من در آیم و دل خوش
 مزین آتش که آخر خانه است
 ز نو شاد ایسی ده بوستان را
 مر لباش اے سرت گرم مر لباش
 ز انکھا ہے که جان بر باد و ادم
 چو کستم خشک شد منت ندام
 که شویندم بآب زندگانی
 تو باقی مان همین باشد بقایم
 که جاے بت خیالت می پرستم
 مگس بودم که بیرون گشتم از قند
 بهنجر پروانه گشتن آرزوے
 هلاک خود غنیمت دانده پس
 بدندان خود زبان بر بید فرے
 چشم از هستی خود شرمساری

نه خود بود آنکه بجز یار دلش
 و غار گشته کاخ آن دل فرو
 دو چشم نیم خواب از گریه بیمار
 نه آخروید از خوابت سیراب
 بود در خواب دروان اسرو کا
 یه عشق از کیسای اندوخت حال
 بر آتش بر نهاده روز و شب نعل
 بجان خوش کرده کیش آتش پستی
 عجب کان دل کباب شعله خورد
 جگر خون شد باغ خون شود
 گه مهرش به شد کاهش آموز
 چه حیرانے که هر جا عشق ز راه
 دل درنگ نرس هر دو شکسته
 چو دیوانه بر شوریده رایش
 دران زندان شده با جان دلش

و غار ایادگار سے ماند از خویش
 پریش گاه چون دیر صنم سوز
 خرمین چون آهوان نو گرفتار
 چرا شد چشم پر خون و شمع خواب
 غمش در دیده خواب از چشم بیدار
 که گشت از پائے او در سیم خال
 بگوش از تاب دل گوهر شدی نعل
 که آموزد خویش آتش پرستی
 ز آتش چون بر آردی دم سرد
 بزخمش مرهم الماس بگشود
 گه ماهش چو خورشید آتش افروز
 شود ماه آتشین خورشید جا کلا
 هم اندر شکستن عهد بسته
 شده زلف سیه زنجبیل پایش
 بلا سے از بلا های و گزیش

جای داوون را دن سیتارا در باغ سلوک بن

موکل بر پری زن دیو کے چند
 ستم راسے دستمگارو ستم بند

ستم زمین بیشتر نبود سزا
 ہما سے ہم نفس با جیفہ خواران
 وزان بدتر کرانہا آن جگر سوز
 کہ بہت او صاحب اقبال و نکونام
 سرش با فروز سب تاج شاہیست
 غرض آن بود زان تند و میزبان یو
 ہزار نفوس کردستان و تلبیس
 تکلف کرده سے گفتند کہ گاہ
 پر سے زان گفتگو با پنہ و گوش
 چنان گوش دلش مشاق سیاب
 زمین کند سے بناخن بلکه جان نیر
 رحیرت خویشین را ساخت گم
 چو طاقت طاق شد مہ را بیکبار
 بمردن دل نہا وہ کام ناکام
 چو راون شد ز حال آن بت آگا
 ز عشق آن پر سے عنفرت نخواست
 پئے تسکین آن گلہ ستمہ نماز

کہ طفل مرده مادر وایہ کفیت
 چو بگنجه ہم نفس با تیرہ ماران
 شنیدے قصہ را ون شرب روز
 ہزاران بندہ نیکو داد از رام
 روان فرمائش از مہ تا باہیست
 کہ گرد و حور را دل مائل دیو
 شرف بر آدمی محبت ابلیس
 کہ تا ہنخواہ راون خسو و ماہ
 بحیرت سر فرو گر بایں خاموش
 کہ چشم کباب بر زحسار مہتاب
 نہان دیدے بسوی آسمان نیز
 گئے در گریہ و گہ در تبسم
 بر آورد از عسم دل ناکہ زار
 بران شد تا بقیفہ از لب بام
 بحیرت ماند زان بیتا بے ما
 چو ابر سے بود خون باران بگاز
 بگلشن کرد جای بووش نما

ندمت انیتد رزاقراط مستی
 گرش در باغ جنت جاگرتی
 دران باغی که بود اسلوک بنام
 ز اسباب نشاط و کامران
 مگر که عشق عقلش نرسد بر باد
 چون بستان سرازندان او شد
 بهشته گشت تضمین در گلستان
 ز روزه ببلبلان شرمند ه شکل
 چمن میگفت زان نخل گل آگند
 نهالان چمن زان شمع گلشن
 بود از عکس آن ماه جهان تاب
 دران جنت سحر حور غم اندو
 بهار اند و و کرده بوستان را
 چمن زود تازه او پرموده هر دم
 چنان کاندرفنس مرغ خوش الحان
 چنان جان جهان کر غم بجان بود
 چون پخیرے که او در دام افتاد

کلے کازاز گلبن بر شکستی
 بجز شپه مرده اش هرگز نبینی
 سمن را داد راون جاے آلم
 میباید اشت پیش از آنچه دانی
 که مرغ بسطے را دانه میباید
 چمن از رنگ و بو حیران او شد
 در آینه شجر اخعی در شبستان
 بران گل گشت عاشق تر ببلبل
 که سرو ما بطوبه بے گشت پیوند
 گر و پرده ز نخل و ادے امین
 شمال چاه نخب حوضه آب
 چو لاله وقف وانع و عرق خون
 زده پریم رده در رسم حسران
 کشاده بر دل از گل صد در غم
 از تو شو وقت خلق و او بزندان
 نرزان خود بهار دیگران بود
 خود اندر ماتم وز وعید صیبا

گدازان همچو شمع محفل آسرو
 مگویم سوز جان آن پری و شس
 بجان کندن گران بیار نیز نیست
 بجان زور روشن او جمله تن سوز
 که ترسم ز روشد و طوفان آتش
 بتسکین خیال یار نیز نیست

آمدن رام در کوه رک مونک

چو در رک مونک کوه آن کوه گلین
 فراشته وید اندر دامن کوه
 غم و اندیشه ننگ آن مین بود
 ز نام غم هوایش بود سبزه
 سوادش باغ رضوان را نمونه
 دران گلگشت جا عابد زنی و
 بوعد نیت حق معترف بود
 چو گل خندان سوری نام آن نین
 دلش در یافت در دآن غم اندیش
 کنار حوض برد و گفت بارام
 فزاید در دل جان بیغمی را
 مشغولین کنون در سحر و لعل
 بے سگر یو میمون تیسر شب
 علم بر زد و چو سیاح جهان بین
 کزان گشتی فراموش از دل اندو
 نشاط افزای فرود سن مین بود
 که نمک شاید رام بر کافران بار
 در و گلها شکفته گونه گونه
 کزان باغ حسدانی گل همی چید
 کنار حوض پنهان معتکف بود
 شکفته چون گل سورے گلشن
 ضیافت را نهاد و میوه در پیش
 که اسے عمدیده آب مابیا شام
 نشاط و سور بخش ماستے را
 که نزدیک آمده تدبیر این کار
 که او هم که گئے آید برین آب

تو وقت کن زمانے جست و بجا
بحیرت زان جواب حاضر او
سخن معقول شد و خاطر را

ہم اینجا یافت خواہے نیز اورا
کہ چون وز یافت را ز خاطر او
وران گل بوم چندے کر ڈرام

آمدن فصل بہار

چو کیچندے گذشت از روزگار
علم زو پر ہوا ابر بہار سے
شکوفا تاج زر زو بر سر شاخ
زمیں گلہا نو اسے بلبل امیر
عروس غنچہ خوردہ بادہ باد
وز خان مست گشتند از می نام
صبا میدید چون مستو نے گل
رون آورد پس کیسالہ باقی
مگر معشوق گل عاشق جزا بست
چمن را از لطافت آب در جو
نگارستان چمن شد ہفت کشور
گل باو سحر آوردہ شگبیر
وزان بر گل نسیم افغان و خیزان

در آمد در شگفتن نو بہاران
بمشق لالہ و گل کردار سے
نسیم صبح شد بر غنچہ گستاخ
مے عشق از ایاغ حسن لبریز
مجاہب از دل نقاب ز روی کیشا
ز سیتہا چو سے بار آور و باز
حساب حسن و عشق از ثروت گل
ز گل نمندہ ز بلبل نالہ باقی
کہ چاک حیب اوس بی غلاست
ز شرم خویش گل را جبین خو
جمال آفرینش گشت زیو
دوان آب روان پا زنجیر
دمان ابراز ہوا در دانه ریزان

نمودندے ہوا را بستہ آرزین
دریدہ گل زمستی حیب ناموس
ہلاک رقص طاؤسان رحمتنا
نسیم از غنچہ بوے مشک تر برد
بشوق لبستان غیرت حور
ند نام بر چہ غنچہ دیدہ بگماشت
برسم ہندوان نامداران
ازان چون شاہدان و جلوہ بازی
ز شاد سے بسکہ گشتہ رحمت گزند
شمال رنہ از گل شد ساغر آشام
شہراب گل نہ نام از چہ جست
نہ تننا زو چمن با گلستان مست
صبا مستانہ میر قصد کہ این بار
بہاران عرض عشق حیش بن شد
چو عطاران چینی سادہ روجا
بہ بلبل کردہ قمر سے این نو از ا
نوا سے بلبلان بر گل شکر نر

جمال خویش بر جستہ ریامین
مننے بلبلان در رقص طاؤس
نگارین کرد چون دم پا بگلہا
غزال از لالہ برگ پان ہی خورد
سرا پا مردک گر دیدہ ز نور
کہ نتواند تبسم زان نگہداشت
چمن نو کردہ حسن نو بہاران
برنگ و بوے گلہا کردہ بازی
مگنجد در دمان گل شکر خند
چرا افغان و خیزان سینہ زندگام
کہ بوش مست کار خاص و مست
فلاک مست نو میں مست و زمان
چمن را حسن عشق آمد گل و بار
گلستان ہر ارم صد نکتہ چمن شد
ز خلق خوشش بہر دل ساخته جا
کہ بوے دوست می آید بگلزار
چو ساز بار بد در بزم پر نر

اگر چه نغمه بلبل اثر داشت
 گراو بر آتش گل نرند میخون
 پیشش جمله مرغان حش ارجان
 به آهنگ جگر خوبان و لبتنگ
 هزاران در چین کرده منادی
 بهار آمد دلا افسردگی چند
 ز شادوای نرگس بیمارست
 اگر می نیست آب جو بنامش
 ز شاخ موج ریزان آب کافور
 نهالش ز نهمال صندل و عود
 ز گلها شد پر نمی اری در و دست
 ز مخط و دست سر زرد دران حال
 چو مانی نامه نقش آفرین شد
 بتان آذروار رنگ مانع
 بسامر محسان بانواع ترانه
 ز پیراهن هزاران کونستان
 گرو برود بهاران جاودانه

انواع کو کلا سوزی و گروشت
 چو هندی و این حدیث بید میر اند
 ز درس علم موسیقی سبق خوان
 شکسته ساز هر دم زخمه چنگ
 که رود آب زد گل با ناک شادی
 چو گل شکفت چمن نپر مردگی چند
 ز خودست است کوشیارست
 چرا بے تشنه شد بربخ خارش
 چو دهن و بادیه از بلسان انگور
 مشام روح کرده عنبر اندو
 چو جمع شادان با هم گلگشت
 که سر سبزی گرفته دانه حال
 چمن را خسلد در زیر نگین شد
 نخل زان شکلهای بوستانی
 غزنخونان و لیکن عاشقانه
 بر آرزو نغمه از گلها می خندان
 ز رنگ آمیزی کار زمانا

بدم نازک بتان و شاد و شنگ
 تبسم از لب نغمه چکید
 فراز اشاخ نرگس ماند حیران
 نبفته گوش بر افشای راز است
 لب گل خال زن بوسه نوش
 ز لب خود شکفتن و شست جاوید
 اگر چه نغمه لب را داشت مستور
 به ازان سان بکام ساغر اشام
 ز تاثیر هو او جند بیدل
 هوایش که هوای دل سرشته
 ز نیرنگی که زو جاود گری باو
 با فسون از بپای حیرت فرانی
 تماشا را بیک دم بے تک بود
 طراوت و انرو شادابی از ان
 خوش آن عالم که عشرت همقرین بود
 شبیه لطفه اندر بطن مادر
 ریاحین را صاحب از مهربانی

مشعبه شان نمودند بصدور
 گل از گلبن شگفته بر دمید
 همه تن دیده همچون دیده بانان
 که سوسن را زبان بروی دراز است
 و لیک از شرم بلبل سر فر ایش
 گل سایه ز منت با س خورشید
 نشان بوسه پید میشد از دور
 که سوسه لب شتابد باو و بیجا
 بتان سنگدل بر عشق مائل
 و در دست او می خوردن فرشته
 در حیرت بروی عقل بکشاو
 نموده خوش جهان سیمانی
 فکند عقل را در عالم نو
 شکفتن سجد و بالش فراوان
 بهشت آسمان در زمین بود
 با لیدر چو باغ سیمیاگر
 چشاند شیر ز آب زندگانی

مگر اعجاز شد نشو و نما را
جهان خندان و گریان ام بیدل
فراق اندر بهار از نزون کندم
نه ذوق آن که بیند جلوه گل
مقابل بود هر دم روی ماهش
خیال و س جانان داشت باخوش
به یک زمان گل اندام گلزار
بخونین لاله هر جا دید بکشد
تعالی اندر جهان بودش جگر و داغ
ی شب نم بود بر لاله که او بشرم
تپ بچهره بران اثر کردی بچشم
گل گفته منم بے دوست غمناک
گمش گفته که خارت بے تمیز است
چو گلبن را در و خود خوید کرد
نهادی پیش سوسن که سرخوش
گمے در خواست از زنگس بنا کام
دل از رنگ بنفشه شاد بے نیل

که حسن حور سے بخشد گیارا
بخاک و خون طپان چرخ بسبل
که باشد پر خنک در عید نام
نه تاب آنکه گیرد از لغت سنبل
برنگ گل نیالو دے نگاش
نجل ساز گلستان داشت پیش
نجالت را نموده جلوه یار
بدایخ خویشتن و محش به پیود
که نوے شد و داغش داغ و داغ
عرق میر نخیت آتش زان گل گرم
که تبحر له بر آوردے دلش
تو بارے چون گریبان کرده چاک
که جسم آخر بدامم عزیز است
به گل بسیاری زنگس اثر کرد
که بر من کار فرما بخیر خویش
که جانم را بده رنجورے دم
که بچهره ماتمش رو جامه نیل

گمے بر گل چو بسبل ناله کردے
گمے دادے بزاری یاری ابر
ولش با صد خون دست و گریبان
رخ بے رنگ بود چون گلبن ورد
رسوز ناله زارش بگامگشت
ترا شک دانه دانه بادل تنگ
مرا فغانش که برد لها نمک سو
بصد شورید و جانے بقیاری
چو در صحرا تنگ آمد زانده

که از خون سبزه بار لاله کردے
که نوبت دهن و زگر یک صبر
کز نیسان خویش ساز و چاک و آکا
شکست صد نغان خورد و گل برد
متاع حسرت از زان در دروشت
مجت کاشته در سینه سنگ
نصیب بلبلان شهر مندگی بود
بسرطے برد ز نیسان روز گاری
برو آخر دست دل درد امن کوه

آمدن ام بالایی قلعه کوه و ملاقات کردن با سکر پو بمیاجی مهنوت

چو در که مژک آمد رام و خون
بر او بال با او بود و دشمن
بگمش با وزیران گفت آواز
شنیدم و دو جوان پیل پیکر
سراغ ما همه پر شد هر جا
کمان سخت و سنا نها تیز دارند
پنجم جان دشمن گشت مسکن

خبر بردند بر سکر پو میمون
هلاکش راهی اینگتختی نمون
که بر من شد در دستند ز نو باز
سلج گشته شیران دلاور
بزرگوه ما دارند ماوا
مگر با من سرخو نیز دارند
که پنجم ننداز وزین گوته دشمن

همانا دوستدار بال است
مناسب نیست ناوسته بیکار
اگر گیرم که سیاح و فقیه راند
چرا خود با سلاح جنگ گرداند
تراهل مشورت با او هنوز مان
که اول رفته حال شان بدم
بصدق شان لم چون گرد آگاه
پانجاورنه از تدبیر و گیر
بسوسه رام پایان آمد از کوه
بلب کرد از زمین پوشش تیمم
پس از نام و نسب تقریب پرسید
برو بر خواند رام از روز اول
سخن سر نیز از خون دیده عا
اگر چه یافت در صد قش بجان
قسم را آتش افروخت و رو
که رام و کچین و سگر یوزام روز
زیران راز نهان پنهانند

کمین جو یان بچین من شستند
چه باید کرد و تدبیر چینی کار
بنفسانیت خود چون اسپند
یقین بر دشمنی آهنگ کردند
سخن سنجیده گفت و خواست فر
ز لوج جهسه راز دل بخونم
بیارم همچو دولت بر در شاه
با سانه بلا در سازم از سر
ز کوه عیش سوی کوه اندوه
اجازت یافت زان پس و حکم
ز هر حرفش هزاران نکته می چید
حساب دست ز عمها مفصل
ز روی راسی چون صبح صادق
یقین را کرد کاره عاقلانه
گرفته دست شان برگرد گشت
بهد دوستی باشند و سوز
بکار یکدیگر با جان بکوشند

و گرفتار بیا بر خیزد اکنون
دل از عهدش چو تسکین یا زانده
هنون گشته میانجی بهر پیوند
بناس یکدیگر چون گشت محکم
که از حیران سیتا دل حرام
ز دستم دل شد از دست دل جان
ورونم ریش گشت و دید خونبار
جوابش دادیمون با ولا سا
زمنه را موکشان یومی ز جا بڑ
ز عفر بود رنگ پر نیانش
فکنده جامه بر مسکن من
اگر یکچند با خبرت بود کا
فرستم شکر خود را بهر جا
برام آن زرد جامه سیاه نمود
تصعب بے ماه وید و حله بی
ز عم بے اختیارش بود چشم
تو پسنداری که کرد آن در و در

بجان و ریاب مهر شاه میمون
بر آمد بر سر از قله کوه
هائیان با هائیان گشت خرسند
زوان شوریده سزان از محرم
سیه وزم که گم شد آفتابم
زوم دست بد امان عزیزان
مدو باید زیاران و چنین کار
که روزی در هوا دیدم تماشا
ندانم لیکن آخر تا کجا برد
شنیدم نام تو نیز از زبانش
چنان دانم که سیتا باشند زن
توانم گشتن از حالش خبر
رسانندت خبر زان ماه و سیم
ز چشمش خون بر ویش زردی افرو
دلش بے صبر مانده وید بی تو
نهاد آن ز عفر آتے جامه بر چشم
علاج درد چشم از جامه زرد

زیریں بے طاقتی از پادار قضا
 دل سگریو نیز از سوزا و سوخت
 ز دروش گشت میمون تازه ز بوی
 شعاع برق آہش بر جگر یافت
 بگفتا ہچو تو دارم دل ریش
 ولم بستہ چو میمون در بستہ
 ز دستت اہرمن بر بود و لہر
 اگر داد من از دشمن ستانے
 بہر تدبیر کان دانم ز ہر جا
 اگر راون بہ لنگا بردہ باشد
 بہر تقدیر بر من بہت آسان
 ہم اکنون لیکن اے شیر قوی دست
 ز تقریر سخن چون شد مقبر
 سخن شروح پرید آن جہا
 کہ تقریب خصومت در میان است
 اگر دانم کہ از خصمت تقصیر
 و گر نبود بحسرم او گواہے

صد سہ سالہ اندر کویہ در داو
 چراغ زندہ شمع مردہ از فروخت
 فشا ندالماس بر دیرینہ ناسوا
 بدایع عاشقے ہمدرد خود یافت
 تو از بیگانہ مینالے من از خوش
 نہ خود دستہ دیکس بندش گستہ
 مرا شد اہرمن بال برادر
 مرا بر آرزوے دل رسانے
 در آغوشت نشانم حور سمیتا
 و یا مسہ بر اثر یا بردہ باشد
 صنم را در کنار خوشین دن
 بہ کین بال سے باید کمر بست
 کہ قتل بال میخوہد برادر
 ز حال سرگذشت بال با او
 با کاہم ستم از جانب کسیت
 تو ان دل جمع کردن تو بیک تیر
 نشاید رنجت خون بیگناہے

در صدق نیت او گشت آگاہ

پس از تحسین جو اہش او و نخواہ

گفتن سگریو حقیقت منازعت بال انبارم

کہ دیوے بود مایا وی ملنگے
 در آمد ناگہان از ترہ دیون
 زمین را داسشتی بر شاخ در دا
 بجنگ بحر عمان حملہ آورد
 بز نہار آمد اورا گفت دریا
 حریف تست اکنون کویہ کیلا اس
 بدار از جیب من دست ستم باز
 از انجا شد بجنگ کویہ گستاخ
 بر آمد از صد اے کویہ فریاد
 ترا باید بجنگ بال بشماقت
 بعنار بال نعرہ زد و پیکار
 زد و سوزے بہم راہ برادر
 گر زبان گاوشیر اندر دوام
 چو کروم بر در غارش نگاہے
 ز بہر انتظان خدمت بال

بزور صد ہزاران فیل جنگے
 پیشکل گاوشد شیر غریب
 چو گردون آسان را بروی از جا
 بر آورد از نہاد موج آن گرد
 کہ کوتہ ساز دست از مالش با
 کہ گشت از سخت وئی کان لکان
 اگر مردے ز پا اورا در انداز
 سبک بر کند بار قسلہ از شاخ
 مردہ خاک مرا بے جرم بر باد
 نشاید با من بے دست و پاقت
 بر آمد بال بھج بخش از غنا
 بسان سایہ میسر فتم برابر
 بغار شان کویہے ہر دو شد کم
 سوے قعر زمین میزیت را
 نشستم بر در آن خار یکسال

نیساند بچکس از غار بزین
 چو دیدم خون گزیدم از غم گشت
 نهادم بر در آن غار سنگ
 بسا تم چند که گریبان شستم
 وزیران و سران ملک بکسر
 بیسے گفتم مرا با من گذارید
 و لے مردم مرا با من نماندند
 پس از چندے از نیسان اجرا
 بمن گفتا که پیدا شد بهانت
 بسا دشمن که ریر پاکند جاے
 نقاب لطف بند و بر رخ مهر
 نماند جز بی تیغ و باد و ناب
 نبودت گر برگ من سرو کاه
 مرا در زندگے آزرده کردی
 بعد از استاده گفتم کای بر در
 مشو آزرده بشنو عذر خوام
 ز سالی بیش بزم انطارت

پس از سالی بر آید چشمه خون
 گمان بردم که دشمن بال گشت
 بختانه باز گشتم بنی و رنگے
 بجارن خویشتن حیران شستم
 مراد او نوید تخت و انفس
 ز کار سلطنت معذور دارید
 بزورم بر سر مسند نشاندند
 یکا یک بال پیدا شد ز جانے
 هلاک مردن من بود جانست
 چو خرس از بز خون لیس کفت پاک
 برون شو انگبین و اندرون مهر
 جهان آتش اندر قطره آب
 چرا شک گران ماندی بران غا
 بنارم و خمه همچون مرده کردی
 ترا سوگند حق شیر مادر
 خد آا که که من خود بے گناه
 بر آید چشمه خون چون ز غارت

یقینم شد که گشتی کشته و جنگ
 ازان کردم در آن غار محکم
 زمین بشنید این حرف و لاؤی
 سپاسے را که با من متفق بود
 به گنجم برکشاده دست تاراج
 ز نئے معشوقه ام بودست زمان
 درین مال و ملک و لشکر نیست
 و گزین غیر تم کرده جگر ریش
 سخن بشنید گفتار من فی الحال
 بیام خون او بر خاک ریزم
 و بال احتراست بالم
 حیات بال باشد تا هماندم
 ازان پس بال را جان داده انگا
 ز رام آن مرده چون سگز پوشید

بتر سیدم ز کید دیو نیزنگ
 که خواهد گشت مایا و سے مرام
 به بیدادی کشیده تیغ خونزیر
 پرتیغ جو قتل عام فرمود
 ز ملک خویش مفاسد که و اخراج
 کشید از من بزور آن بازستان
 درین آنست کاکون و لبرمیت
 که کرد آن زهره طلعت از خونیش
 که دستم یقین بر مست ز بال
 بجار دوست باد دشمن ستیسم
 بقول خود بمرگ بال فالم
 که چشم بر رخش ناید چشم
 چو آن شعله که با سلیش بود کار
 بین بگرف گفتن مصلحت مید

ابیان کردن سگریوز و بال را

ز زور بال گویم با تو بگرف
 ز دیو سے ماند ششی استخوانست

هے کوه که همزنگ است بابر
 که در نظر الوند سناست

بمیدان بال زانسان یو کشت
 زجا این کوه را بال قومی چنگ
 نخبانند کسے جنر بال یان
 تو هم این کوه را از جایی بردا
 بمن این امتحان بنامی حالی
 ز آه خود به پیکان تیرے آخت
 بجنده تیرش از کوه برین رفت
 که سگر یو پا بر آورد از سر خاک
 اجازت خواه بکشاده زبان
 بجوه از پشت پانده دل بردا
 بزورش کرد سگر یو آفرینیا
 که آید بال چون بر جنگ من ام
 بغار بال نعره زد بر اور
 بر اور تاخت بر قصد جانش
 درشت او بر اور رفت از کا
 بمیدان خسته رو کرده سوئی
 مرا بر چه افکندے محبت

بضر بیخ نه گر ضرب بکشت
 به پشت پا در اندازد و در سنگ
 به دیو و دام و دود گشته معین
 بیک ناوک بدوز این بغت آتا
 که تا دامن حریف جنگ بالی
 و زجت هفت تارا از تیر خود دست
 زمین بشکافت در زیر زمین رفت
 نهاد چون عایش رو با فلاک
 بفرماتا شکافم آسمان را
 بیک انگشت جل از فرخ در انداخت
 نموده عزم کس کند با از انجا
 به تیرے کار اور اسانزد آتا
 برآمد بال چون شیر و لاور
 بشته بال پر خون شد و هانش
 بسرعت باز در شد بال و زجا
 زبان بکشاد تا سر حد و شنام
 نبودت گرسر نیروی همت

بکشتن دادیم بنے موجب اینجا
 به میمون زمین سخنها بر نیاشفت
 که اسے نادان فرین طعنه هیم
 مشا به بود با تو بال چندان
 ادا ان برزه نماندم تیر تیر
 در بهراستیا ز دوست دشمن
 چو زمین گلهایت از وی بازدم
 هماندم چیده گلهارا در صحرا
 بگل بستن به گردن کردش آگاه
 بغار بال سگر یو آمده باز
 بجنگش خواست بال آید و گریا
 که اکنون گشت سگر یو از تو مغلوب
 همانا بهرام ادش کسے هست
 چنان دانم که کردش ام امد
 تو اکنون زمین عدوت دل بردا
 و یا ترک وطن بچند بنامے
 به تنها دشمننت گردد بهراسان

نکردی سسے در میدان همجا
 و با ندان رام در عذرت سفت
 کنم خاطر نشانت زان نکردم
 که نتوان فرق کرد از هر دو آسان
 هسا و ابر تو آید ز خصم آن تیر
 ترا گلدسته اندازم بگردن
 و گر خصم ترا زنده نمسانم
 بگو گلدسته کرده همت
 که ز فتم خار و انگیرت از راه
 به دشمن بار دیگر داد آواز
 نشد راعنی ز نش تارا به پیکار
 همین دم باز آمدت این خوب
 که در نیر و بود از تو زبردست
 بر افتاد تو بخواهد ز نسیب
 بر اور را شریک ملک خود سا
 رود چون رام از نیجا پس تو باز
 بزور از وے ولایت باز بستان

مکتوبی رسید و میگردیدم یاد
 گمراهی که کردی جمع چون کان
 چو رانصه گرد و از اشیار گوهر
 ازین هر سر سخن باید بیکه کرد
 مکتوبه گوش پندی ای زن بال
 بگفت اے زن مراد گیرده پند
 بود تدبیر زن نامردی آمو
 ز بونے کفر دامن پیش دشمن

باید پیش رام انگد و ستاد
 شمار رام باید کردن از جان
 تو هم رو خد متش کن چون برادر
 نباید رفت لیکن بجز زناورد
 ورم رو گشت زان مانع سخن بال
 زبان ترا ز خاکسای خویش بر بند
 محالست اینکه رو گرد نام امر و
 اگر جانم رود گو میر و از زن

گشته شدن بال از دست ام و راضی شدن سگر یو و انگد و رام
 رخا را آخر برآمد بال کینک
 به کین چون اره دندان تیز کرد
 بناگه از کین رو دنا و ک رام
 بجان کندن نظر بر قاتل انداخت
 که مشور می بلاد و دانش وین
 نکردم با تو هرگز دشمنی من
 و گر گوئی ستیزه و حشت افزو
 چنان دامن کزین ظلم آشکارا

ام و راضی شدن سگر یو و انگد و رام
 سلاح جنگ کرده شخته سنگ
 بنحو نریزے برادر ریز کرده
 بدان تندے بدست مرگ شده ام
 دلش تیر ملاست را بدت ساخت
 تو خود گو کین چه رسمت و چه آیین
 به بیدام چرا گشته چو دشمن
 مرا خود با برادر دشمنی بود
 که قاتل نیستی روز جزا را

چنان سازے رها و ستم زد من
 عجب ترز انکه اندر عشق سیتا
 ترا با نیست بهر جنگ ده سر
 چه جاے جنگ و تیر و جبین یو
 ز حرف او بر آشفست آن خردمند
 زن کمتر برادر هست خست
 چه شد شرمت که با این فرسیا
 بحد این گنه گشتم یقین دن
 ترا پاک از گنه کردم پس از تو
 چنین مردن به از جان سلامت
 چو عذر رام شد معقول بزل
 که سپردم ترا انگد و لی عهد
 چنان کن تا زید فارغ دل از غم
 که روزے فتح لنکا می جو انم
 به انگد نیز گفت اے نور دیده
 مشونا دان تو پو عساقل من
 چو دلسوزان بخدمت باش جانبا

که بے موجب گرفتی خون بگرد
 طمع دارے زهر کس فتح لنکا
 در من جستن مدد نه از برادر
 که معلوم ست مرد بیامی سگر یو
 که اے وحشی آدم میدی پند
 ترا با او زنا کردن چه درخور
 زنی بیو ده لاف بگیا ہے
 چنین کشتن بود بهتر از احسان
 بشستم نامه تو ز آب شمشیر
 بکن شکر و مترسان از قیامت
 وصیت کرد با آن صاحب قبا
 بکار او فراوان بایدت جمد
 نه بنید بے پدرا ز عم دلش هم
 کند کارے که نتواند کسے کرد
 گران خواب اجل برین سیمه
 پئے خون پدر بار ام دشمن
 بجان بازی سز و بر صاحبان ناز

وگر باید کنون در خدمت عم
 و لے چون او کند از من به بدیا
 مراستان بر غمش تا تو آنے
 دم آخر همه گفت اے برادر
 مرا کشتی تو لے بشنو وصیت
 نخستین با تو میگویم همه پند
 دویم تا را آخر و مندست بسیار
 سویم سپند اینکه در نزدیکی دو
 ز کین او بلطف اندر بیندیش
 مزاج شر بکین با شعله ماند
 و صایا داده داده بال جان او
 بهر اے سگر یو بلا کوش
 آب گنگ غسل بر زو ندش
 بماتم چند که بجان شستند
 بر وز سعد پس سگر یو برارام
 بجای بال پس فرمانروا ساخت
 خطاب شاه میمون یافت ان پس

گذاری روز گاری شاد می عم
 بسازی از بد من خاطرش شاد
 و گرنه دم نخود خاموش مانی
 ز من خوشنود باشی روز محشر
 و ریغ از تو نمیدارم نصیحت
 که انگد رانه بنی کم ز فرزند
 نخواهی کرد بے تدبیر او کال
 نخواهے شد بلطف رام مغرور
 قیاس از من نما بر حالت خویش
 که خرق از خویش و بیگانہ نند
 در میونان بزاری خاست فریاد
 گرفته نیل و انگدش بر دوش
 بر سم هت آتش در زو ندش
 در ان عم بے سرو بی پاستند
 طلب فرمود و کرد اغراز و اکرام
 بمیونان عالم پادشا ساخت
 پیچیده سر از فرمان او کس

شد انگد پس نبرن همان
 بکام دل بطالع گشت فیروز
 زمین بوسید پیش ام در عرض
 بسر پویم بکار تو چون خامه
 ولیکن چون هو اے برشکال آ
 باید صبر کردن تا دوست ^{برسات} ما
 بهج ثر دست غرق بحر حرمان
 که تو چون من میکن خون آل شام
 به تنها ماند زان پس رام و چین

در صفت فصل بهار برسات و فراق رام

هو اے عشق آید فصل برسات
 ز بس آب و هویش جان نو است
 بهار عاشقان برسات هند است
 ز رنگ و بوی پر کار است دوی
 هوایش بیدان از اسینه کاو
 بوفش مخزن گوهر کشایم
 چون بسته پس از ساله بیعاد

که فرودس برین رامی کذبات
 بخوبی پادشاه هر مو است
 ز دلها خون نشان برسات هند است
 سراپا ناله و زاریست دروے
 که از هر ذره عشق نو تراود
 چو چشم بر زور ریزے نمایم
 سلیمان فلک بر مسند باد

ازان با و آتش او گشت پزیز
 بگریه ابر را نوشد اجازه
 فلک عاشق زمین معشوق ز آتش
 بخنده ابر همچون نگلی مست
 به تیغ برق ابر تیره روتند
 مقلد پیشه گشته ابر آزار
 بروی آسمان ابر غریبان
 نه دیو است او که نازل شد فرشته
 بسقائی چه شخص بی بدیل است
 و گرش شیر خواره عالم پیر
 ز رنگ آمیزه ابر در فشان
 هو چون نشیره اطفال نگوین
 زمانه غیبت نشو و نما را
 کشیده مانده از میخ تمثال
 کفش رنگ زمانه نجیت گوئی
 یقین ابرست بازاری چو قصاص
 در بس هر پیشگی هست آن هنرور

شجار آب در یا یافت آینه
 که ساد و سنت عشاق تازه
 که آنرا گریه وین را خنده کار است
 بیازد که در تیغ برق در دست
 در تیزی خنجر زین خور کند
 کند تقلید دست شاه در بار
 سپاه اینجخته از تیره دیوان
 بر حمت باری از رحمت سرشته
 که آب زندگیش آب سبیل است
 که ابر از شیر جان میدهد شیر
 کشاده رنگ زیر چرخ دوکان
 که هر یک ابر دارد رنگ چندین
 نموده گلشن رنگین هو ارا
 کشاده بر افق رنگین پروبال
 شفق باروز شب آسخت گوئی
 که در یک کلبه دار و آتش و آب
 گسخت خنجر فروش و که کسان گر

نقاب شعله دو و آه عشق است
 چو غم تیره بلائی آتش افشان
 فلک موست و ابر بر سره سان طو
 ننگ سز و ده زمین موجه نیل
 بفرق نیل گردن خوشاب است
 بگلشن بر ریاحین سایه گستر
 خدائی سائبانها بر کشیده
 همانا گشت چرخ بے کناره
 مگر اعجاز عشق است ابر انبوه
 فلک دیر است ابر تیره رهبان
 ز چشم ابر اشک شادمانی
 هو اگوئی کشاد از دست عجا
 ز قطره دائره بر آب سیما
 در صلب ابر زینان نطفه پاک
 در شاخ خشک بار آرد گل تر
 فلک نوبت زده عیش و طرب است
 بر سبزه شخص کیمت بر نیان پس

در افشان کاویان شاه عشق است
 بدم چون اثر و های آتش افشان
 تجلیهای برقش کرده بر نور
 همگشته بند آهن حلقه نیل
 یقین کان نیل نیسانی سحاب است
 چو بیلان پیش پیش از فوج لشکر
 در نو خور آسمانها آفریده
 در صورت آه عاشق پاره پاره
 که جبیند بارنگ جهان کوه
 چو دین مصطفی خورشید نیان
 چکان هر دم چو آب زندگانی
 در صندوق مروارید تر باز
 ز سه نقطه که داند کار پر کا
 رحم تازه بد و آستنی خاک
 هم از موز و صدف کافور گوهر
 در زمین نوسبزه کرده پشت لب است
 نکلنده طیلسان خضر بر دوش

تشاط و انبساط از حد شد افزون
 در سبزه خاک ایناست دریا
 بسر سبزی جهان چون بخت شاهان
 ز سبزه کوری غم نیست دشوار
 شکسته موسی الواح ز بر جبه
 فروش انگیز هر سو تاز به سیله
 دل مرغان ز بند دام آزار
 ترا دیده صفا از پیکر خاک
 در اقسام ریاحین بس گل نهند
 ز عشق قطره چاتک بادم سرد
 دل طاوس را از مستی جوش
 بیک آئینه نازیدے سکندر
 به پیش طوطی آن آئینه نهاد
 جهان حسن را آئینه دار است
 کمال حسن دارد اندک نقص
 ز طعن عیب جو یان می هر اسد
 ز یک عیب که داری گویندیش

زمین زنگ دل خود و او ده برین
 گرفته آسمان زرو و ام زنگار
 بشاد و ابله زمین چون وی مایان
 چو از زنگ زمره دیده مار
 ازان سبزی فزوان داشت بحد
 چو دیوانه بصحر اگر ده سیله
 که دانه سبز شد در دم میا
 فلک میگشت برگرد سر خاک
 شکفت و کو کلا شد بلبل بند
 رقابت با صدف چون مویز کرد
 شده معز و لے جنت نواموش
 هزار آئینه در داین بهر پر
 که تعلیم شک گفتن دهد یاد
 ازان آئینه بایش بزنگار است
 که گردید در غمش در شادی قص
 که عیب خویش نیکو میشناسد
 که باشد هر هنر را عیب زان پیش

دران موسم ز غم رام جگر خون
 اگر چه ابر هر سو سیلها راند
 ز ابر در فشان آسمان و شش
 بجو سرد از چه گرد و آتش من
 مگر نامت ازان شد ابر آوار
 دلش غیرت نما سنگ و سبور
 چو شمع از آتش دل چهره افروخت
 ز بس بی شمع خود با سوز میز نیست
 مگر و برده بجان کاهی ز همت
 ز بس آزار و دشمنده شد عشق
 بعد جان کندن آن مدت بس بر
 بعد غم آمد آن فصلش پایان

شکسته دل چو شاخ بید مجنون
 دلش را آتش غم سیخ بنشانند
 به کس آب باران بر دی آتش
 که آب افشانند بروی نغز و عن
 که بر عاشق بناری عیب آزار
 و مش چون صبح خنجر زن گلورا
 چو مشک اندر دلش خون جگر سوخت
 بر و خاک تر بر روانه بگسیت
 نشسته چون گل اندر آتش و آب
 و فایش دیده از جانده عشق
 بعد حسرت دلش خون جگر خورد
 در آمد اول فصل ز رستان

در صفت ماهتابی

شبه چون جیب صبح آبتن نور
 تجلی شمع خلوت حسانه او
 هوا صاف نه چو راه مردان
 هوش چون نکتة چنیا ن گشته غما

چو خورد دهن فشان بر شمع کافور
 چو رخ آسمان پر و آینه او
 زمین از شیر شسته گازر ماه
 غلط گفتم چو عاشق دشمن راز

۱۶۵

همانا به چو مستان باد و بهیمات
 جهان از بر تو مه نطق گستر
 غلط کرده ز مه تا محبت تابان
 قضا بر باد داده دخل کان
 بدان خوبی شبی آیا چشب بود
 هوایش هم بغایت معتدل نگ
 نویسانیده ماه احسن جاوید
 دل خاک از صفا آنگو نه نبخت
 چو آینه زمین صقیل پذیرفت
 بیک رنگی چنان مه داد مایه
 زمین و آسمان بر زیرهت تاب
 برادر خوانده مانا محض رفته
 نه ماد از جبه افشا ندان همه نو
 ز متاسی چو خوبان از گل جا
 چو ز حسار بتان ماه شب افزو
 بر انداز طرب گاه نظر راه
 ز رنگاه شرمی تا کنگر عرش

که ز اول در فکند و بصیرت
 بشوخی خنده زن بر سطح مر
 لشب تکبیر گو مرغ سخن زان
 بسم اند و دستف آسمان را
 که چون معشوق نو عاشق طلب بود
 نشاط روز عید از وی نخل رنگ
 ز نیلوفتر خط انکار خورشید
 که تلور از حیا چون آب بگدخت
 که عکس شخص را چون آب بنفت
 که می آینهخت بان خود نور و سات
 جهان غوطه زده در موج سیما
 بدل کردند دران با هم کله را
 ز موز آسمان بارید کافور
 غزالان بیابان بستر آرا
 بهتاسی دریده پرده روز
 بساطی یافت ماه از ساره
 ز مروارید سوده ز نیمه فرش

ز قرص ماه شد کافور رحل
 بدوق جلوه ماه جهان تاب
 چو حسن گلغذاران ماه تابان
 جو است از چه شد ماه فلک با
 ز تاب ماه شب پوشید جلاب
 می نورش همه کرده مه آشام
 ز سیف حشمت خورشید شسته
 صفا اندر صفا جان شب و روز
 گرد برد از ضمیر عارفان شب
 فلک دست کلیم الله برداشت
 بیک خارق که ماه از خرقة دران
 مگر همه توبه بود و شب گنه کار
 بقدر مه نبود آن روشنایی
 بمشوقانه عشوه یوسف ماه
 بچشم کبک دیده خویشین را
 دله کبک در می غمناک کرده
 بدان بے التفاتی کبک درش

سراپای جهان مالید صندل
 ز چشم دیر خوبان منفعل خواب
 بخور سر بر زده از یک گریبان
 چو طفلان شیر مادر لب انداز
 چو زنگی زن برو مالده سفید آب
 شکسته خورشید زان تهی جام
 بحبام عشق دل چون شسته
 میانجی در میان شان باه و سوز
 ز شادی مه فواهم نامدش لب
 گذرگاه نگاه از نورش انباشت
 ز شب رسم سیه کاری در افتاد
 که شد رویش سفید از وی دگر با
 مگر ز و نقب در نور خدای
 زده همچون زلیخا کبک راه
 ز کوه رنگ و بوداده چمن را
 گریبان قصب را چاک کرده
 زده صد تمتمه بر طالع خویش

زمین سیمین چو صحرای گاه محشر
 که بے آن ماهروی سرفروقت
 اگر چه مه لعاب طلق میرنجیت
 محبت در دله کاتش فروزد
 نه سوز آن مه از رام اندکے بو
 چو سوز آتش از گفتن برست
 و خونین لاله بودند از یکی باغ
 ولیکن مختصر سے سازم اینجا
 چو یک کس راز زندان و توان بد
 در آن شب بیدل و باجخت و جنگ
 ز خون ناب جگر چشم ترا نپاشت
 دے دیک جهان غم گلو گیب
 چو برف از نا امید می لفسره
 در آن شب کان بدش و زرقیات
 مگر دار سے بخاطر کیسه زمین
 چرا جانم کباب از آنکرتست
 ولیکن طالعم دار و گراسنے

ز غم بیاب دل رام و برابر
 مرا ماه است خورشید قیامت
 ز جان ام بیدل آتش گنجیت
 گر آب طلق ریزی بشی سوزد
 که آنجا خود دو ماه اینجا بکی بود
 ازین گویم که چون گل غرق لبست
 ز یک سینه دو دل لذت چش مرغ
 سخن برد استان رام و ستیا
 حساب دیگر سے هم زد توان بد
 چو ما خسته سر سکیو فت برنگ
 بلب زهر و بدل الماس میکاشت
 دله و صد هزاران بند و زنجیر
 خنک ترا ز دم کافور خورده
 همه کرده سخن با صد ملامت
 که میسوزی چو دلبر سینه من
 نه آب زندگے در ساغر تست
 که میسوزم باب زندگانے

در آن بے طاقتی گفت ای برود
 بر امید و فاسے عهد میمون
 کنون خود کرده باید چاره خوش
 چو بر پیمان و حشے دل نهادم
 چنان دانم که بس ناحق شناس است
 برو فردا طلب کن تا بساید
 و گر عذری به پیش آر و چو نادان
 یقین دان بیوفار کشته باید
 و گرتد بسیار نتوان کرد بسیار

که دل بر جانماند و هوش در سر
 شد ابر کار و بارم تا با کنون
 نباید کرد ضایع عمر زین بشی
 چه نقد عمر خود بر باد دوام
 در تیغ کین شاهی کم مهرس است
 که از مردان فاسے عهد شاید
 زبان درکش بزین تیغ سرفشان
 بر بنیم تا چه دیگر پیشم آید
 که باشد کفر نو میدی ز دادار

فرستادن رام بچمن برای آوردن سگریو

چو شاهنشاہ چمن از غایت کین
 بعزم رزم شاه زنگی شب
 در آن میدان مظفر گشت و منصوب
 بکین بچمن شده چون مهر و تاب
 ز چشمه سوسے کسکند بازده گام
 بنجد و برده نبر مان پایون
 که باید همچو گوی از سر شتابے

زهر سو آخت سمشیر زرین
 نشانند از زهر خندی آتش از لب
 بچرخ افراخت بختش برق نور
 حائل کرده در بر تیغ زهر آب
 که صبح عمر مینونان کند شام
 پیام رام بجهر شاه میمون
 و گرتد بر تن خود سر نیابے

ششیده آتش کین از حد افزون
 مگو نامد جز این تدبیر دیگر
 دو آن آمد بصد جان مغذرت خوا
 زجا جنید میمون نکور اس
 همه پیل افکن و غرند چون بر
 نهنگانے پیر و اثر و با جنگ
 زمین بو سید پیش رام استاو
 که شایع عفو کن زمین بند تقصیر
 ازان در آمد نهادیر کردم
 و گر خاطر نشانم بایدت کرد
 به گیتے به چکیس رعیت یارا
 جز این جمعے که آوردم بخدمت
 نه میمونند خراسان خود کیا نند
 با اینها فتح لنگا منحصر بود
 کنون شادان گره دور زمین کن

په جزیب مضطرب شد شاه میمون
 که نشاند بجان یا سازد از سر
 بمرگان وقت خاشاک نخوس رام
 زمیونان و خراسان لشکر آراس
 همه شیر افکن درنده چون بر
 پانگانه بکین شیر هوا جنگ
 پس از پوزش گری عرض سپه او
 سپه را جمع میکردم به تدبیر
 که جمع فوج فوج شیر کردم
 یقین بادت که روز رزم و ناو
 که بستیند بر اون دیو لنگا
 که این زهره و این نیر و مهت
 که اینها هم ز تخم جنیانند
 سخن کوتاه حد شیم مختصر بود
 به بین تدبیر کار افزین کن

آمدن سکر یو بالشکر خویش و فرستادن کسان خود و هر چهار طرف از برای خیر دنیا
 بجاسوسه حال آن پری زام
 بچرا طرف عالم کس فرستاد

نخستین با سپاه از حد افزون
 که گم گشت ست خورشید نکویا
 بختکن سعه کن از حد زیادت
 در اقلیم فزنگ و زنگ و بربر
 نمان پرسند از کبکان کسا
 بے جویند اطلال و دمن را
 پس آنکه با سپاه خنجر آشام
 بگفتا سوی مغرب رفت باید
 تمامه جسته اول کشور بند
 بکوه قمت و گلگشت کشمیر
 و رآتشخانه ایران و توران
 تفحص کرده باید در تری راج
 بهر ویرانه اش جویند چون گنج
 بظلمت رفته باید گرفتوانے
 اجازت داد ازان پس سیت بل را
 کز اینجا با سپاه خویش حالی
 صبا شود سراغ آن سخن بر

بمشرق نامزد شد نبوت میمون
 بمشرق رفته با بدست بویان
 کزان سوسر زنده صبح سعادت
 خبر پرسند زان گم گشته اختر
 نشان ماهروی کبک رفتار
 ز کوه سیم سر و سمین را
 سکهن میمون سو مغرب و ده گام
 که ماه عید زان سوره نماید
 ازان پس بگذرند از معبر سند
 بو کله چو پاوارند شگبیر
 خبر پرسند زان شخ شستان
 که آنجا زن نهد بر سر چو خورتاج
 نیندیشند چون زن سیرت از رنج
 که باشد جای آب زندگانے
 که با جمعه مگو جوید جبل را
 قدم زن جانب کوه شمالی
 گذر کن پس بباغ کوه مسندر

که دارد ارتفاع شصت و شش
سه قله دارد آن کوه فلک
وران بومی که مه میابد و بس
وگر آبیست سیلونا نام آنجا
رسد بر هر که آن آب سیه رنگ
همه تجانها سے چین بچینند
و تدریس جنوبی چون سخن اند
فزون وادش سپاهی از عدویش
ستوده گفت کای فرزانه تو
چو استعدا مردان جمله دست
بکن کارے که ماندنگ نام
نیاید این سفر برتر یک ماه
چنین تدبیر باے دلشن انبر
دلش گفتا که این کارست نزدیک
سا واد آفرین بر شاه میمون
کشید انگاه خاتم را از گشت
بهر جانے که یابی آن پری را

بر واقعه نخست از آسمان گنگ
زسیم تاب و از فیروزه و زر
نمادند چشمه خورشید را کس
از و خود را نگهدار آشکارا
بیکدم همچو آب و می شود سنگ
بصحرای باغزال مشک پویند
وزیر خاص خود مهنوت اخوانند
شده خرس و برادرزاده خویش
بهفت اقلیم تدبیر تو مشهور
درین کارم تمانے چشم بست
که پر شرمندة احسان رام
که دارم گوش بر در چشم بر راه
شنید و شاد شد رام غم انگیز
ای صبح مازین شام تاریک
بیاد و دست افشانند ز مژه خون
هنوز داد و کین را وارد گشت
نشان جسم انک شتری را

در پیام نهانے بس گه سفت
بگین داد و دگر در زاری افتاد
ز هر خاکے که آید بوسے نخونے
ز هر گل که گر بیان چاک دارد
ز هر مرغے که در دامی اسیر است
ز هر لب که بخون خوردن خموش است
ز رخسارے که از خون غازه دارد
ز هر ستمے که معصوم از شمر است
ز هر دل سوخته و ز هر دم سرد
ز هر خونے که گرم و تازه جوش است
ز هر رنگ شکسته چون گل من
ز هر کس که چون گم کرده خود را
نشان آن پرے رخساره چونید
شما بید میمونان بجه سو
بکار ماه بر میعاد یک ماه
هلاک انتظار آن در و پرو
بیک ماه از سه سوزان یار جانی

خدا داد و دگر با او چپا گفت
نشان جست و جوی سه چین داد
ز هر بادی که ز خیزند و خونے
ز هر دل که سرے بر خاک دارد
ز هر ماهی که دور از آبگیر است
ز هر گوشے که سرگرم از خوش است
ز افکاری که زخمے تازه دارد
ز هر صیدی که بی آتش کباب است
ز هر چشم تر و ز هر رخ زرد
ز هر اشکے که همدوش خروش است
ز هر پامال حسرت چون گل من
ز هر تن که بعنم پرورده خود
بچشم نه بپایے خویش پویند
بچار اطراف عالم داشته رو
بجست و چون نهد پای در راه
که باشد انتظار از مرگ برتر
جواب آمد به عاشق لن ترانی

بر آورد از عسمل ناله زار در آن محنت که حسرت میشد افزون	بمردن دل نهاد آن ویر بیمار بر امیدهنون نیز نیست و نخون
کهن تاریخ دان عشق نام که چون بهر دلاساے دلارام	چنین جنبان دخنونی نوک خامه گرفت انگشتری هنونت از رام
هزاران کس در میمونان چیده و گر جامون و انگد نیز چون باد	برای همه بر خود برگزیده روان گشتند با او بهرام داد
نخستین چون پریمی اجبت بود کرد بسه بستند لیک از جستن کوه	سوی در بند کوهی بنده رو کرد نشد پید از مقصد غیب لاندوه
به پیش آمد بیابان دگر باز هر اسر چون دل عاشق تخرابی	که پایانش ندیده و هم بیکتاز چو چشم بنیغان نا دیده آبی
بجز خورشید گردون میدرز خوا در سایه دور همچون سایه از نو	ندید آنجا نشان سبزه و آب بجز در حشت در آنجا کس نه معو
هوایش دشمن جان رستنی را نه دشته دیوانه بود جا کجا	زمین خورده قسم آبتنی را که صد غول بیابان زدی راه
گر سینه تشنه بستندی شتابان بصد سختی ز دشت محنت آن روز	بجز گردی ندیدند از بیابان برون بروند جان در سه شبان روز

بیم پیوند راه شیب و بالا بنارستان در افتادند چون مار	بیمه بستند کوه و دشت و صحرا بس گشتند تا در آخر کار
مهیب و سهلین چون تیره ماری چو زندان خانه بیداد کوشان	در آن غار آن قصارا بود غاری سینه تراز درون زرد گوشان
چو چشم حاسد و لهماے مل چو گور ظالمان پر تنگ و تاریک	چه قدر غارتنگ و تیره منزل در راهی چو زمر عشق باریک
بسان نقب من و نقب کان کن چو میمونان بوقت آب در چاه	شدند آن رستان چاه بنین گرفته دست یکدیگر در آن راه
ندیده چشم شان تا نهفته نور چو صبح بعد شام نا امید می	در آن ظلمت که فرستند پرو عیان شدند زان سیاهی بس سفید
مثال یوسفی در قعر چاه نشسته در میان شاه باغی	پر نی او چه چو در شب شجر مرغی درون باغ زرین قصر و باغی
پر می را سوم برتها بود دانش که اینجا تان گذر چون او قنار	سوی شان کرد و روان حور زاده چو میمونان سخن زان به شنفتند
جواب آنچه بشنفتند گفتند تو خود گو کیشی دین گلشن ابریت	بد و گفتند کاین جنت چه ابریت صنم گفتا که من زردان پرستم
به گوهر دست من دیو با هم	

پرزو اوم ندانم شیوه ریو
نزاران سال طاعت کرده در خواست
دعا که او اجابت یافت آن سال
چو این گلگشت جاخوت سرایت
صبارانینز بار آمدن نیست
در نجاست مهرداد ماه راداه
ز شمع عارضم اینجا است روشن
مرا زین سخن بر خورشید ناز است
سخن گفت و در حیرت کشوده
ز باغ خویش شهید و میوه و آب
چو همانان ز خوردن گشتند
بگفتا چشم بندید آن سر نو
چو دیده بسته یکدم آریدند
چو مشرت بود که شاهان بدیا
بدل کردند گر ما باز گریم
که رام جان بلب چشم در راه
نو سیدی دهد جان رام در غم

که خراطعت نبوده کار من دیو
چنین جانی که نتوان کردش راست
هرین عالم بهشتش دادیزدان
کسی آگاه نه کیمن جا چه جایست
و گراید ره بیرون شدن نیست
که دارد از خرم هم مهر و هم ماه
یقین است این سخن دیگر مبرهن
که گاه سجده بر خاک نیاز است
بیک حیرت و دصد حیرت فزوده
نمود آناه وقف جمع اجباب
ز عجز روی چون شیر گشتند
که بنام کنون راه بدر برو
بدم خود در ان سراز کوه دیدند
نشد مکن سفر با پیش از نیجا
نکرده کار یا رخود مسریم
چو با بے حاصلی رفتیم ناگاه
ز مرگ او بسیرد ما و دشمن هم

در صورت یقین بد کرده باشم
به تدبیر حیات آن یگانه
اجل چون و ام جان از ما ستاند
قسم خور و ندکان کو اهل نام است
چو انگه بود از ایشان ناز پرورد
از ان ضعف دل انگه گشت بهیوست
نشسته زار میمونان سزار

ملاقات با سنیات گرس و همراه داود
تضار اگر کسی بود اندران کوه
میان گرسان سنیات نامش
بشادی بهر صید شان شده پیش
دل شان از نهیب جنگ سنیات
هنون گفنا چنا و خوش کسی بود
چگونه بجهه کار رام جان از
که این چون آن نه ننگ نام خوا
خبر چون از چنا و یافت سنیات
بگفت اے وحش آخر از کجائی

هلاک رام ما خود کرده باشم
باید کرد ترک آب و روانه
برین امید شاید زنده ماند
بخبر غم خور دنی بروی حرام است
فخستین ضعف دل در وی اثر کرد
نعم خود بهمگنا ناز و فراموش
بے تیمار بر بالین بمبار

توی همکل لبان ابراند و
در افتادند میمونان بداش
که دیده چند روزی و زعی خوش
ز خود رفت چو ز جوران هیبات
بظا هر گرچه او هم کرگس بود
مثالش چون باین کرگس توان از
هلاک قاصدان رام خواهد
برگ او تاسف خورد و هیبات
که آید از تو بوسه آشنائی

بگو حال طبا و باسن از سر
 هنوز آن سرگذشت غیرت آنو
 بزاری گفت کس کای و فاجو
 سن و او از هوار وزی برود
 نور و دیدیم تا ما سبے هوارا
 ازین ترک ادب خورشید الا
 جفا و ضعف کرد از گریه مهر
 گریستم زید پر بجز امانش
 سلامت ماند او از گریه خور
 شدم پروانه شمع آسمانرا
 بنیادم درینجا بی پروبال
 درین مدت ز حال آن برادر
 کنون بشنیدم از تو این خبر را
 و گر گفتم را بنیای نییست
 بے بسنم کنون سیتا به نکاست
 چو عندر بی پری گفتم بیاران
 سپارس نام نوزندی امر است

که چون جان او دوزمن برود
 منقح گفت یکیک تا بان روز
 برادر بود باسن خود جفا و
 بقصد آسمان کردیم پروا
 نخل کردیم سرین سسارا
 برافشاند آتش غیرت زبالا
 بحال او مرا آمد بدل مهر
 ز بال خویش و اوم سانس
 مرا از تابش او سوخت شپهر
 بنجمیدم به بال و پر زبان را
 شد از عمرم هزار و چار صد سال
 نشد معلوم این مجور غم خود
 که از غم پاره میسازم جگر را
 که صد فرسنگ بنیم چون کهن است
 بباغ دیوکان آن روزی دست
 نیارم هم رسه بانگ سالان
 که در مرغانست چون عنقا زبرد

و هم همسراه بهر کینه کوشی
 سپارس را چو زین معنی خبر شد
 سپارس را سپارش کرد بسیار
 ازین شرمه دلیران قوی است
 بنون گفنا چه شاید شاکوشتن
 جو ابش داد انگد کای هوخوا
 همان بهت کرد اندیشه بر آیم
 بنم شب سر زود بازم و حسیب
 چه خوش گفتند پیران جگر سوز

کند در کار یاران جانفروشی
 همان دم بجز خدمت جلوه گشتند
 زیاران حصتی گشت آن نادار
 بشادی تصفا کردند چون است
 ز دریا چون توان آسان گذشتن
 چو امروز آخر آمد گشت بیگانه
 ز خورد و خواب آسایش نایم
 که تافه ترا چه ظاهر گرد از غیب
 نعم فرد انشا بد خوردن امروز

جمع آمدن میمونان که از دریاچه طور بگذرند

چو مهر از قعر این دریای اندوه
 بجوه آن جمله میمونان و لتنگ
 که از اینجا مقصد آنهاست
 گذشتن نیست از وی سرسری کا
 یکے گفنا که روز مردی و جنگ
 یکے نستی کرد دعوی دیگرے حل
 بزعم کیدگر شد بیش تعداد

علم زد بر فر از کوه کوه
 بهم جمع آمده بر تخت سنگ
 صد و پنجاه و شش عرض دریا
 چو مردان زور خود سازید اظهار
 توأم جستن از جا نیست فرسنگ
 نژدن نیگشت ره منزل منزل
 کشیده کار تا هفتاد و هشتاد

بدعوے خویش را هر فریبستود
بس انگه گفت انگه من بطفله
پدر لیکن من بیگفت اے پور
که از ورزش نوزاید کار و بارش
جوابش داد جامون چون تو شاه
به لشکر بایدت شد کار نوما
بین پیرے مرا هم بست یارا
و لے مشکل که چون آنجا فک خباب
بگویم حسرتی از زور جوانی
که خندد همچو طفلان پیر تدبیر
که من باراجه بل هم نجبه بودم
شنیدستی که بر شکل برهن
زمین را با شش سه گام پیوید
وران فرصت که باون ساخت
ز جا بستم چو شیرے کینه تو ز می
چو آنجا مسکن روحانیان بود
ازان دیوان بچکم تره دیوی

صفات خود کنان آن چون شب
نودے جستم از سفلی به علوی
به بر جستن نشاید گشت مغرور
چو ورزش نیت نبود اعتبارش
ولی عهد خدیوے کجکلا ہے
بکار سهل خود چون می نمی پاک
که آسان بگذرم از روی دریا
ز فر تو تے خود گروم سبک سنگ
نزیب گر چه اندر نا توانی
چو از زور جوانی دم ز ندیر
زیبیل واژدها کم رنجبه بودم
فریبے راجه بل چون داد باون
وران ساعت مرادوق سفر بود
بگشتم گرد عالم بست و یک با
بذوق سیر که قاف روزی
هزاران دیو بروی پاسبان بود
نه دیوی کو به عفرتیان خدیوی

زده بر زانوم که گران سنگ
درین پیری جوان شد زخم سنگم
چه شکل ورنه بر جستن ز دریا
حدیث خویش چون ورد پایان
که کله اعتماد شاه میمون
تو خود انصاف ده می اود و باد
تو نے ہر بد بے بقیس از سلیمان
توانے یک جهان عفریت کشت
ندانے اصل نسل پاکت از سیت
تو پور کیسے ہستے بظاہر

کہ چون کیوان کن گشتم از ان سنگ
نه عذر رنگ سے آرم که لنکم
بناخن کند سے با کوہ لنگا
سخن را کرد و سوے ہنومان
بود بر ہر کہ عاقل چون بود چون
کہ رام انگشتری خود کرا داد
سومی ملک سیا باید شد از جان
کہ داری خاتم جہشید درشت
به نیروی تو در گیتی کنون کیست
ولیکن درین حقیقت باش ماہر

در صفت پیدایش ہنونت

شنواحوال خود را غا ز و انجام
چوبت رویان بدان رت کہ دانے
فگندہ کسوت گلنا رور بر
صبا وید و د وید از بے تکلف
صبارا گفت حور پاک دامان
جوابش داد و داد و گفت کای حور

پریزادے کہ بودش نخبی نام
بخود ہر ہفت کرد اندر جوانی
چو گل کردہ لباس خود معطر
چو بکران چین کردش تصرف
کہ برستور دست اندخت نتوان
نکو دانم کہ ہستے پاک و مستور

ولیکن سن بنایت پاک جانم
 گر آلائش بجانم حق نهادے
 چه نعم برداشتم گردانت را
 کزان نبود تصور عصمت حور
 برو آسوده شو بر بستر خویش
 که خواهی زاون آخر پاک فرزند
 چنان شیرے شود آن شرزه پیکر
 ز فیض بادگشته غنچه اش سیر
 در آمد در رسم میدان کین را
 بود خورشید را جا در دل شیر
 ز آب کبیرے و نفع باد
 حکایت مختصر کردے تو را دی
 ز بر دست است از ہر آخشیجان
 سیاست او کند ابرو مان را
 از ویر قوم عاد کوہ بنیاد
 خرد پور نعلت اورا شمار
 چو توفند زند بادی ساز گاری

ندارم جسم و آلائش ندانم
 بجیب مریم کے باہ وادے
 جو غنچہ بشگافندم گاشنت را
 ولیک از من ترا خواہ شدن پو
 عسر و ساند کنار شو ہر خویش
 کہ خواہی بودش با باد پیوند
 کہ مثل او نزاید تا بمحشر
 غزال شک شد آبتن شیر
 ہزیر آسمان ماہ زمین را
 عجب خورشید کو شد حامل شیر
 نہ خورشید رو برج اسد زاو
 شناسا شو کہ خود فرزند بادی
 ازان برداشتم تخت سلیمان
 ہم او خواہد شکستن آسمان را
 شنیدستی چه روز تیرہ افتاد
 کہ در کار از پدر پابیش دارد
 کہ ماند تا قیامت یادگارے

بشیرے از ہوا جگت بودنگ
 پنجم خویش روز این نکتہ کن یا
 ننگے گوہر خود پاک بشناس
 بر یا ابرسان دهن کشان رو
 چو بہت قطرہ دانے آب دریا
 یکن سستی کہ وقت ننگ وناست
 ہنومان را ز طفلی بود عادت
 ہمین کورا کسے دیگر ستودی
 چو از جامون حدیث خویش شنید

تو نرنگے چه باشد در ہوا جنگ
 کہ بر دریا کند فسر ماند ہی باد
 ز دریا بر گذر از موج مہراس
 ز جا و رجب و همچون آسمان رو
 بروز بروز بر کن شمشیر لنگا
 کشاوتیست تو او شست دست
 نمیدانست روز خود زیادت
 ببالیدے و خود را از مودی
 ببالید و چو شیر ز بغیرید

خصت شدن ہنونت از انکہ کہ از دریا بکشد

کے خصت پاسے انگد افتاد
 تفاؤل را بران نیسکو شامل
 بوحش و طیر شد معلوم کامرود
 صف روحانیان باروے زیبا
 بحیرت آسمان نظر ارہ میکرد
 نخست آن شرزه از کوہی کہ بر
 فرو شد در زمین کوہ گران تن

کہ از دریا بخواہم بست چون باد
 زر گل بستند میمونان حائل
 ز دریا بکشد ہنونت فیروز
 ستادہ در ہوا بھر تماشا
 نثار ہمتش سیارہ میکرد
 ز بارش در زمین آن کوہ شست
 بسان بل ز بر پاسے باون

قیامت گریسمد مجسمه دیوان
هنون از پس سپاس گرس از پیش
بنظا هر گر چه بی پر بود شهباز
ز بند بی پر می دل ساخت آزان
سپه از حبت و خیرش ماند حیران
بیک جستن ز دریا برگزشته
یکه کفتار جساد و دیو پرفتن
بدریا دیده بر معبر نهاده
برواز هر کس سایه فتاوی
بگام خویش فرستی در دهاش
هنون چون زیدکان جادوزن و
بتدبیرش ز پیشه خرد تر شد
بگر بشکافتن آن بد درون
چو تیغ تیز پس سر بر کشیده
چو دل پر دخت از جاسوس دریا

چرا شد پیش خیمت آن کوه پران
شما میدند و بگذشتند از خویش
بیال همت خود کرد پر واز
سرا پاگشت پر چون طائر باد
که باشد از عجائب شیر تران
جهانے چون خیال اندر نوشته
موکل بود بر دریا ز راون
دوانے چون در دو رخ کشاو
بیتیر سحر کز شستش کشاوے
فسر و بردے چو لقمه در زماش
کشاوستی مان چون موج گردون
بمراه نفس در حلق در شد
کشاوہ از دل او موج خوزرا
برآمد از شکم پهلو دریده
در آمد در سواد شھر لنگا

نشده روزانه اندر شهر دشمن
توقف کرد سیر باغ گلشن

نوشته شده است
نوشته شده است

روان

روان شدن هونست ای تیر گرفتن سیتا

چو ابر و سه هلال از دونه طاق
برسم شب روان آن آنخت دهر
سو در بند قلعه شد نخستین
ز اسباب تحضن یافت کیسر
بکنگر هاسه زرین شعله چون نا
نراوان توپ هر سو جان زد
زعفر تیان هزار اندر هزاران
ز بازارش حسد ما برده گلزار
بهر خانه بهر منزل بهر با
ز بس و فسر بهر کو مشک کا فو
بجاسوسے شدن میمون پر دل
بهر روزن چو خورشید اندرون رفت
بدنیسان سوے قصر خاص او
بمشته بود قصر آسمان ساسے
بجانے خشت سیم و زر بدیوا
همه کنگل ز مشک و زعفران

اشارت باز شد با چشم عشاق
بجاسوسی آنمه رفت شهر
نه قلعه آسکانے دید زرین
چرا از آتش بان منتقل زر
نمودے بولعجب شکل گل نار
دوان بکشاوہ روین اثر دهاے
بهر در بند و هر جیش نگهبان
متاع رنگ و بورار و ز بازار
ز ده گلپانگ شادوی بادو جام
صبا عنبر فرو شے خواست باجو
شنا سا کو بکو منزل منبیل
تماشا دیده ز انجسار و نرفت
روان شد آن نهر بر آسمان کن
ستونهایش بساق عرش همپا
هم و خورشید کرده بند معمار
کتابه لاجوردے آسمانش

بشکل گل مرصع مسند سے دید
بہ پرواز آمدی افسون بزدسان
بشب مغرول شمع از شہر آش
برو آسودہ راون بے غم ورنج
بیکو ساقیان ماہ بیکر
بیکو حوریان نغمہ پرداز
دل از نغمہ زباده عقل و جانست
بغیر از حسن و نغمہ دوش برویش
بتان ساتی ہم از حسن ہم از مے
بسانا ہید منظر ساختہ عود
بر آتش عود و مشک ترنساہ
دامعش تا بحد سے شد موط
بشادی دید راون خمین گشت
بقصر دیگرش و کرد گستاخ
زنش مند ووری را یافت آنجا
دلش در شک فنا و از موج خود
بختا بہت مانا ہینرم و عود

کز انواع جواہر سے درخشید
کہ از باد سحر تخت سلیمان
ہوس پروانہ گشتہ بر چرخش
چو مار سمکین بر گوہرین گنج
ایاخ مہر سان لب ریز کوثر
گل رونی لب شان بلبل آواز
دامع از گل نگاہ از حسن شانست
نیاہد در نیال دیدہ و گوش
بیاد خود ز وہ جام پایلے
بسا خورشید پیکر سوخت عود
خراج ہند و چین برباد دادہ
کہ شد عطار جانہا تا بجز
بران اہلبیس نضرین کرد و بگذشت
ہے حبت آن پری را کاج در کا
چو کم بود آشنا با رو سے سیتا
ندیدہ سرور اپنداشت طوبی
توان دست لیک از عنبرین و

در حشش یادگار عشق جویم
نیاہم گرد باغ عشق خورسند
ننگدہ چون ز نزدیک نظر را
گلکش را سرخ و خندان پانہ زرد
نجل امر خود شد و از چشم تر گشت
سرخ لالہ اش چون بود در باغ

اگر یایم بیام در و گویم
زخم کالا سے بدر ریش خاوند
زخم بے چاشنی دید آن شکر را
سہرا پاداغ شد آن آتش سرد
ہنو میدی از انجانیز برگشت
ور آمد در حین باہر ہم داغ

دیدن ہنوت سیتا را آمدن راون بدین سیتا و جاسوسی گرفتن

ہلال آسا سنم را دید از دور
گواہی داد از یک پیش دل
بسا زن دیو گفتار و فسونگر
بزیر گل درختے کان پر زراہ
ہمان آمد بشاخش و خندید
پیام محسوس تا گید بانساہ
نفس ز اندیشہ اندر کام زد دید
بدنیسان نیم شب بگذشتش آنجا
خبر شد عالم از نزدیک از دور
ہنون گفنا کنون وقت تا شاست

ضعیف و ناتوان چون چشم مخمور
کہ این حق است و آن خود بود باطل
بگرد ماہ حلقہ بستہ بیکر
نشانند از قامت خود سر و آرم
چنانکہ سایہ اش ہم کس ندیدہ
چنان کز دوسے نگرود عقرب گاہ
نشستہ انتظار وقت می دید
کہ ناگہ خاست از ہر سوی غوغا
کہ آمد دیو بجز دیدن حور
کہ راون بد و مشتاق سیتاست

شود و پسید اهرانچه اندر نهان
 نهان تر گشت و طرف گلستان
 مری پیا بے عشق آن پری زاد
 چمید از بقیار سے دیو منخوس
 و آرد ویو با اقبال حبشید
 بهار دولت و عهد جوانی
 نوازن زهره و نور شید ساقی
 پیای پے خور و جام صاف بخش
 بر نوش از می در نوش از عشق سر گرم
 و آرد عقربے خورشید جوان
 کند بر ماه باله حلفت که گاه
 نگنجید و چو مار از ذوق در پوت
 پری چون حوزب را دید لرزید
 نقاب از موی که در آن با زمین چون
 نقاب خور پر مد شب بره کند
 عشق را بر و ماه ز حار
 قریب تا با فسون زهره را دل

به بیم تا چه صحبت در میان است
 که بنید آشکارا از نهان
 در آن شب دور در نوش آتش افنا
 هوا تنگ ماز بس شمع و فانوس
 که در خاتم کشد یا قوت خورشید
 سے اقبال و نقل کامرانے
 شراب هند و آهنگ عراقی
 و رنجت دولت اقبال سر خوش
 نماند زین دوستی بومی آرم
 بگردش حلقه بسته ماہریان
 بقرب حلقه چون شد کیجهان ماه
 سوی حور آمد آن دیو شوم دوست
 ز جان نو مید چون بیل که تب دید
 چو مشکین پرده گرد شمع کافور
 بظلمت آب حیوان داشت دید
 نشسته اهرمن گفتا گرفتار
 بدم شرمندہ کرده چشم بل

که دل دادم بوقت ای پریردے
 علاج درد بیدر مان من باش
 ترا چندین چه در دل مهر ام است
 ز سیمای سخن سیتا بر شفت
 پرے با دیو چون همراز گردد
 با آتش با مزاج جانفشانی
 و گرسد دست باز و مکر و تلبیس
 چه یار اهرمن را در شبستان
 مرد و ز آن به که شب یکسوشیند
 ز نور آن به که سایه در گزید
 چه نسبت زهره را با طعم شکر
 گرفته یافت کیوان مشتری را
 به پر کار و گرسد نکته پراز
 که اسے حور سی قد گل اندام
 ز دولت بهرہ گیر اندر جوانی
 مرا بشناس نی کورا و نم من
 سزا از جان گرفتند و لبز خویش

شدم بیچاره از غم چاره ام چو
 بلطفی آرزوی جان من باش
 به بین کاخر چو من شایست غلام است
 عما بش کرد و بطیافت شد گفت
 ہما با بوم چون و مساز گردد
 نسا زد طبع آب زندگانے
 نگردد و حور رضوان خبت ابلیس
 کہ بلقیس ست بانو سے سلیمان
 و گرنه خبر ہلاک خود نہ بیند
 و گرنه خون خود ہم خویش ریزد
 نزیب لعل خود بر گردن خرد
 کہ در نگرفت افسونش پری ا
 نمود از چا پلوسی منت آغاز
 بخود چون تلخ کردی خواب آرام
 و بال خود مشور ز زندگانے
 بمنت آشنا رویست راون
 نہم بر پای تو ہر دہ سر خویش

ز شمرگان تو تیر رام خوردم
 علام کن که صیتا دان پُر کار
 چون صد جان فدا سازم بجوی
 ز سید از تو دیگر بے نیازی
 کنم صد سرفداے پائے ستیا
 و گر بارش پری در واد آواز
 دم شیر می مزن ای کتر از گور
 چه جاے رام اگر میبو بچمن
 بچمن بزخاست از جا دیو جانکا
 که گر بر کام من گردی ہی نخت
 و گر سرد ر نیاری زیر فرمان
 بفرمایم زنب فعلان گفت
 بخفتاران اجازت واد بر بیم
 صنم را آن سیه کاران ارقم
 بسیار وند همچون مار کوزه
 پری از نیمه شب تا سحر گاه
 چنان شب نیز آخر آمد اورا

بیتغ غم نہ سہل کن کہ مردم
 شکا رِ خویش کم سازند مردار
 چرا بندی بیاد من رہ بومی
 ازین منت چرا بر خود نہ نازی
 چه یکتا سر چه دہ تا سر چه سی تا
 کہ لغت وقف با دابر دغل با
 فریہم داوہ آوردی نہ بازور
 شدے اظہار مرد بہای اول
 کہ مہلت دادم ای مہ تاش ماہ
 فداسازم بیایت فسر سخت
 ز من بہنی سیاست جایی احسان
 کنند از قرص ماہت دفع ناہار
 روان شد تیرہ از پیش بت رسم
 زبان نیش ملاست کردہ ہر دم
 بشکل اثر دہاے شیر شتر نہ
 ملول از جور کفتاران جانکاہ
 غم گیتے نیر زو گفت و گورا

و مادم خوردی آن سر جوش خوزرا

و ادن ہنوت نگشتری ام را بستیا و فرستادن سیتا لعل و بری ملی خاطر ام

چو روشن گشت شب جان تارکای
 شد ندان تلخ گویان و شکر خوب
 ہنون چون آشنا با ماہ کم بود
 ہمہ افسانہ رام جگر سوز
 صنم چون سر گذشت در و بندید
 شہ روحانیان یک ہفتہ زان پیش
 نہانے کردہ بود از حالش آگاہ
 کہ چون بنید بر انسان باکیش
 ازان شادی بخود چون می بچید
 بحال باز پرسش کرد تا نیر
 بچیرانے بخود در ماند خورشید
 ہجوم شوق چون گشتش زیادت
 در عشق و دل گواہی یافت برید
 پرند از ماہ بنداز لعل بکشاو
 کہ امی آنکس کہ بردی ام را نام

تماشا دید و دل خون شد ہنوز

بیدہ شد شروع صبح نزدیک
 بہ تنہا ماند سوزان شمع شب تاب
 بداناے خورد را کار فرست
 بخود گفتہ ز حسرت تا بان وز
 بر آوردہ سرور وی ہنون دید
 تسکے را بان جو زعم اندیش
 کہ مانا تا صدر ام است در راہ
 بدان صورت و ہر دیگر فریش
 نہان لیکن ز مکر دیو تر سید
 ز مذہر دو رخ دم کو سوزد از شیر
 چو ایمان در میان بیم و امید
 زول بر صدق او جستہ شہادت
 چو خود در عشق را رخ یافت در صدق
 بتردہ گوش دل بر گوش نہاد
 دلہ را تازہ گرداندی بہ پیغام

هنوزم گرچه نیکو نیست روشن
نقاب از رخ حجاب زد کسودم
طنپیل دوست کردم جانفشانی
هنون دریافت مهر آن بت سیم
نرو داد بر اے پامی بوش
نقاب افگندمه را باز پوشید
بگفتا باو لعنت بر تو اے دیو
هنون انصاف داده برو فاش
بسان بد پر از پیام زودم
نگین دید و پری پرسید گران
زرنج راه بر جستن زوریا
که گر صد جان دل سازم نه است
مباد چشم من محروم زان خاک
کشاوانگه ^{چو غنچه} درج مر جان
بحالے دیدیمه رازار میمون
دل رشک کتان ماه دیده
مش همچون گل پژمرده بنی رنگ

که تا فرقت کم از دوست دشمن
بنام رام دیدارت نمودم
وگر خود دشمنی را اون تو دانی
زبالاے درختش کرد تعظیم
نزد و اندیشه را اون فسوسش
ز چشمش روزگوشش راز پوشید
که نشناے دگر کاری بخبر یو
و لے رسید نهان از دعایش
نشان جم پرے را داد خاتم
ازان بد پر نشانهاے سلیمان
فراوان آفرینها داد سیتا
برون نامیم ز شکر عذر پابت
که پابت دیده ز دور راه آزار
جمال از پرده راز از پرده جان
که گر گویم کنون دلما شود خون
بگلبرگش هزار آفت رسیده
ز غم آینه غورشید و ز رنگ

نشسته حلقه مانا بادل ریش
نموده یوسف اندر چنگ گرگان
ز موج گریه با حسش ترین بود
ببخر غم نموده گوهر عشق
و مادم بر خیال روی جانان
سنگشش بدندان گشته بگین
نشاند و داغ حسرت نامتعال
عیار غم ز رخساره او
بانواع کسوف آماده خورشید
بت آواره را میمون دانا
مکن دلنگ اندر شام تاریک
که رام و بچین و سگر یو میمون
که بستند بجز فتح لنکا
چو اخبار تو اے ماه اندرین بوم
ازان در آمدنها گشت تقصیر
کنون از من چو یا بد این خبر رام
پریر و شد بگفتار هنون شان

بلال عید اندر ماتم خویش
سرشکاش خنده زن بر موج طوفان
که دریا مساه رازیز نگین بود
چو خور ^{بلکه} سر تا قدم غرق ز عشق
ز چهره زرز دیده گوهر نشان
بناخن کنده از مه خال شکین
نغانش یادگار بانگ خلسال
الم در حسرت از نظاره او
باقسام و بال آواره نا هایس
چو دلسوزان بسے داده دلاسا
که شب را صبح اقبالست نزدیک
سپا ہے جمع کردند از حد افزون
خلاصت مے کنند امر و ز فرود
نبوده تا کنون بر رام معلوم
میس بود و ز نه جمله تدبیر
بدم لنکا کند زیر و زبر رام
چو خند و غنچه گل از دم باد

صنم سیتا چون نام رام شنفت
تسره چون چراغ نیم روشن
دلش گشت از سخنهای هون شاد
بران شد تا ز خود هم یادگاری
بزد خور فرستاد آن سیه روز
زود و عنبرین آنگر بر آورد
نداد آن ماهر و فرزند خورشید
به تریاک تسلی بجز دلدار
هنوز افس زبانه داد پیغام
بده یادش از آن وزیکه در باغ
ز آزارش تو کردم شکایت
کنون اے مهربان غیرت کو
پرے را دیو چون دارد بزند
غلبه گفتم چو در آتش رفت حسن

گل پشمرده دیگر بار بشکفت
رسیدش ناگهان از غیب و غن
نگین دوست دید و غم شد از یاد
فرستد بهر آن دل سو یاری
ز کاکل بند خود لعل شب افروز
ز شام تیره جان اختر بر آورد
سرشک خون چکید از چشم تو مید
بافسون بر کشید آن مهره از ما
زمین بوسیده باید گفت بارام
که پورا اندر شد بر صورت تراغ
تو چشمش دوستی با صد کفایت
چه شد مهر تو و آن غیرت کو
تو خود گو این چه جست از سلیمان
ز طالع بایدش نالید نه از کس

رحمت شدن هونست از سیتا

هنون رحمت شد کرده من بول
بپای همت از جانیز و خیرم

صنم را گفت کای خورشید ناموس
که بنشانم در آغوشش دلارام

بسنم وصل بر پشتم بند پا
پرے گفتا چو جانم زلفت به
بکجه از من چو راون گرد آگاکا
تو تنها یا مرا کرده نگهبان
دویم بستن ز دریا جای بزم است
ز غرق خود ندارم آنفت ز غم
از ان ترسم چو گشتم غرق در آب
تو یوم گفتا منم همچو آب و رام
همین بس نیست عیب روی سیتا
بر و منفرای عیب جاودانه
درین غم انتظار رام بنیم
اگر محبت موافق یار باشد
بسیا درام راون را کشد زود
هنون گفتا دوستی پر خستین
که هستم آن جوان شیر صفا آرا
غم دریا و بیم دشمن نیست
چو تقریر پسین از تو شنفتم

را این سببی
بدین گشته گذر آسان ز دریا
ولیکن چند چسبم مانع آید
سپاهش یک جهان بند و سر راه
و یا خود را ز سنی بقلب خصمان
تنت خرد است و دریا بس عظیم است
که مرگم سهل باشد زندگی هم
در آتش غرق گرد و رام بی تاب
کز زنده است هم ناموس هم نام
که در دیده بر دراون به لنگا
که سمیوسنی برد بازش بجانان
فراوان محنت ایام بسنم
نصیبم دولت دلدار باشد
من از طالع شوم آرزو خوشنود
نباشد زود من معقول چندین
که لنگار تو انم کردن از جا
بزمس بر تر شمس را و نم نیست
ترا بگذاشتم بر جاے رفتم

دوم نخست و عایشش پر نژاد
که تا ما در عشق ما فسانه

بگردون دست بالا کرده است
خسدا یا با و نامش در زمانه

نخست شدن هونست از سیتا و جنگ کردن با دیوان

هون چون رفت گام چند پیش
دران روزیکه بهر جنگ راون
بود آندم نهراران در نهراران
نمایان کے تو انم کرد کاری
اگر کارے کنه وقت شب مرف
برین نیت زره برگشت آزاد
وز خائش زین بر کند و یکیک
بنوع باغ راویرانه کرد
وگر قصرے که زیب باغ ازو
همه دیوان که پاشش مینمودند
چو دانستند کوفسگند زلال
هون نالیسد چون بر خویون
ستون قصر کرده چو بدستی
چو غوغا عالم شد در کوی برزن

مکواندیشه کرد آن مهت اندیش
نیز برین قسعه آید رام و همین
به از من کینه جوے نامداران
که ازوے عقل در گیر دشماری
شوم در خرمن خصم آتش افروز
باغ راون آمد تند چون باد
ریا حسین ساخت از روی همین جنگ
که بلبل بوم را آهمنانه کرد
بیک دم زیر پائے خود نفی سو
نگهبانان باغ و قصر بود
بجنگ او شتابیدند فی الحال
اجل شد بر هلاک زره دیوان
بر اند آن جمله را از ملک هستی
خبر بردند جاسوسان بر اوون

چه بر منند شسته در نشاط است
خبر شنید راون گشت در جوش
سپهداران لشکر را طلب کرد
سپاهے بهر جنگ او فرستاد
یکے فرزند از هر پنج دستور
بد گیر فوج بر کرده سپهدار
روان شد لشکری چون موج دریا
علم افشرد پا از بھر ناموس
دم اندر نامه زمین درو میدند
یکے در باے آتش لشکرش نام
بناخن هر یکے برق آزمائے
همه شتر زه شکار و اثر داتن
هون چون دید دیوان صفت کشیدند
بدیوان جمله زد شیر فلک دست
ز جنگ جنگ دندان داشته ننگ
روش گونی غم دیوان اثر دابو
بیکدم کردش آن مرگ محبسم

نه خپک را در آمد در بساط است
ز دیگ کین دل برده است سر پوش
وزیران را از ان غفلت خبر کرد
که تعداد نهرارش بود هفتاد
بسر داری لشکر داشت منظور
ز اولاد اسپران چار سردار
رسیده گرد اسپان بر شریا
فغان برداشت بر نو کلب کوس
یلان آهمنین جان صفت کشیدند
نهنگانش دامدم دوزخ آشام
بدندان هر یکے الماس خائے
همه پیل انگن و پولاد جوشن
بسر وقت اجل خصمان رسیدند
چو سیل تند کاید جانب لپست
بشیری آبخنان کرده بدم جنگ
که در دم عالی ساخت نابود
بساط یک جهان انداخت بر هم

که چندین خان مانهارا بفرسود	نه دم گردش که دور آسمان بود
ز شرح دست برد او خجل شد	نهر چون یافت اودن تنگدل شد

جنگ کردن پسر راون باهنوت کشته شدن او از دست هینوت

اجازت داد پوخرسرد خود را
 نو دلاک نره دیوان همیش او
 خروشان حلقه حلقه صف سخن پیل
 بیشیت پیل چیر لعل و سیرق
 پوشیران نهره نیز دطلیل جنگه
 چو میمون دید نوج بکیران را
 بزیر کوه لشکر جمله شد بخش
 بجنگ پور راون شد دلاؤ
 دو شیر شرز به با هم چهر برزد
 بر شستش تیر باران می میمون
 عقاب تیر زانغان کمان ا
 ازین سو هم هزار اندر هزاران
 بمردی دیو همچون رستم زال
 نجوردی پور راون چون بزیر گان

دور زمین تن ز بس سیدان نورد
 به کوشش آن لیران در این جنگ
 ز تیر و سنگ گشته دست نشان
 تو و بالا شده هر یک کبشتی
 دو پلید شد ترازو کس طغرا
 فلک سنجید غم باشد بانی
 هینون غالب شد مغلوب دشمن
 چو آگ گشت دیو از قتل فرزند
 به کینه شد بلا کس آتش افشان
 زمیون شد دل سنگین او خون
 مهین فرزندش بود اندر جیت نام
 ستود و گفت کای پور گرامی
 خبر داری که در میدان میمون
 نشاید گر چه از شفقت پدر را
 ولیکن از بر اسی امتحانت
 نمکودانے که باشد ننگ او
 نجون ذره گر خور تیغ بندد

وران پر خاش اوده داد مرد
 چو حربه کند گشت و ریزه شنگ
 به کشتی هر دو تن کردند پا چست
 چو اندر خشاک و تر کردن کشتی
 مهیا گشته هر زیر و زیر را
 ننگون شد پله غم از گرانی
 سرش بر کند و دو لاندخت از تن
 نجون قاتل از جان شد مکر بند
 بدم چون آژدها کس آتش افشان
 سرا پا داغ دغش زخم میمون
 طلب فرمود کرد اغراز و اکرام
 که اندر کردت اقسار غلامی
 برادر گشته افتاده است در خون
 فرستادن چنین جاسی پسر را
 فرستم بھر دفع دشمنانیت
 که بشتابد بجنگ سفید من
 جهان بر ریش او چون صبح خندد